

Tiheää paikkaa puolustamassa

Pispalan ryytimaan käyttäjien paikkakokemus ja
asemakaavan uudistaminen

Krista Willman
Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Ympäristöpolitiikka ja aluetiede
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2013

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

WILLMAN, KRISTA: Tiheää paikkaa puolustamassa – Pispalan ryytimaan käyttäjien paikkakokemus ja asemakaavan uudistaminen

Pro gradu -tutkielma, ympäristöpolitiikan ja aluetieteen koulutusohjelma

86 sivua, 2 liitesivua

Kesäkuu 2013

Tutkimus käsittelee Tampereen Pispalassa sijaitsevan ryytimaan toimijoiden, erityisesti palstaviljelijöiden, kokemuksia ryytimaasta. Lähtökohtana on viljelyn tarkasteleminen sosiaalisena käytäntönä, ja paikan muodostuminen ja merkityksellistyminen yksilöiden ja yhteisöjen kokemuksissa erityisesti kaavoituksen mukanaan tuoman paikan rakentamisen uhkan kontekstissa. Tutkimus käsittelee Pispalan ryytimaan tapausta esimerkkinä merkityksellisenä koetun luontopaikan asemasta ja potentiaalista kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen käytännöissä.

Tutkimus on toteutettu etnografisella tutkimusotteella. Olen itsekkin viljelijänä ryytimaalla, ja osana yhteisöä olen havainnoinut paikan tapahtumia, sosiaalista elämää ja käytäntöjä sekä haastatellut paikan käyttäjiä. Tutkimusaineistona ovat ryytimaan viljelijöille ja ohikulkijoille kesällä 2012 tehdyt haastattelut sekä etnografiseen havainnointiin perustuvat kenttämuistiinpanot. Aineiston käsittelyssä kertomuksellisuus on ollut keskeisessä asemassa, ja analyysimenetelminä ovat teemoittelu ja ajalliseen perspektiiviin perustuva narratiivien analyysi. Ajallisen perspektiivin avulla vertailen vuosikymmeniä ja vasta muutamia vuosia ryytimaalla olleiden viljelijöiden paikkakokemuksia.

Tutkimus sijoittuu sosiaalisen kaupunkiluonnon sekä kaupunkisuunnittelun viitekehykseen. Teoreettinen kehikko muodostuu paikan käsitteen ympärille. Ryytimaan on tiheänä koettu paikka, joka muodostuu fyysisistä, psyykkisistä, aistimuksellisista ja kulttuurisista affektiivisista aineksista, sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja syklisesti toistuvien viljelykäytäntöjen tuomasta jatkuvuudesta. Ryytimaan toimii esimerkkinä paikasta, jonka keskeisenä määrittäjänä toimivat sijainnin lisäksi sosiaaliset suhteet ja niiden kudelmat: paikka muodostuu käyttäjiensä liikkeen ja elämänvaiheiden muodostamien polkujen sattumanvaraisen yhteen kietoutumisen kautta. Ryytimaalle suunniteltu asuinrakentaminen on herättänyt paikan käyttäjissä voimakkaan paikkatunteen, pelon paikan menettämisestä ja halun puolustaa paikkaa.

Ryytimaan kaltaiset tiheät paikat vaativat erityistä huomiota kaupunkisuunnittelun taholta. Niillä on jo olemassa olevat sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tekemiseen nojaavat käyttötarkoituksensa. Kaupunkisuunnittelun toimintatapoja ja niissä vallitsevia arvostuksia tulisi muuttaa siten, että tällaiset paikat olisi mahdollista nähdä resurssina pelkän potentiaalisen rakennusmaan sijaan.

Avainsanat: kaupunkiluonto, asemakaavoitus, kaupunkisuunnittelu, tiheä paikka, paikkakokemus, paikkatunne, palstaviljely, kertomukset

Sisältö

1 Johdanto	1
2 Katsaus Pispalaan ja ryytimaalle.....	3
2.1 Pispala asuinalueena	3
2.2 Ryytimaa	4
2.3 Kaavat uusiksi – Pispalan yleis- ja asemakaavoitusprosessit.....	5
2.4 Kurpitsaliike ja muuta kansalaisyhteiskunnan liikehdintää	9
3 Aiempaa tutkimusta kaupunkiluonnosta ja paikasta.....	11
3.1 Tutkimusmatkalla kaupunkiluonnossa	11
3.2 Ryytimaan tutkiminen paikan käsitteen kautta.....	15
4 Tutkimusasetelma	22
4.1 Rajausta	23
4.2 Tutkimuskysymykset	25
5 Aineisto ja menetelmät	26
5.1 Etnografinen ote: haastatteluja ja havainnointia ryytimaalla	26
5.2 Teemoittelu ja narratiivien analyysi apuna aineiston analyysissä.....	28
5.3 Aineiston esittely	32
5.4 Analyysin toteutus käytännössä	36
6 Ryytimaan tiheän paikan ainekset.....	40
6.1 Kiinteä suhde omaan maahan	40
6.2 Palstakäyntien psyykkiset merkitykset.....	44
6.3 Paikan muodostuminen aistimusten kautta.....	46
6.4 Ryytimaan yhteisöllinen kulttuuri	50
6.5 Tyhjät palstat jakoon – ajatuksia paikan kehittämispotentiaalista	51
7 Sosiaaliset kontaktit ja kerrostumat ryytimaalla	54
7.1 Palstan sisäisistä yhteisöistä naapuripalstoille ja ohikulkijoihin	54
7.2 Ryytimaan rajojen ulkopuolelle ja historiaan ulottuvat sosiaaliset kudelmät	57

8 Viljelijäkertomukset	60
8.1 Kertomuksia ilkvallasta, palstan saannista ja naapureista	61
8.2 Kertomukset paikan muodostajina	63
9 Ryytimaata uhkaa rakentaminen	65
9.1 Paikan menettämisen pelko	65
9.2 Paikkaa puolustamassa.....	67
10 Tulosten tarkastelua	71
10.1 Ryytimaan luonne tiheänä paikkana	71
10.2 Paikan käyttäjät ja suunnittelijat puhuvat eri kieltä.....	74
10.3 Etnografisen menetelmän arviointia	76
11 Lopuksi.....	78
11.1 Tiheät luontopaikat resurssina kaupunkisuunnittelussa	78
11.2 Ryytimaalle ei rakenneta – yhden tarinan loppu ja uusien alku	81
Lähteet:.....	82
Liitteet:	87

1 Johdanto

Kaupunkien luontoalueet ovat yleensä hoidettuja nurmikkoalueita ja puistoja tai pienehköjä metsikköalueita. Kaupungeissa on, ja voisi ehkä olla enemmänkin, tilaa myös toisenlaiselle, sosiaalisemmalle ja asukaslähtöisemmin rakentuvalle kaupunkiluonnolle. Kaupunkisuunnittelussa on perinteisesti nojaututtu enemmän tekniseen ja taloudelliseen tietoon kuin asukkaiden kokemuksiin pohjautuvaan elettyyn ja koettuun tietoon. Asukkaiden mielipiteet, luontokokemus ja paikkasuhteen huomiointi tapaavat jäädä suunnittelussa teknis-taloudellisten arvostusten sekä vain ekologisiin arvoihin nojautuvien luontokartoitusten jalkoihin. Tarkastelen Pro gradu -työssäni sosiaalisen ja kokemuksellisen kaupunkiluonnon rakentumista ja merkityksiä Pispalan ryytimaan tapauksen kautta.

Tampereen Pispala, harjulla kahden järven välissä sijaitseva puutalovaltainen kaupunginosa on yksi Suomen tunnetuimpia asuinalueita. Pispala on erityisen tunnettu kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta rakennuskannastaan, kauniista järvimaisemistaan ja naapuriapuun nojaavasta yhteisöllisestä asumisen ja elämisen muodosta. Pispalan kauniin luonnon ja elinvoimaisen kulttuurin herättämän inspiraation tuotoksia löytyy runsaasti mm. suomalaisesta kirjallisuudesta sekä muualta kulttuurin ja taiteen piiristä.

Ennen 1900-luvun alkuaan sijoittunutta voimakasta rakentamista Pispala oli peltojen ja niittyjen peittämää viljelysmaata. Osa tästä historiasta on yhä näkyvillä harjun etelärinteellä, Tahmelan rannassa sijaitsevalla ryytimaalla, joka on kaupunkilaisten palstaviljelykäytössä. Tahmelan palstaviljelyalue kuuluu Tampereen suosituimpiin viljelyalueisiin, ja uusi viljelijä joutuu yleensä jonottamaan palstaa useamman vuoden ajan. Ryytimaan sijainti on keskeinen, sillä sieltä on matkaa kaupungin keskustaan vain noin kolme kilometriä. Pispalan kulttuurihistoria ja yhteisöllisen toiminnan perinne sekä ryytimaan vehreys ja maisemalliset seikat tekevät tästä palstaviljelyalueesta erityisen paikan. Kurpitsaliikkeen entisen tiedottajan, Ville Järven (2002), sanoin ”Pispala on Tampereen kehto ja Ryytimaat sen kohtu tai lämmin sydän, josta Pispalan tänä päivänä täysin poikkeuksellinen elävä kulttuuri pumppaa voimaa.”

Luontoarvojensa, sijaintinsa ja aktiivisen sosiaalisen luonteensa lisäksi ryytimaa on ympäristöpoliittisesti ja aluetieteellisesti poikkeuksellisen kiinnostava tutkimuskohde Pispalassa meneillään olevan asemakaavan uudistamisprosessin vuoksi. Kaupungin suunnitelmissa on 1990-luvun loppupuolelta saakka ollut rakentaa ryytimaalle yli puolet sen pinta-alasta kattava

pientaloalue. Näiden suunnitelmien toteutuminen ja ryytimaan tulevaisuus tulee ratkeamaan työn alla olevan asemakaavan myötä. Kaupungin rakentamissuunnitelmat ovat herättäneet viljelijöissä, Pispalan asukkaissa ja tamperelaisten keskuudessa laajemminkin voimakasta vastustusta. Ryytimaa ja Tahmelan rannan alue on kaupunkilaisille tärkeä luontokohde ja virkistysalue. Olen kiinnostunut selvittämään kulttuurihistorian, luontokokemuksen ja lisärakentamisen paineen ristiaallokkoon asettuvan ryytimaan merkityksiä sen käyttäjille.

Tutkielmani rakentuu siten, että pohjustan ensin tutkimuskohdettani esittelemällä Pispalan ja ryytimaan historiaa sekä Pispalan yleis- ja asemakaavan uusimisprosesseja (luku 2). Tämän jälkeen esittelen tutkielmani pohjana olevaa käsitteellistä näkökulmaa, joka rakentuu kaupunkiluontoa käsittelevän tutkimuksen, ja erityisesti humanistisen maantieteen paikan käsitteen ympärille (luku 3). Näiden jälkeen, luvussa 4, on tarkemman tutkimusasetelman esittelyn aika, minkä jälkeen siirryn aineisto- ja menetelmäosioon sekä analyysiin.

2 Katsaus Pispalaan ja ryytimaalle

2.1 Pispala asuinalueena

Pispalan kylän kehitys alkoi, kun harjua pitkin Turkuun vievän maantien varrelle rakennettiin Turun Piispan tarkastusmatkoja varten talo 1400-luvun lopulla. 1500-luvun puolivälissä Pispalassa, harjun etelänpuoleisella rinteellä sijaitsi yhteensä kolme taloa: Pispä, Provasti ja Taipaleen talo. Ranta-alue harjun rinteeseen saakka oli pelto- ja niittyalueina. Maalaismaisema säilyi Pispalassa 1800-luvun puoliväliin saakka, minkä jälkeen alueelle alkoi hakeutua teollisuutta ja työläisväestöä. Ensimmäinen varsinainen työväen muuttoaalto Pispalaan alkoi 1890-luvulla, ja vilkkainta rakentamisen aikaa olivat 1910–30-luvut. Pispala oli kaupungin ulkopuolista maata, jossa rakentamista ei säädelty. Alueella sai rakentaa vapaasti omaan tapaansa, ja maata sai ostettua vaikkapa juuri niin pienen palasen kuin mihin varallisuus riitti. Tästä muodostui Pispalan omaleimainen tiiviisti ja hieman sikin sokin rakennettu puutalovaltainen asutus kapeine kujineen. (Erikäinen 2002.)

Pispala liitettiin Tampereen kaupunkiin vuonna 1937 ja se sai ensimmäisen asemakaavansa vuonna 1945. Tällä hetkellä voimassa olevan, vuonna 1978 vahvistetun asemakaavan tarkoituksena oli tukea olemassa olevan rakennuskannan säilymistä ja antaa samalla ohjeistusta uudisrakentamiselle. Kaavan rakennusoikeus on kuitenkin vanhaksi pientalovaltaiseksi alueeksi poikkeuksellisen korkea, mikä on mahdollistanut runsaan uudisrakentamisen. 1980-luvulta alkaen Pispalan perinteisen asutuksen rakenne onkin murtunut, ja alueen maisemallinen ilme on muuttunut tiheästi rakennetusta puutalokaupunginosasta enemmän nykyaikaisen modernin omakotitaloalueen kaltaiseksi, joskin myös vanhoja puutalorakennuksia on yhä jäljellä runsaasti. (Erikäinen 2002.)

Pispala on paikkana ja asuinalueena hyvin omaleimainen, kulttuurihistoriallisesti arvostettu ja kansallisestikin tunnettu. Pienten tonttien, tiheän asutuksen ja puutalovaltaisuuden lisäksi Pispalan erityisyyden taustalla vaikuttaa sosiaalisesti aktiivinen ja yhteisöllinen elämäntyyli sekä maisemalliset arvot. Tarkastelin kandidaatintutkielmassani Pispalan asukkaiden suhdetta lähiluontoon sekä muita asemakaavauudistuksen herättämiä mielipiteitä ja tuntemuksia. Tutkielmaa tehdessäni havaitsin, että yhteisöllisyys puhuttaa Pispalan asukkaita hyvin voimakkaasti, vaikka entisenkaltaista naapuriapuun ja avoimiin pihoihin liittyvää yhteisöllisyyttä ei enää aivan samanlaisessa muodossa esiinnykään. Viime vuosikymmenten aikana Pispalan väestössä on ollut runsaasti vaihtuvuutta ja alueelle on muuttanut perinteisiä työläisasukkaita varakkaampaa väkeä,

minkä vuoksi asukkaiden käsitykset yhteisöllisyydestä ja sen ihanteista eivät ole ristiriidattomia. Kuitenkin hyvänä osoituksena asukkaiden keskuudessa yhä tänä päivänäkin esiintyvistä runsaasta yhteisöllistä toiminnasta ja kansalaisaktiivisuudesta toimii Pispalan vireätoimintainen asukasyhdistys sekä monet Pispalassa vuosittain järjestettävät, kansalaistoiminnan ja vapaaehtoisuuden varaan rakentuvat, tapahtumat, kuten Pispalan karnevaalit ja PispalaFolk.

Maantieteellisesti Pispala sijaitsee harjulla, kahden järven välissä. Tämän vuoksi Pispalan luonto ja maisema muodostavat erityisen kokonaisuuden. Pyhäjärven rannalla Tahmelassa, harjun eteläpuoleisilla alarinteillä, on todella viljavaa lehtomaata, joka on ollut jo vuosisatojen ajan alueen asukkaiden viljelykäytössä (Kurpitsaliike 2013a). Myös maisema nousi kandidaatintutkielmassani keskeiseen rooliin asukkaiden arvostuksia tarkasteltaessa. Ikkunasta avautuva järvimaisema on monelle ensisijaisen tärkeä asuinkriteeri, jota ollaan valmiita puolustamaan kiivaasti. Pispalaa voidaankin pitää rakennusperinteensä, asuinhistoriansa sekä luonnon- ja maantieteellisten erityispiirteidensä vuoksi niin kulttuurihistoriallisesti kuin ekologisestikin merkittävänä alueena.

2.2 Ryytimaa

Ala-Pispalan ja Tahmelan kaupunginosaan sijoittuva ryytimaa-alue on ollut viljelykäytössä jo satoja vuosia ja kaupunkilaisten vuokrapalstoina muutaman vuosikymmenen ajan. Vuokraustoimintaa hoitaa Teiskon-Tampereen 4H-yhdistys. Olosuhteet palstaviljelyyn ovat ryytimaalla monestakin syystä varsin otolliset. Ryytimaa sijaitsee Pispalanharjun etelärinteellä Pyhäjärven rannassa. Näin harju suojaa viljelyaluetta pohjoisen kylmiltä tuulilta ja eteläpuoleinen järvi puolestaan estää hallaa puremasta viljelysatoa pitkälle syksyyn. Maaperä on suurelta osin mustaa multaa ja sopii siten viljelyyn erittäin hyvin. Harjun pohjoispuolella sijaitsevan Näsijärven pinta on Pyhäjärveä 18 metriä korkeammalla, mistä johtuen kapeahkon soraharjun läpi tihkuu vettä ryytimaalle useata kohtaa. Pohjavesi on siis korkealla ja alueella esiintyy lähteitä. (Kurpitsaliike 2013a.) Pitkän kulttuuri- ja viljelyperinteen vuoksi Pispalassa esiintyy monia harvinaiseksi käyneitä kulttuurilajeja, jotka viihtyvät vanhan asutuksen läheisyydessä. Ryytimaa toimii monia kasvilajeja varastoivana siemenpankkina. Ryytimaa on luokiteltu kasvustollisesti arvokkaaksi yleiseksi alueeksi Tampereen kaupungin teettämässä eliöstö- ja biotooppiselvityksessä (Tampereen kaupunki 2011a), ja se muodostaa tärkeän osan Tampereen itä-länsisuuntaista viherverkostoa (Tampereen kaupunki 2011b).

Olen ollut itse kolmena kesänä viljelemässä palstaa yhdessä ystäväni kanssa Pispalan ryytimaalla. Paikka on kesäisin varsin eläväinen ja maan kasvuvoima on suuri. Työkaluja, kuten lapioita,

talikkoja ja kastelukannuja voi lainata Kurpitsatalon varastosta ja naapuripalstalaisetkin ovat olleet varsin auttavaisia uusia viljelijöitä kohtaan. Ryytimaan avoin sosiaalinen ilmapiiri sekä kaunis maisema ja monipuolinen luonto tekevät siitä varsin mielenkiintoisen ja viihtyisän paikan. Ryytimaata ympäröivät rakentamattomat alueet, kuten Tahmelan uimaranta puistoineen ja lähteen seudun metsäpolut sekä lasten luontoleikkipuisto muodostavat yhdessä ryytimaan kanssa sosiaalisesti painottuneen ja tavallisesta poikkeavan kaupunkiluontoalueen.

Sosiaalisten, maisemallisten ja ekologisten merkitysten lisäksi ryytimaalla on myös kulttuurihistoriallista arvoa. Pirkanmaan maakuntamuseo on arvioinut ryytimaata seuraavasti: ”Pispalan asutus- ja maankäyttöhistorian näkökulmasta kasvima-alue voidaan nähdä viimeisenä, suhteellisen laajana, Pispalan vanhemmasta agraarikäytöstä kertovana alueena. Nykyisessä viljelykäytössä, avoimena maisematilana se tuo yhä ajallista syvyyttä kulttuuriympäristöön. Museo katsoo, että asia tulisi huomioida alueen maankäyttöä suunniteltaessa” (Pirkanmaan maakuntamuseo 2003).

2.3 Kaavat uusiksi – Pispalan yleis- ja asemakaavoitusprosessit

Tutkimukseni sijoittuu varsin kiinnostavasti ajankohtaan, jolloin Pispalan asemakaavan uudistaminen on yhä kesken. Vuonna 1978 voimaan tulleen asemakaavan uudistamisprosessi käynnistyi vuonna 2007 ja kestää ainakin vuoteen 2015 saakka. Asemakaavan uudistamista edelsi uuden yleiskaavan laatiminen. Tampereen kaupunki esitti uuden yleiskaavan vuonna 1997, mitä voidaan pitää alkukohtana tarinalle ryytimaan rakentamisesta. Tätä seurasi kuusi vuotta jatkunut valitusprosessi, jossa useat yhdistykset ottivat kriittisesti kantaa kaupungin suunnitelmiin rakentaa ryytimaalle pientaloasutusta. Kaupunginhallitus hyväksyi yleiskaavan vuonna 2000 lukuisista valituksista huolimatta. Ympäristöministeriön (YM) päätöksiin yhdistysten valitukset kuitenkin vaikuttivat ja YM jätti yleiskaavan vahvistamatta Pispalan palstaviljelyalueen osalta. Perusteena vahvistamatta jättämiselle oli, että alueen nykyistä viljelykäyttöä ei ole riittävästi huomioitu, eikä yleiskaavoituksessa ole tehty riittäviä ympäristövaikutusten arviointeja. Tampereen kaupunki valitti YM:n päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO), joka hyväksyi kaupungin valituksen äänin 3–2, jolloin YM joutui vahvistamaan yleiskaavan helmikuussa 2003. Kurpitsaliike, Pispalan asukasyhdistys ja Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys valittivat vielä tämän jälkeen KHO:een vedoten siihen, että YM:n päätös kaavan hyväksymisestä perustuu virheelliseen tietoon tai erehdykseen ja on rakennuslaissa määritellyn kestävä kehityksen periaatteen vastainen. KHO ei

hyväksynyt valitusta, ja kaupungin laatima yleiskaava jäi voimaan. (Kurpitsaliike 2013b; Pispalan asukasyhdistys 2013.)

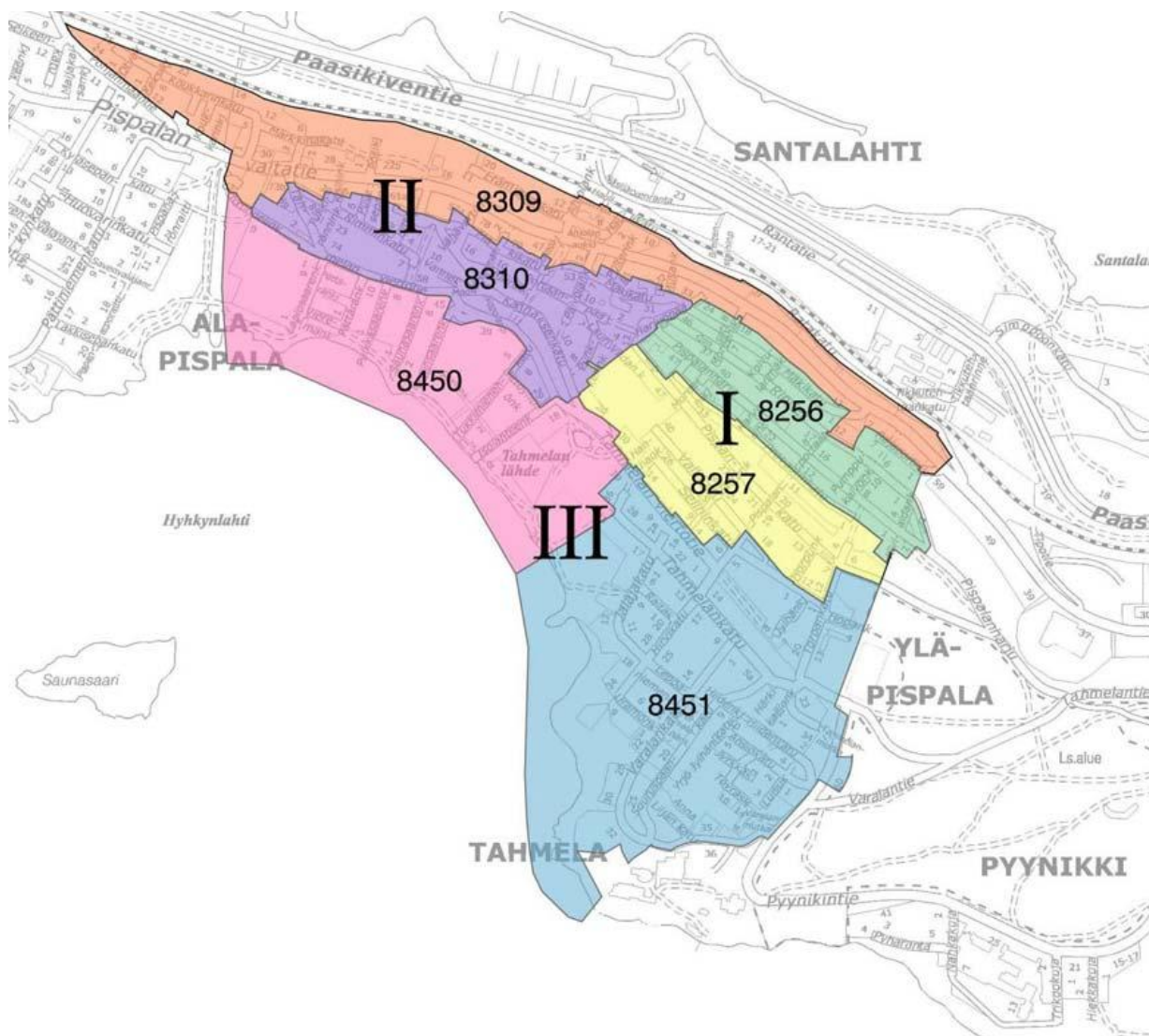
Yhdistysten valitukset ja kirjelmät eivät vaikuttaneet kaupungin päätökseen yleiskaavasta, mutta kaupunki lupasi ottaa näkemykset huomioon tulevassa asemakaavassa. Yhdistykset ovatkin heti asemakaavoitusprosessin alkuvaiheesta alkaen vaatineet kaupunkia tekemään palstaviljelyalueesta riittävän kattavat selvitykset ja arvioinnit, jotka jäivät yleiskaava-vaiheessa laatimatta. (Kurpitsaliike 2013b.) Asemakaavoitusprosessin osallistava luonne osoittaa, että kaupunki ei ole tällä kertaa täysin sulkenut korviaan yhdistysten esittämiltä vaatimuksilta.

Asemakaavoitusprosessi käynnistyi, kun kaupunginhallituksen suunnittelujaosto teki 28.5.2007 päätöksen Ylä- ja Ala-Pispalan sekä Tahmelan asemakaavojen uudistamisen aloittamisesta. Kaupunki määritteli asemakaavojen uudistamisen tavoitteeksi Pispalan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön säilyttäminen ja kehittäminen. Asemakaavojen uudistamisen taustalla onkin ollut voimassa olevan asemakaavan mahdollistama tiiviisti rakennetulle ja vanhalle pientaloalueelle poikkeuksellisen vapaa peruskorjaamisen ja uudisrakentamisen oikeus, joka on koettu ristiriitaisena ja ongelmallisena Pispalan kulttuurihistoriallisten arvojen säilymiseen nähden. Korkea rakennusoikeus on selvästi herättänyt vaatimuksia rakennusoikeuden tiukentamiseen arvokkaan kulttuurimaiseman ja luontokohteiden säilyttämiseksi. Yhdyskuntalautakunta päättikin kesäkuussa 2007 rakennuskieltojen määräämisestä Ylä-Pispalaan, Ala-Pispalaan ja Tahmelaan asemakaavan uudistamisen ajaksi. Rakennuskieltoja on jatkettu useaan otteeseen siten, että tämänhetkinen rakennuskielto on voimassa 1.3.2014 saakka. (Tampereen kaupunki 2007.) Kandidaatintutkielmani osoitti, että juuri rakennusoikeus ja ryytimaan rakentaminen tai säilyttäminen olivat kaksi asukkaita eniten puhuttavaa teemaa asemakaavan uudistamisessa.

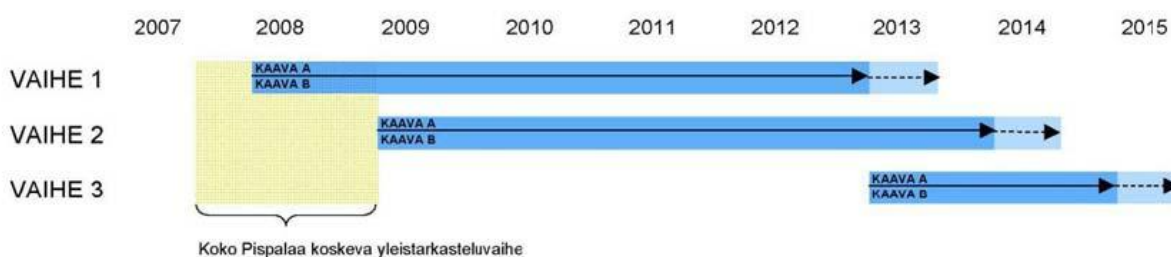
Pispalan uuden kaavan laatimisessa on kulkenut rinnakkain kaksi prosessia: kaavoitusviranomaisen suorittama varsinainen kaavoitus- ja suunnittelutyö sekä erityinen asukasosallistumisen muoto, KaOs (kaupunginosasuunnittelu) -projekti. Varsinaisesti uudistamistyö lähti käyntiin koko Pispalaa koskevalla yleistarkasteluvaiheella vuoden 2007 marraskuussa, jolloin järjestettiin kaikille avoin kaupunginosakonferenssi. Siellä asukkaista muodostettiin kahdeksan teematyöryhmää, joiden tehtävänä oli osana eri alojen asiantuntijoiden, viranomaisten ja paikallisten toimijoiden muodostamaa KaOS-projektia tuottaa kaavoitusta suuntaava yleisnäkemys keväällä 2009. KaOs-projektin työstä on julkaistu maaliskuussa 2009 *Pispalan Kehityskuva* -loppuraportti

karttaliitteineen sekä arviointiraportti Pispalan kaupunginosahankkeen osallisyhteistyöstä. Teematyöryhmät pystyivät jatkamaan toimintaansa epävirallisina vuosien 2009 ja 2010 aikana. Aktiivisimpia olivat Rakennusoikeustyöryhmä sekä Ranta- ja kasvimaatyöryhmä. Lisäksi teematyöryhmien aloittamaa työtä on jatkettu vuonna 2010 muodostetuissa osallisryhmissä. Osallisryhmiin haettiin alueen asukkaiden, kiinteistönomistajien, yrittäjien, yhdistysten ja muiden sidosryhmien edustajia kuulutuksella ja Pispalan II kaupunginosakonferenssissa vuoden 2008 lopulla. (Mansetori 2013.) Alkuvaiheen teemaryhmätyöskentelyn jälkeen asukkaat ovat voineet osallistua kaavoitusprosessin osallisryhmien lisäksi esimerkiksi yleisötilaisuuksissa ja ohjatuilla kävelykierroksilla (Tampereen kaupunki 2011).

Kaavoitusprosessin alkuun sijoittuneen koko Pispalaa koskevan ja asukkaita osallistavan yleistarkasteluvaiheen jälkeen kaupunki aloitti varsinaisen kaavoitustyön. Pispalan ja Tahmelan asemakaavan uudistamista ei tulla tekemään yhtenä kaavamuutoksena, vaan prosessi on vaiheittainen ja kaavoitustyö jaksotetaan kolmeen eri vaiheeseen, jotka on ollut tarkoitus käynnistää noin vuoden välein. Alue on jaettu kaavoitustyön vaiheiden mukaisesti kolmeen osaan (kuva 1): 1. Ylä-Pispala, 2. Ala-Pispala ja 3. Tahmela. Kukin näistä osista sisältää kaksi erillistä kaava-aluetta, joilla kullakin on oma vastaava arkkitehtinsä. Koko alue jakaantuu siis kuuteen erilliseen kaava-alueeseen. Ensimmäisen vaiheen kaavoitus käynnistettiin vuonna 2008 ja sen ensimmäiset kaavaluonnokset asetettiin nähtäville ja kommentoitavaksi maaliskuussa 2012. Vaiheen 2 kaavoitus käynnistettiin vuonna 2009 ja se valmistunee vuonna 2014–2015. Kolmannen vaiheen kaavoitus oli aiempien suunnitelmien mukaan tarkoitus käynnistää vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa, mutta kaupungin tuoreimman arvion mukaan kaavoitus päästään käynnistämään vasta vuonna 2014 tai 2015. (Mansetori 2013.) Ryytimaa sijoittuu juuri kolmannen kaavaosan alueelle.

PISPALAN ASEMAKAAVAN UUDISTAMISEN VAIHEISTUS- JA AIKATAULUSUUNNITELMA LUONNOS

Kuva 1. Pispalan kaava-alueet ja kaavoituksen aikataulusuunnitelma (Lähde: Tampereen kaupunki)

Kaavaudistamisen yhteydessä on tehty paljon uusia selvityksiä, aivan kuten Kurpitsaliike ja muut Pispalan yhdistykset ovat kaupungilta vaatineet. Osa selvityksistä kattaa koko kaava-alueen, kuten KaOs-projektin tuottama aineisto ja erilaiset luontotutkimukset (esim. Pispalan asemakaavavaiheiden 1–3 eliöstö- ja biotooppiselvitys). Osa selvityksistä jaksottuu

kaavauudistamisen vaiheiden mukaan, kuten rakennetun ympäristön inventoinnit ja erilaiset kaava-aluekohtaiset raportit. (Mansetori 2013.)

2.4 Kurpitsaliike ja muuta kansalaisyhteiskunnan liikehdintää

Kuten edellisessä luvussa tuli ilmi, on kansalaisliikehdintä ryytimaan kaavoituskysymyksen ympärillä ollut vilkasta. Keskeisin ryytimaan säilyttämistä puolustava yhdistys on Kurpitsaliike, joka perustettiin vuonna 1997 (rekisteröityneeksi yhdistykseksi v. 1998) nimenomaan vastustamaan ryytimaan asuntorakentamista. Ryytimaan viljelijät ja muut kasvimaiden ystävät huolestuivat harrastuksensa ja Pispalan kulttuurimaiseman säilymisen puolesta yleiskaavoituksen myötä ja kokivat, että asian eteen täytyy tehdä jotain. Rekisteröityneenä yhdistyksenä Kurpitsaliike on voinut helpommin pyrkiä vaikuttamaan kaupungin kaavoitussuunnitelmiin virallisia reittejä pitkin, eli laatimalla valituksia, muistutuksia ja vastineita. Yhdistyksenä Kurpitsaliike sai myös vuokrattua kaupungilta käyttöönsä toimitilat, keskellä ryytimaata sijaitsevan tyhjillään olevan puutalon, joka ristittiin Kurpitsataloksi. Kurpitsaliike ry:n toiminnan tarkoituksena on ylläpitää ja kehittää palstaviljelyharrastusta ja sen harjoittamisen edellytyksiä Tampereella ja erityisesti Pispalassa sekä vaalia muutenkin Pispalan kulttuurimaisemaa. (Kurpitsaliike 2013c.)

Kurpitsaliikkeen lisäksi ryytimaan säilyttämiseen on ottanut varsin aktiivisesti kantaa Pispalan asukasyhdistys ry, joka toiminnallaan vaalii Pispalan kulttuuri- ja asumisympäristöä, ja pyrkii pitämään sen ihmisystävällisenä ja viihtyisenä sekä säilyttämään sen monimuotoisuuden ja moniarvoisuuden. Lisäksi ainakin Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ja Pispalan Moreeni ovat olleet yleiskaavoituksen vaiheessa mukana vaikuttamassa kaupungin suunnitelmiin rakentaa ryytimää.

Ympäristöministeriölle kohdistetussa valituksessaan Tampereen kaupungin yleiskaavasta (Valitus 1998) Kurpitsaliike ja Pispalan asukasyhdistys ovat argumentoineet kaavan kumoamista ja siten ryytimaan säilyttämistä rakentamiselta vedoten mm. palstaviljelyalueen paikallisesti ja kansallisesti merkittävään kulttuurihistorialliseen arvoon, yleiskaavan omien tavoitteidensa vastaisuuteen sekä kaavan ympäristövaikutusten arvioinnin ja kuntalaisten ja palstaviljelijöiden kuulemisen puutteellisuuteen. Asemakaavaprosessin aikana asukkaita ja yhdistyksiä on kuultu ja rakentamisen vaikutuksia arvioitu yleiskaavavaihetta huomattavasti perusteellisemmin.

Jo vuosikymmeniä kestänyt ryytimaata systemaattisesti puolustava kansanliike ei ole voinut enää jäädä huomiotta kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusprosessissa. Ryytimaan pitkäkestoinen ja monien

toimijoiden yhteistyössä muodostunut voimakas toiminta eivät varmasti aseta kaupungin päättäjiä ja Tahmelan asemakaava-alueen kaavoittajia helppoon asemaan. Toisaalta verrattuna yleiskaavan laadintavuosiin paine Tampereen täydennysrakentamiselle on lisääntyvän muuttovirran ja ilmastonmuutoskeskustelun myötä yhä kasvanut. Toisaalta taas yhdistysten, viljelijöiden ja Pispalana asukkaiden voimakkaalla ryytimaan puolustamisella on varmasti ollut oma vaikutuksensa paikan rakentumiseen ihmisten mielissä. Edellä mainittu ryytimaan rakentamisen ja säilyttämisen ristiriita asemakaavoituksessa ja paikan näkyvä puolustaminen tekevät ryytimaan tutkimisesta juuri nyt yhä mielenkiintoisempaa.

3 Aiempaa tutkimusta kaupunkiluonnosta ja paikasta

3.1 Tutkimusmatkalla kaupunkiluonnossa

Kaupunkiluonnon tutkimuksen ja käsitteellistämisen tarkastelu on tutkimukseni kannalta tärkeää. Ryytimaa ei edusta aivan tyypillisintä kaupunkiluontoa, jollaiseksi yleensä käsitetään hoidetut puistot koristepuineen ja -pensaineen, pienet metsikköalueet ulkoilureitteineen tai hieman laajemmat suojellut metsäalueet, kuten lähellä ryytimaata sijaitseva Pyynikin luonnonsuojelualue Tampereella. Vihreä ja kasvustoltaan monipuolinen ryytimaa on kuitenkin kiistämättä luontoa ja sijaitsee lähellä kaupungin keskustaa ja keskellä tiiviisti rakennettua asuinalueita, joten käsittelen sitä kaupunkiluontona. Esitän seuraavaksi, kuinka kaupunkiluontoa on tutkittu ja pohdin sen jälkeen oman tutkimukseni asemaa suhteessa aiempaan tutkimukseen.

Kaupunkiluontoa koskevia tutkimuksia ja teoksia on julkaistu Suomessa suhteellisen runsaasti. Yhtenä näkökulma kaupunkiluontotutkimuksessa on ekologia ja luonnon monimuotoisuus osana kaupunkisuunnittelua (esim. Ranta & Rahkonen 2008, Väre & Krisp 2005). Toisena kaupunkiluontotutkimuksen ulottuvuutena näkisin ekosysteemipalveluiden tutkimisen (esim. Hiedanpää, Suvantola & Naskali 2010; Yli-Pelkonen 2009.) Lisäksi kaupunkiluontoa on tutkittu runsaasti kaavoituksen ja asukasosallistumisen (esim. Asikainen & Jokinen 2008; Anttonen, Laihosalo & Leino 2008; Leino 2006; Bäcklund, Häkli & Schulman 2002) ja kokemuksellisen tiedon (esim. Faehnle, Bäcklund & Laine 2009) näkökulmasta.

Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa* (Faehnle et al. 2009) on runsaasti kirjoituksia ekologisen ja asukkaiden kokemukseen perustuvan tiedon yhdistämisestä kaupunkisuunnittelussa (esim. Faehnle 2009, 85; 96). Kirjassa ahkerasti käytetty *kokemuksellisen tiedon* käsite on keskeinen myös oman tutkimukseni taustalla. Kokemuksellinen tieto on kunkin omaan kokemusmaailmaan perustuvia ajatuksia ja tulkintoja erilaisten asioiden tilasta ja niiden syy- seuraussuhteista. Kokemuksellinen tieto eletään, koetaan ja uskotaan todeksi omassa arjessa. Kokemuksellisen tiedon selvittäminen voi usein olla kaupunkisuunnittelussa hankalaa, mutta sen merkitys ei alueen asukkaiden kannalta ole yhtään vähäisempää kuin ekologiset selvitykset. Kokemuksellinen tieto on siis hyvin subjektiivista, mutta toisaalta tietyllä alueella asuvat ihmiset myös jakavat jonkinlaiset yhteisesti koetut sosiaaliset ja kulttuuriset merkitykset lähiympäristöstään. (Bäcklund 2009, 44.) Pispalan asemakaavan uudistamisen yhteydessä on pyritty keräämään kokemuksellista tietoa keskittymällä asukkaiden kuulemiseen. Kokemuksellinen tieto onkin enemmän tutkimusasetelmaani taustoittava käsite, kun

taas *kokemuksellinen luonto* tai *kokemuksellinen paikka* ovat enemmän tutkimukseni keskiössä olevia käsitteitä.

Teoksessa *Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön?* (Anttonen et al. 2008) on tarkasteltu ympäristöön kohdistuvan päätöksenteon verkostoja ja suunnittelun käytäntöjä Tampereella. Tämän monen asiantuntijan teksteistä kootun teoksen keskeisenä läpikantavana teemana on asukasosallistuminen. Sillä tarkoitetaan asukkaille tarjottuja mahdollisuuksia osallistua kaupunkisuunnitteluun. Selkeimmin osallistuminen on järjestetty kaavoituksessa, maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämänä. Viheraluesuunnittelussa alueiden laatua koskevien tietojen lisäksi tarvitaan tietoa alueisiin liittyvistä arvoista ja arvostuksista: mitä alue merkitsee asukkaille (Tornainen 2008, 79). Tampereen kaupungin strategiseksi linjaukseksi on 1990-luvulla valittu ns. täydennyskaavoitus, mikä on johtanut monien viheralueiden muuttamiseen asumiskäyttöön (Laihosalo 2008, 81). Täydennysrakentamisen vuoksi asuinalueiden keskellä olevat luontoalueet pirstoutuvat ja asukkaiden mahdollisuudet nauttia luonnosta omilla kotikulmilla vähenevät (Yli-Pelkonen 2009, 76; 79).

Oman tutkimukseni tarkoitus ei sinänsä ole selvittää, kuinka asukasosallistuminen on Pispalan asemakaavan suunnittelussa toteutunut tai kuinka asukkaiden kokemuksellista tietoa on saatu kerättyä tai kartoitettua, vaan keskityn ryytimaahan viljelijöiden ja muiden toimijoiden kokemana ja heidän toiminnassaan ja vuorovaikutussuhteissaan rakentuvana paikkana. Tutkimukseni tarkoitus on kuitenkin ottaa kantaa kaupunki- tai viheraluesuunnittelun toimintatapoihin ja tuoda esiin asukkaiden kokemusten huomioimisen tärkeyttä osana suunnittelua, mistä johtuen edellä esittelemäni tutkimukset tukevat omaani.

Kaupunkiluonnon on osoitettu monissa tutkimuksissa olevan asukkaille tärkeä rentoutumisen paikka. Liisa Tyrväinen ja Kalevi Korpela kirjoittavat vuonna 2005 tamperelaisille ja helsinkiläisille tehdystä kaupunkiviheralue-kyselystä, jonka tuloksena kaupunkimaisuutta arvostavia ”aitoja urbaaneja” oli 1273 vastaajasta vain 5 %, kun taas vahvasti luontoa arvostavia ”luontoihmisiä” oli 20 % (Tyrväinen & Korpela 2009, 60; 63). Näyttäisi siis siltä, että vaikka ihmiset ovat valinneet asuinpaikakseen kaupunkiseudun, on heidän suhteensa luontoon vahva. Mäenpään (2011, 31) mukaan vahva luontosuhde liittyykin juuri kaupungissa asumiseen. Hän esittää, että luontokokemuksen tärkeys on osa modernia länsimaista yhteiskuntaa: ”Luonnon hyödyntäminen kokemuksellisina paikkoina on kaupungissa opittu, ei maalta mukana tuotu tapa”. Olipa taustasyynä luonnon arvostamiselle ja tärkeäksi kokemiselle mikä tahansa, on kaupunkiluonnon tarjoaminen

asukkaille heidän viihtyvyytensä ja hyvinvointinsa kannalta hyvin tärkeää, sillä luonnossa liikkumisella on tutkimusten mukaan huomattava vaikutus ihmisten fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin (Tyrväinen & Korpela 2009, 59–60). Lisäksi henkilökohtaisen luontokokemuksen tarjoaminen kaupunkilaisille voi toimia myös avaimena laajempaan luonnon arvostamiseen (Penttilä 1994, 30).

Pasi Mäenpään (2011, 31–32) tutkimuksessa asuinympäristön luonto on asukkaille tärkeää, mutta luontokokemus ei perustu eliöstöön, kasveihin tai luonnonsuojelualueisiin, vaan arjen kokemuksiin ja esteettisiin paikkoihin. Kaupunkiluonnon säilyttämisessä on asukkaiden kannalta keskeisintä kulkureitit ja niiden varrella oleva luonto, olipa se lajistoltaan kuinka yksipuolista tai ekologisesti kuinka arvotonta tahansa. Kaupunkikehittämisessä ja -suunnittelussa olisikin ensiarvoisen tärkeää huomioida alueella jo vaikuttava luontosuhde, eikä rakentaa ympäristöä vain tulevien asukkaiden houkuttelua silmällä pitäen.

Johanna Vilkuna (1997, 164–168; 178) esittelee kaksi toisistaan poikkeavaa tapaa käsittää luonto kaupungissa osana suunnittelu- ja rakentamisprosesseja. Toinen näkökulma on asukkaiden kokemaa luontoa elettyinä paikkana ja toinen suunnittelijoiden ymmärtämä luonto institutionaalisena tilana. Toki kahtiajako ei ole näin mustavalkoinen, sillä suunnittelijat ovat samalla myös asukkaita, mutta suunnittelun käytäntöihin kuuluu kaupunkiluonnon arvottaminen tiettyjen ekologisten ja taloudellisten mittareiden avulla, jolloin luontokäsitys institutionalisoituu. Aukkaat elävät kaupunkiluontoa konkreettisesti ja se merkityksellistyy heille arjen kokemusten kautta, kuten jo edellä Mäenpään viitaten esitin. Luonnon merkityksellistymisen tapahtuu hyvin paikallisella tasolla. Suunnittelussa luontoa puolestaan tarkastellaan viime kädessä osana globaaleja ekosysteemejä. Tiivis yhdyskuntarakenne on järkevä, sillä se säästää energiaa ja kasvullista maata kaupunkien reuna-alueilla. Aukkaan näkökulmasta energian säästäminen ja laajojen luontoalueiden olemassaolo asutuksen ulkopuolella eivät kuitenkaan oikeuta tiivistysrakentamista, jonka he kokevat uhkana asuinalueensa luonnolle ja siten väljyydelle ja viihtyisyydelle. Vilkunan mukaan aukkaat määrittävät paikkaa erilaisella abstraktiotasolla kuin suunnittelijat tai päättäjät, ja näiden tasojen yhteensovittaminen on suunnittelussa tärkeää.

Myös Jouni Häkli (1997, 37–52) on problematisoinut hallinnon ja kansalaisten välistä kuilua kaupunkitilan käsittämisessä. Hän esittää tilastollisen ja karttapohjaisen tiedon kaupunkitilan kuvaajana olevan varsin suppeaa, sillä tämä kaupunkisuunnittelun visuaalinen logiikka on muodostunut palvelemaan vain hallintoa ja politiikkaa, eikä ole tavoittanut sitä ”näkömätöntä”

kaupunkia, joka syntyy elämästä ja kokemuksista kaupungeissa. Tilastoihin ja karttoihin nojautuva kaupunkisuunnittelu on johtanut fyysis-taloudelliseen ajattelutapaan. Kaupunkisuunnittelun suuntaa määrittävät kaupungin fyysiset rakenteet ja talousluvut, ei paikkojen sosiaalinen ja eletty luonne tai urbaani kokemus. Häkli esittää mahdollisena ratkaisuna kaupunkisuunnittelun yksipuolisuuteen ja hallintovaltaisuuteen ihmistasoista kaupunkisuunnittelua, jossa luovutaan tilastojen ja karttojen näkökulmattomuudesta, ja annetaan tilaa eläville kaupunkikokemuksille. Esimerkkinä tästä hän esittää tilanteen, jossa kaupunki suunnittelisi lopullista käyttötarkoitusta vailla olevia tiloja, joita kaupunkilaiset voisivat muokata omikseen. Tällöin yhden juonen kaupunki muuttuisi moniksi tiloiksi, joista asukkaat voisivat löytää omansa.

Mäenpää (2011, 163–165) on esittänyt Häklin kuvauksen suuntaisen ajatuksen toimintapuistoista rakennetun ympäristön ja luonnon rajapintoja yhdistävänä yhteisölliseen toimintaan nojaavina paikkoina. Tällainen ajatus kaupunkiluonnosta, joka limittyy ihmisten arkeen ja tekemiseen, on lähellä omaa ajatustani sosiaalisesta ja toiminnallisesta kaupunkiluonnosta. Siinä kaupunki ja kulttuuri sekä luonto kietoutuvat yhteen ja asukkaat voivat itse osallistua ympäröivän luonnon muokkaamiseen ja tuottamiseen esimerkiksi vaikuttamalla siihen, mitä kasveja ja puita istutetaan tai millaisia tapahtumia paikassa voitaisiin järjestää.

Omassa tutkimuksessani kaupunkiluonto näyttäytyy paitsi esteettisiä nautintoja ja virkistykseen kokemusta tarjoavana ohikulkualueena, erityisesti myös tekemiseen ja toimintaan painottavana sosiaalisena luontopaikkana. Ryytimaalla yhdistyy kiinnostavalla tavalla luonnosta nauttiminen, tai luonnon kokeminen, ja konkreettinen käsillä tekeminen ja luonnon muokkaaminen. Viljelijät sekä kokevat että tekevät luontoa ja paikkaa. Ryytimaa eroakin esimerkiksi kaupunkipuistoista olennaisesti siinä, että luontopaikan käyttäjillä on mahdollisuus itse vaikuttaa siihen, millaiseksi paikka muotoutuu. Ryytimaa ja Tahmelan rannan alue rakentuu tietynlaiseksi luontopaikaksi erityisesti käyttäjiensä keskinäisen sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kohtaamisten kautta. Lähestymistapani ryytimaahan kaupunkiluontona on siis käsitteellistä se paitsi luonnon kokemisen, myös sosiaalisen toiminnan kautta.

3.2 Ryytimaan tutkiminen paikan käsitteen kautta

3.2.1 Alue, tila vai paikka

Tilan ja paikan näkökulmaeroista on käyty keskustelua maantieteellisen tutkimuksen piirissä useiden vuosikymmenten ajan. Tilan käsitteellä on usein viitattu abstraktiin toiminnan tilaan kun taas paikan merkitystä on korostettu selvärajaisena elettyä sijaintina. Nykyisin paikan ja tilan käsitteitä ei aina pidetä vastakkaisina, vaan niitä käytetään osittain päällekkäisinä. Ne tuovat keskusteluun hieman toisistaan poikkeavan näkökulman tai tavan suhtautua tutkimuksen kohteena olevaan alueeseen. Paikan ja tilan käsitteitä voidaan käyttää sen mukaan, mihin teoreettiseen keskusteluun oma tutkimus parhaiten liittyy ja millaisiin metodologisiin sitoumuksiin tutkimus kysymyksenasettelussaan nojautuu.

Alueen käsitettä on yleisesti käytetty tutkimuksissa, joissa halutaan lähestyä tilaa absoluuttisena tilana ja tutkimuskohdetta katsotaan ylhäältäpäin, ikään kuin karttaa. Tällöin ollaan kiinnostuneita selvittämään esimerkiksi alueen väestörakenteita, väestöennustetta, topografiaa tai olemassa olevaa rakennuskantaa. Tilan käsitteen kautta kaupunkitilaa puolestaan käsitellään erityisesti silloin, kun ollaan kiinnostuneita selvittämään, mitä alueella tapahtuu ja miten siellä toimitaan. Tuukka Haarnin (1997, 88–89) mukaan kaupunkia tulkitaan usein tilana, kun tutkitaan eri käyttäjäryhmien intressejä ja toimintaa ja niiden aiheuttamia keskinäisiä ristiriitoja. Tilan käsitteen kautta voidaan siis pureutua erityisesti kaupunkitilan konfliktien hallintaan liittyviin kysymyksiin. Ryytimaata voisi lähestyä julkisena ja konfliktin alaisena kaupunkitilana, mutta tällainen problematiikka ei kuitenkaan ole oman tutkimukseni keskiössä.

Paikan käsitettä on käytetty esimerkiksi tutkimuksissa, joissa halutaan tarkastella asukkaan ja asuinpaikan välistä suhdetta (esim. Faehnle et al. 2009). Tarkasteltavaa paikkaa ei lähestytä ylhäältä, kuten aluetta, vaan se nähdään henkilökohtaisesti rakentuvina kokemuksina. Paikkaa tutkittaessa subjektiivinen tieto on juuri se, mistä ollaan kiinnostuneita. Paikan käsitteen avulla pääsen tutkimuksessani parhaiten porautumaan yksittäisten ihmisten henkilökohtaisiin kokemuksiin ryytimaasta. Paikan käsitettä käytettäessä sosiaalisen ilmapiirin tarkastelu on keskeistä: omassa tutkimuksessani käsittelenkin paikan muodostumista henkilökohtaisten kokemusten lisäksi juuri sosiaalisten suhteiden ja toiminnan kautta.

Edward Casey on määritellyt tilan ja paikan eroa maisema-käsitteen kautta. Tilalla ei voi olla maisemaa, kun taas paikalla on aina maisema. Maisema voi olla hyvin laaja ja koostua useammasta paikasta, mutta se ei muutu avoimeksi tilaksi. Caseyn mukaan tilan määritelmä on jotain

abstraktimpaa: tilalla ei ole selviä rajoja, maisemaa ja horisonttia. (Casey 2001, 689–690.) Ryytimaalla on selkeät fyysiset rajat ja näkymä, jotka rajautuvat pohjoisessa kohoavaan asutettuun harjun rinteeseen ja etelässä aukeavaan Pyhäjärveen. Toki ryytimaa ja sen merkitykset eivät rajaudu näihin fyysisiin rajoihin ja maisemaan, vaan sen merkitysten muodostuminen ulottuu käyttäjien kokemuksissa paljon maiseman asettamia rajojaan kauemmaksi.

3.2.2 Moninainen paikan käsite

Paikka on ollut maantieteen keskeisimpiä käsitteitä kautta koko tieteenalan historian. Paikan käsite ei kuitenkaan ole kovin yksiselitteinen, vaan siihen liitetyt merkitykset ovat muuttuneet eri aikakausina ja eri koulukuntien piirissä käydyissä keskusteluissa. Paikkaan on perinteisesti liitetty ajatus absoluuttisesta fyysisestä sijainnista ja pysyvyydestä. Erityisesti 1970-luvulta alkaen perinteinen käsitys paikasta on alkanut murtua. Protestina positivistiselle maantieteelle alkoivat humanistisen maantieteen edustajat tuolloin puhua paikasta henkilökohtaisena ja selvärajaisena kokemuksena fyysisen sijainnin tai abstraktin tilan sijaan. Yi-Fu Tuanin (1977, 6) mukaan paikka on jotain tuttua, kun taas tila on jotain abstraktimpaa ja vaikeammin määriteltävää. Epämääräisenä koettu tila muuttuu paikaksi tai paikoiksi, kun se tulee meille tutuksi ja voimme liittää siihen henkilökohtaisia kokemuksia. Humanistisen käsityksen mukaan paikalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi omaa kotia tai koko maapalloa, riippuen paikan määrittelijän kokemuksesta ja tuntemuksista.

Viime vuosien ja vuosikymmenten yhteiskunnalliset ja tekniset muutokset, kuten globalisoituminen ja etäisyyksiä ylittävät reaaliaikaiset yhteydet ja verkostot ovat vaikuttaneet myös tieteen käsitykseen maailmasta ja siten murtaneet paikan perinteistä määritelmää edelleen. Paikka voidaan käsittää prosessina tai tapahtumana (Pred 1984). Tämä näkökulma korostaa paikan jatkuvaa muotoutumista. Paikat ovat jatkuvassa liikkeessä ja muotoutuvat suhteessa tapahtumiin tai ihmisiin. Paikan muutosten ei nähdä tapahtuvan niinkään materiaalisessa ympäristössä, vaan sosiaalisissa suhteissa ja toiminnoissa. Monissa tämän päivän maantieteellisissä tutkimuksissa paikka käsitetään puolestaan kokemusten tihentymänä. Tällaisen tutkimusotteen juuret ovat humanistisessa maantieteessä. Paikkojen kokemus ei ole muuttumatonta, vaan kokemukset paikoista muodostuvat jatkuvista liikkeellä olon ja pysähtymisen rytmeistä: paikka näyttäytyy kohtaamisten ja erilaisten yhteyksien solmukohtana (Ingold 2011, 148). Koettu paikka ikään kuin merkityksellistyy ja

jatkuvasti uudelleenmerkityksellistyy yksilöiden kokemuksissa, muistoissa ja paikkaan kytkeytyvissä sosiaalisissa suhteissa.

Oman tutkimukseni paikka-käsite kytkeytyy ehkä kaikkein läheisimmin humanistisen maantieteen tutkimusperinteen mukaiseen käsitykseen paikasta. Siinä paikka ei siis ole karttaan sidottu, vaan sillä tarkoitetaan ensisijaisesti subjektiivista kokemusta. Ihminen ei niinkään ole osa paikkaa, vaan paikka on osa ihmistä (Knuuttila, Laaksonen & Piela 2006, 10). Paikat voidaan nähdä elettyinä sijainteina, sisäistyneenä kuulumisena johonkin paikkaan (Karjalainen 1997, 230). Näin ollen humanistisen maantieteen piirissä paikan merkitykset muodostuvat ihmisten ja paikan vuorovaikutuksessa, ihmisten oman elämismaailman kautta. Maantieteilijä Edward Relph (1976, 43) on kuvannut paikan olemuksen kiteytyvän käyttäjiensä usein tiedostamatta tapahtuviin mutta tarkoituksenmukaisiin toimiin ja aikeisiin, jotka määrittävät paikat ihmisenä olemisen syviksi keskuksiksi. Paikat ovat osa ympäröivää tilaa, mutta erottuvat siitä niihin kohdistuvien aikomusten, tavoitteiden ja kokemusten vaikutuksesta.

Tuanin mukaan tietyllä paikalla ja ihmisen minuudella voidaan käsittää olevan läheinen suhde: ihmismielessä paikan ja minän eheydellä on taipumus sulautua toisiinsa. Lisäksi paikallisen muutoksen nopeus vaikuttaa paikan kokemiseen. Ihminen kaipaa pysyviä muuttumattomia paikkoja, joihin voi palata. Paikkojen eheys lujittaa ihmisen omaa eheyttä. (Tuan 2006, 15–19.) Pispalan ryytimaalla on pitkät kulttuurihistorialliset perinteet ja se kytkeytyy monen Pispalan asukkaan ja ryytimaan viljelijän elämään, juuriin ja minuuteen varsin ainutlaatuisena paikkana. On kiinnostavaa tutkia, kuinka viljelijät tai muut ryytimaan ja Tahmelan rannan alueen käyttäjät kokevat paikan merkityksen ja vaikuttaako ryytimaan rakennusuhka paikan kokemiseen.

Paikan käsittäminen koettuna ja tuntemusten kautta on keskeinen osa nykyistä maantieteellistä tutkimusta, eikä tämän näkökulman kanssa tarvitse enää peruuttaa humanistisen maantieteen tutkimusperinteeseen asti. Tutkimuksessani yhdistyvät ajatus paikasta kokemuksena, prosessina ja kokemusten tihentymänä tai yhteyksien solmukohtana.

Antropologi Tim Ingold (2011) painottaa paikkojen kokemuksellista ja tarinallista luonnetta. Hänen mukaansa paikat muodostuvat ihmisten (elämän)polkujen (*paths, lines*) kietoutumisen solmukohtina. Ingold kritisoi verkoston (*network*) käsitettä ihmisiä ja paikkoja toisiinsa yhdistävänä tekijänä: hän näkee sen liian kapeana ja järjestyksenmukaisena kuvauksena ihmisten ja paikkojen muodostamasta todellisuudesta (ks. Ingold 2010). Hän käyttää sen sijaan käsitettä *meshwork*, joka muodostuu ihmisten risteilevistä poluista ja niistä syntyvistä paikoista. Meshworkissa, eli

eräänlaisessa sattumanvaraisessa sosiaalisten suhteiden ja kontaktien kudelmassa, polut eivät ole säännöllisiä yhdistäviä linkkejä, vaan sattumanvaraisia toisiinsa kietoutuvia lankoja tai seittejä, jotka mahdollistavat kohtaamisia. Ihmisten polut risteävät, ja ihmiset pysähtyvät solmukohtaan, paikkaan, mistä syntyy kokemus. Paikkaa ei voida selittää niinkään faktojen tai fyysisen sijainnin kautta, vaan se koetaan ja voidaan kertoa tarinoina. Paikkojen luonnetta hahmotettaessa niiden rajat eivät ole keskeisessä asemassa: paikat eivät sido ihmistä, vaan ihmiset sitovat paikkoja toisiinsa liikkeensä ja polkujensa kautta. Ryytimaan tapauksessa voidaan ajatella, että viljelijöille elämänpolkujen varrella kertyneet kokemukset, esimerkiksi heidän pispalalaisuutensa, eli vahva linkki paikan kulttuuriperinteeseen tai toisaalta kauempana asuvan viljelijän yleinen kiinnostus kaupunkiviljelyä kohtaan, ovat tuoneet viljelijät ryytimaalle. Ryytimaa muodostuu tietynlaiseksi paikaksi käyttäjiensä toimien, liikkeen ja historian, eli polkujen kautta.

3.2.3 Tiheä paikka

Olemme käsitelleet ryytimaata tiheänä paikkana artikkelissa *Kaupunkiluonto käsin tehtynä. Pispalan ryytimaa ja tiheän paikan synty* (Jokinen, Viljanen & Willman 2011). Ryytimaan käsittäminen tiheänä paikkana on lähtökohtana myös tässä tutkimuksessa. Edward Caseyn (2001, 684–685) määritelmän mukaan paikat voivat olla joko tiheitä tai ohuita. Tiheäksi paikaksi voidaan luonnehtia paikkoja, jotka rikastuttavat kokijaansa. Tiheän paikan ja sen kokijan välille muodostuu erityinen suhde, affektiivinen ja kokemuksellinen yhteys. Ohuesta paikasta tällainen merkityksellisuuden ja paikkaan kuulumisen tunne puolestaan puuttuu. Useimmat paikat, joissa ihminen liikkuu, ovat ohuita: niissä ei ole mitään erityistä, johon kiinnittyä, jolloin kokemuksellinen suhde paikan ja kokijan välillä jää syntymättä.

Caseyn (emt., 683–688) mukaan paikkaa (*place*) ja yksilön minuutta (*self*) ei voida käsittää erillisinä, vaan niillä on selkeä ja erottamaton yhteys. Tämä yhteys aktualisoituu yksilön fyysisen ruumiin (*body*) ja sen sosiaalisen kuoren, *habituksen*, kautta. Habitus, yksilön fyysinen ja sosiaalisesti ilmenevä olemus mahdollistaa eletyn ja tarkoituksellisen toiminnan ja interaktiivisen vuorovaikutuksen paikkojen kanssa. Paikkojen ja minuuden suhde ei kuitenkaan jää vain fyysisten kohtaamisten tasolle, vaan paikat jäävät elämään yksilön minuuteen ja hän voi palata niihin myös tilallisen ja ajallisen etäisyyden päästä, muistojen tai tunnetilojen kautta. Casey puhuu maantieteellisestä minuudesta (*geographical self*), jolla hän viittaa juuri paikkojen jättämiin jälkiin yksilössä. Yksilö, tai tämän elävä ruumis (*lived body*) liikkuu aktiivisesti paikoissa ja samalla paikat

tulevat osaksi yksilön minuutta. Maantieteellinen minuuus muodostuu siten lukuisten koettujen paikkojen muodostamasta mentaalisesta verkostosta. Casey'n mukaan erityisesti tiheät paikat jäävät osaksi maantieteellistä minuutta: niihin kytkeytyy erityisiä merkityksiä ja tunteita.

Edellä esitetty ajatus paikan ja minuuden erottamattomasta suhteesta tukee hyvin käsitystäni Pispalan ryytimaan alueesta ja sen viljelijöistä ja muista käyttäjistä. Ryytimaa on piirtynyt viljelijöiden mieliin, ja koko Tahmelan rannan alue laajemminkin sen käyttäjien mieliin, ja kiinteäksi osaksi maantieteellistä minuutta.

Cameron Duffin mukaan tiheän paikan synnyssä on keskeistä sekä paikan synnyttämä affektiivisuus että paikassa harjoitettavat toiminnot. Ensinnäkin paikalla tulee olla sen käyttäjille jonkinlainen erityinen tunnelma, muodostuneena esimerkiksi maiseman, historian tai omalaatuisen luonteen kautta. Paikan luonteen tulee siis olla affektiivinen. Affektiin sisältyy voimakas tunteiden skaala ja tunteiden aikaansaama toimintapotentiaali, jotka aktualisoituvat tietyssä paikassa ihmisten välisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Affektin synnyttämä yhteisöllinen toimintapotentiaali konkretisoituu tietynlaisena toimintana, kuten Duffin esittämässä esimerkissä nuorten break-tanssina tai skeittauksena, tai ryytimaan tapauksessa viljelynä ja siihen liittyvinä sosiaalisina oheistoimintoina. Yhteiset käytännöt ja toiminta lisäävät paikan affektiivista voimaa edelleen. Näin affektiivisuus ja tietyt toistuvat toiminnat muodostavat tiheän paikan. (Duff 2010, 881–886; 892.)

Maantieteilijä Ben Anderson (2009) yhdistää affektiivisuuden ilmapiiriin (*atmosphere*) käsitteeseen. Affektiivinen ilmapiiri ei ole subjektiivinen kokemus eikä vain tiettyyn tilaan tai kohteeseen liittyvä. Se voi olla hyvin monimerkityksinen ja monella tavalla ilmenevä, mutta sen perustana on kollektiivisuus. Affektiivinen ilmapiiri muodostuu useista ihmiskehoista ja muista sitä välittävistä ei-inhimillisistä kehoista, kuten paikasta, maisemasta tai paikan tietyistä elementeistä tai objekteista. Affektiivisen ilmapiirin muodostuminen edellyttää, että nämä affektia välittävät ihmiset ja ei-inhimilliset kehot ovat toistensa vaikutuspiirissä (*sphere*) ja luovat ja muokkaavat siten affektiivisen ilmapiirin olemusta edelleen.

Ryytimaan puitteet ovat kauniin järvi- ja harjumaishämeen sekä Pispalan omaleimaisen kulttuurihistorian ja voimakkaan yhteisöllisyyden vuoksi jo valmiiksi omiaan luomaan affektiivisuutta ja tiheää paikkaa, jota viljelyn toistuvat rytmit uusintavat ja voimistavat.

3.2.4 Paikkatunne

Paikkatunne on tutkimukseni kannalta hyvin keskeinen tapa käsittää paikkaa. Anna-Kaisa Kuusisto-Arposen (2008, 171) mukaan paikkatunne koostuu kulttuurisista traditioista, historiallisista juurista, maisemasta, äänistä, hajuista, eletystä arjesta, kokemuksista, tunteista sekä omista ja kerrotuista muistoista. Kaikki nämä ovat ryytimaan tapauksessa mahdollisia ja varsin todennäköisiä paikkatunteen syntymisen muodostajia. Kuusisto-Arponen korostaa paikkatunteessa kietoutuvia tiedon ja tunteen siteitä. Paikkatunne on usein tiedostettu, mutta siihen liittyy myös tiedostamattomia ja tunteeseen pohjautuvia elementtejä, joita voi olla vaikea pukea sanoiksi. Vaikka paikkatunne rakentuu oman henkilöhistorian kautta, liittyy siihen aina myös yhteisöllinen ulottuvuus. Osa omasta paikkatunteesta voi muodostua kerrottujen tarinoiden, eli yhteisöllisen muistin kautta. Kuusisto-Arponen kuvaa paikkatunnetta ”monien yksilöllisten, yhteisöllisten ja tiedollisten asioiden ja tunteiden yhteen sulautumana”. Paikkatunne ei myöskään ole staattinen, vaan muokkautuu jatkuvasti paikan, tunteiden ja kokemusten vuorovaikutuksessa. (Kuusisto-Arponen 2007, 5.)

Kuusisto-Arposen mukaan paikkatunne muodostuu pikkuhiljaa elämällä paikan arkea. Voimakkaan paikkatunteen synnyttäneen paikan ei siis tarvitse olla välttämättä ominaisuuksiltaan erityinen, toisin kuin Duffin affektiivisen tiheän paikan, vaan paikkatunne muodostuu arkisen paikkaan kuulumisen kautta. Arkisuuteen nojaavan lähtökohtansa vuoksi paikkatunne ei välttämättä nouse esiin yksilöiden tai yhteisöjen arjessa, vaan aktivoituu erityisesti silloin, kun tämä arki muuttuu riittävän mullistavasti. Kuusisto-Arposella esimerkkinä tällaisesta arjen ja paikkatunteen mullistumisesta toimii hänen tutkimiansa evakkojen ja sotalasten pakotettu paikasta lähteminen. (Kuusisto-Arponen 2007, 6.) Ryytimaan tapaus on hieman erilainen, eikä näyttäydy paikkana, jonka ihmiset olisivat joutuneet vastoin tahtoaan jättämään. Ryytimaan yllä on kuitenkin leijunut jo parinkymmenen vuoden ajan rakentamisen uhka. Asuinrakentaminen tuhoaisi ryytimaan sellaisena paikkana, kuin se käyttäjilleen ja kokijoilleen nyt näyttäytyy. Ryytimaan menettämisen tai katoamisen uhka koskee palstaviljelijöitä hyvin konkreettisesti. Paikan menettämisen uhka on saattanut kiinnostavalla tavalla toimia paikkatunteen aktivoijana samaan tapaan kuin konkreettinen paikan jättäminen Kuusisto-Arposen tutkimuksessa.

Paikkatunne kytkeytyy mielestäni varsin läheisesti Casey'n (2001) maantieteellisen minuuden käsitteeseen sekä paikan käsittämiseen kokemusten tihentymänä, jotka kuvaavat ihmisen kokemuksissa muodostunutta merkityksellisten paikkojen verkostoa. Paikkatunteella kuitenkin tarkoitan ihmisen ja paikan välistä suhdetta, eli viittaen sillä ihmisen suhteeseen yhteen tiettyyn

hänen merkitykselliseksi kokemaansa paikkaan. Paikkatunteeseen liittyy voimakas paikkaan kuulumisen tunne. Paikkatunteen käsite liittyy läheisesti myös edellä esittämäni kuvaukseen tiheästä paikasta (Casey 2001; Duff 2010), koska tiheä paikka saa kokijoissaan aikaan voimakkaita yhteisöllisyyden ja kuulumisen tunteita.

4 Tutkimusasetelma

Ryytimaan paikkana on kaavoitusprosessin myötä tihentynyt kiinnostavalla tavalla merkityskamppailujen kentäksi. Ryytimaan alue on varmasti herättänyt käyttäjissään monenlaisia tunteita jo ennen kaupungin rakennussuunnitelmia, mutta kaavoitusprosessin läsnäolo on vaikuttanut ihmisten toimintaan ja kokemuksiin ryytimaalla. On kiinnostavaa, kuinka paikka on saanut uudenlaisia merkityksiä ja sen kokeminen on aktualisoitunut, kun paikan menettämisen uhka on läsnä. Ryytimaan kokemisen ja rakentumisen ajallisuutta suhteessa kaavoitusprosessiin voidaan pitää tutkimukseni keskeisenä lähtökohtana. Kaavoitusprosessiin liittyvän ajallisen poliittisen ulottuvuuden lisäksi ryytimaan luonnetta rakentavat paikan kulttuurihistoria, yhteisöllisen toiminnan perinne sekä luontoarvot ja esteettisyys. Nämä lähtökohdat mielessä pitäen lähdin kentälle tarkastelemaan ryytimaan muotoutumista käyttäjiensä kokemuksissa ja arkisessa toiminnassa.

Nojaudun tutkimuksessani ryytimaan tarkastelussa paikan käsitteeseen, kuten edellisessä luvussa esitin. Ryytimaan, eli varsinaisten viljelypalstojen lisäksi sivuan tutkimuksessani jossain määrin myös sitä ympäröivän rakentamattoman luontoalueen, eli kävelyteiden, uimarannan ja puiston sekä metsikköalueen merkityksiä. Tätä ryytimaan ja sitä ympäröivien rakentamattomien alueiden muodostamaa kokonaisuutta kutsun yhteisnimityksellä Tahmelan rannan alue.

Olen itse ollut viljelemässä palstaa ryytimaalla kolmen kesän ajan. Jo tätä ennen kesinä 2009 ja 2010 vierailin useaan otteeseen ystäväni palstalla. Kiinnostukseni ryytimaata kohtaan kumpuaa siis hyvin henkilökohtaiselta pohjalta. Pidän tätä henkilökohtaisuutta vahvuutena, sillä minulle on ehtinyt ryytimaalla vietetyn ajan kautta kertyä runsaasti eräänlaista hiljaista tietoa ryytimaan luonteesta ja käytännöistä. Pystyin myös luontevasti suorittamaan ryytimaalla etnografista havainnointia ja hyödyntämään havaintojani varsinaisen, haastatteluista koostuvan, tutkimusaineistoni tukena.

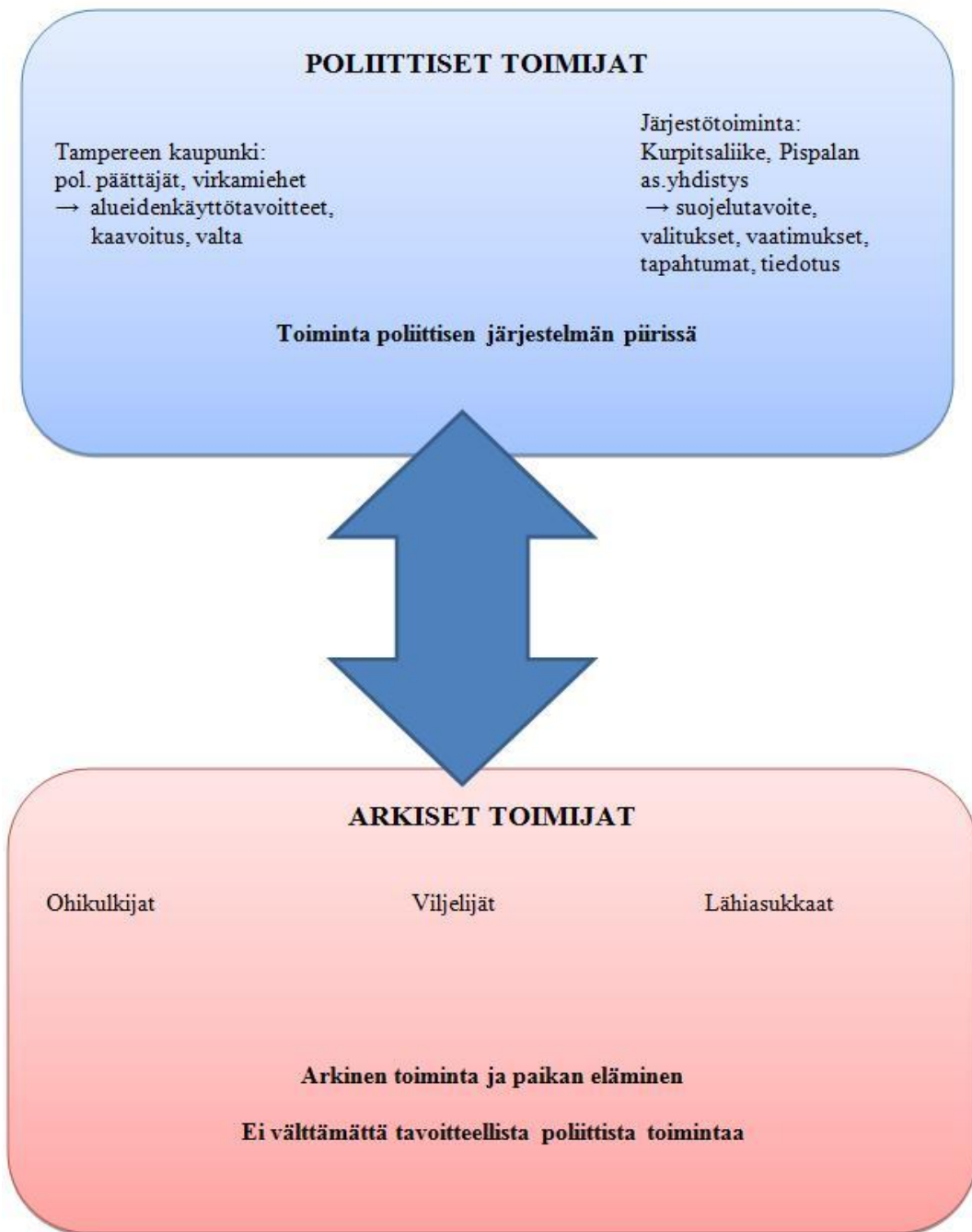
Henkilökohtaisessa ja läheisessä tutkimusaiheessa on toki myös vaaranpaikkansa, jotka minun on tutkijana tärkeää tunnistaa. Omat mielipiteet, tunteet ja ennakko-oletukset on pystyttävä pitämään erillään aineistosta. Ne eivät saa ohjata tutkimuksen tuloksia, vaan minun on kyettävä tarkastelemaan ryytimaalla tapahtuvia toimintoja ja paikan merkityksiä myös kaukaa, ikään kuin ulkopuolelta ja objektiivisesti. Sirpa Lappalainen (2007a, 10) kuvaa tätä tutkijan läsnäolon ja itsensä häivyttämisen dynamiikkaa osallistumisen ja analyttisen etäännyttämisen vuorotteluksi. Toki laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarpeen, eikä mahdollistakaan, häivyttää tutkijan subjektiviteettia

kokonaan. Henkilökohtaisuus saa näkyä, kunhan tutkija tunnistaa ja avaa subjektiiviset taustaoletuksensa tutkimustekstissä. Jari Eskolan ja Juha Suorannan (1998, 17) mukaan laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuus syntyy nimenomaan oman subjektiivisuuden tunnistamisesta.

4.1 Rajausta

Ryytimaan paikan muodostumisen prosessiin voidaan nähdä liittyvän monia eri toimijoita. Monet yksilöt ja intressiryhmät vaikuttavat paikan tulevaisuuteen ja tämän hetkiseen ilmenemiseen. Olen erotellut ryytimaan pääasiallisiksi toimijoiksi viljelijät, ohikulkijat, lähiasukkaat, Tampereen kaupungin ja yhdistysaktiivit. Edellä mainituista toimijoista kolme ensimmäistä (viljelijät, ohikulkijat ja lähiasukkaat) muodostavat arkisten, paikan päällä näkyvissä olevien, toimijoiden ryhmän, joiden kokemuksia ja toimintaa olen tutkimuksessani erityisen kiinnostunut selvittämään. Heille ryytimaa paikkana ei välttämättä näyttäydy poliittisen toiminnan kenttänä, vaan arkisina kokemuksina ja yhteisenä tekemisenä. Poliittiset toimijat, eli Tampereen kaupungin poliittiset päättäjät ja virkamiehet sekä yhdistysten, kuten Kurpitsaliikkeen ja Pispalan asukasyhdistyksen aktiivit puolestaan vaikuttavat paikan muotoutumiseen poliittisen järjestelmän piirissä. Toki erottelemani toimijaryhmät eivät ole selvärajaisia, vaan esimerkiksi viljelijä voi olla samalla myös lähiasukas tai Kurpitsaliikkeen edustaja.

Jätän poliittisten toimijoiden ulottuvuuden tutkimusasetelmani taustalle, mutta en rajaa sitä kokonaan tarkastelun ulkopuolelle. Kerään aineistoni havainnoimalla ryytimaan tapahtumia ja haastattelemalla arkisia toimijoita, mutta huomioin myös poliittisten toimijoiden vaikutuksen ryytimaahan arkisten toimijoiden kokemusten kautta. Arkisista toimijoista keskityn tarkastelemaan erityisesti viljelijöiden kokemuksia paikasta. Lisäksi olen haastatellut ohikulkijoita. Viljelijä- ja ohikulkijahaastatteluista koostuvan aineiston laajuuden ja kattavuuden vuoksi päätin tutkimusprosessini edetessä rajata lähiasukkaat tämän tutkimuksen puitteissa tarkastelun ulkopuolelle.

Kaavio 1: Jäsennys ryytimaan toimijoista

Tutkimukseni lähtökohdat ja konteksti on hyvin poliittinen tarkastellessani ryytimaata juuri kaavoitusprosessin ja sen synnyttämän ympäristökiistan yhteydessä. En kuitenkaan keskity tutkimuksessani poliittisen prosessin ja dynamiikan tarkasteluun, vaan ne muodostavat tapauksen ajallisen ja kontekstuaalisen taustakytköksen, jonka huomioin tutkimusta tehdessäni. Varsinainen tutkimusongelmani sijoittuu kuitenkin ryytimaan muodostumiseen viljelijöiden ja alueen muiden käyttäjien mielissä, toimissa ja arjessa.

4.2 Tutkimuskysymykset

Kiinnitän tutkimuksessani erityisesti huomiota ryytimaan sosiaaliseen ja tiheään olemukseen paikkana. Olemme osoittaneet artikkelissamme (Jokinen et al. 2011, 46) ryytimaan tiheän paikan muodostuvan viljelijän ja maan välillä vallitsevasta vastavuoroisesta suhteesta sekä paikan kulttuurihistoriallisesti painottuneesta affektiivisesta ilmapiiristä ja näkyvien viljelykäytäntöjen syklisestä toistumisesta. Pyrin tässä tutkimuksessa porautumaan vielä hieman syvemmälle ryytimaan käyttäjien tuntemuksiin, kokemuksiin ja toimintaan, ja jäljittämään sitä kautta ryytimaan affektiivisen ilmapiirin muodostumista.

Olen erityisen kiinnostunut ryytimaasta sosiaalisesti muodostuneena kaupunkiluontopaikkana. Kohdistan huomioni ryytimaan käyttäjien kokemuksiin kohtaamisista ja vuorovaikutuksesta paikan muiden käyttäjien kanssa. Lisäksi pohdin paikan käyttäjien ja kaupungin suunnittelijoiden tai suunnittelukäytäntöjen välistä ristiriitaa paikan käsittämisessä, merkityksellistämässä ja tuottamisessa.

Tutkimuskysymykseni muotoutuivat seuraavaan muotoon:

- *Mistä affektiivisista aineksista ryytimaan ja Tahmelan ranta-alueen käyttäjien kokemus tiheästä paikasta muodostuu?*
- *Millaisia ulottuvuuksia sosiaalinen vuorovaikutus tuo tiheään paikan muodostumiseen ryytimaalla?*
- *Kuinka kaupungin suunnitelmat asuinrakentamisesta ryytimaalle vaikuttavat alueen käyttäjien kokemukseen paikasta ja omista vaikuttamisen mahdollisuuksistaan?*

Paikan kokemisen ja muodostumisen lisäksi kuljetan siis tutkimuksessani mukana ajatusta ryytimaasta ja Tahmelan ranta-alueesta laajemminkin esimerkkinä sosiaalisesti ja asukaslähtöisesti rakentuneesta kaupunkiluonnosta. Tarkastelemalla yksittäisten henkilöiden arkista toimintaa ja kokemuksia ryytimaalla pyrin tuomaan jotain uutta keskusteluun suurista kaupunkipoliittisista kysymyksistä, kuten suunnittelukäytäntöjen ja kaupunkiluonnon määrittelyn ongelmakohdista.

5 Aineisto ja menetelmät

5.1 Etnografinen ote: haastatteluja ja havainnointia ryytimaalla

Olen toteuttanut aineistonkeruun ja tutkimukseni noudattaen etnografista tutkimusotetta, jonka keskeisenä menetelmänä olen käyttänyt haastatteluja. Etnografia-termillä on kahtalainen merkitys: sillä voidaan viitata joko antropologiseen tutkimusmenetelmään, eli havainnointiin ja läsnäoloon tutkittavassa yhteisössä, tai havainnoinnin kautta tuotettuun tutkimustekstiin, tiiviiseen kuvaukseen yhteisöstä (Eskola & Suoranta 1998, 104; Lappalainen 2007a, 9). Omassa tutkimuksessani tarkoitan etnografialla nimenomaan tutkimusotetta, eli aineistonkeruumenetelmää, jossa keskeistä on toimintani ryytimaalla paikan päällä osana paikan yhteisöä. Osallistuin ryytimaalla tapahtuvaan viljelyyn ja muuhun toimintaan ja haastattelin paikan käyttäjiä. Lisäksi havainnoin ryytimaan arkea ja kirjasin havaintojani kenttäpäiväkirjaan. Roolini poikkesi kuitenkin olennaisesti perinteistä kenttätöitä tekevän etnografin roolista, sillä en mennyt uuteen paikkaan nimenomaan tekemään tutkimusta, vaan olen ollut osa viljelijäyhteisöä jo useamman vuoden ajan, eikä läsnäoloni siten herättänyt kummastusta. Lisäksi olen tehnyt tutkimustani ja havainnointiani melko näkymättömästi, eivätkä viljelijät haastateltuja lukuun ottamatta ole olleet tietoisia tutkimukseni teosta.

Pääasiallisen aineistoni muodostavat viljelijöille tekemäni haastattelut. Etnografisella haastattelulla tarkoitetaan tiukan määritelmän mukaisesti kenttätöön yhteydessä tehtyä ja tuttuuteen ja läsnäoloon perustuvaa haastattelua. Etnografinen haastattelu sisältää usein viittauksia yhteisesti tunnettuihin ihmisiin, paikkoihin ja tapahtumiin kentällä. Haastattelun taustalla vaikuttavat haastattelijan ja haastateltavan jakamat kokemukset, tunteet, juorut ja tarinat kentältä ja tutkimuksen teosta. (Tolonen & Palmu 2007, 110.) Tekemäni viljelijähaastattelut eivät sovi tähän etnografisen haastattelun tiukkaan muottiin, sillä en tuntenut suurinta osaa haastateltavistani etukäteen, eikä meillä siten ollut yhteisesti jaettua paikkaan liittyvää muistia ja kokemushistoriaa. Kerroin haastateltaville kuitenkin olevani itsekin viljelijä, mikä saattoi synnyttää haastattelutilanteisiin tietynlaista luottamuksellista ilmapiiriä ja yhteisymmärrystä liittyen keskusteltaviin asioihin ja kokemuksiin ryytimaasta. Lisäksi kahdessa haastattelussa haastateltavat olivat palstanaapureitani, joiden kanssa tunsimme toisemme entuudestaan ulkonäöltä. Näissä haastatteluissa tuli joitain viitteitä muihin palstanaapureihin tai kyseiselle palsta-alueelle tyypillisiin ilmiöihin. Tekemieni viljelijähaastattelujen voidaankin sanoa olevan piirteiltään ainakin melko lähellä etnografista haastattelua, jossa tutkija on tullut haastateltavien kanssa tutuksi ja elää osana tutkittavaa yhteisöä.

Tekemäni viljelijähaastattelut ovat muodoltaan lähimpänä teemahaastattelua, jossa haastattelun aihepiirit on määrätty etukäteen, mutta kysymysten tarkka muoto puuttuu. Teemahaastattelussa haastattelija varmistaa, että tietyt teema-alueet käydään läpi jokaisen haastateltavan kanssa, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen (Eskola & Suoranta 1998, 87). Haastattelumenetelmäni poikkeaa kuitenkin perinteisestä teemahaastattelusta siinä mielessä, että toteutin haastattelut yhtä kahvilassa tehtyä haastattelua lukuun ottamatta ryytimaalla kunkin haastateltavan omalla palstalla. Haastattelutilanteet olivatkin melko spontaaneja ja keskustelunomaisia, ja haastatteluympäristö antoi paljon virikkeitä keskusteluun.

Sofia Cele on jakanut paikan kokemisen abstrakteihin ja konkreettisiin aspekteihin, jotka molemmat ovat subjektiivisia kokemuksia. Abstraktit aspektit eivät ole selkeästi näkyvissä ulospäin, vaan ne muodostuvat yksilön kokemuksissa yksilön ja paikan vuorovaikutuksessa. Esimerkkejä abstrakteista aspekteista ovat tunteet ja muistot. Haastattelutilanteessa on mahdollista päästä käsiksi näihin abstrakteihin aspekteihin paikan kokemisesta, mutta konkreettisia aspekteja ei voi tuoda ilmi kertomalla, ne ovat kehollisesti koettuja kokemuksia. Konkreettisia aspekteja ovat esimerkiksi paikan näkymä, tuoksut, äänet, tekeminen ja tapaamiset. (Cele 2006, 14; 36.) Tutkimustehtäväni kannalta on varsin keskeistä, että toteutin viljelijähaastattelut paikan päällä ryytimaalla, kunkin haastateltavan omalla palstalla. Ympärillä oleva palsta ja koko ryytimaan alue loivat haastattelutilanteelle puitteet, joissa haastateltava sai ympäristöstä tärkeitä virikkeitä muistojen ja tarinoiden, eli kokemisen abstraktien aspektien herättämiseksi. Lisäksi minun oli mahdollista päästä palstoilla toteutettujen haastattelujen kautta tilannetta ja haastateltavaa ja hänen ja paikan vuorovaikutusta tarkkailemalla käsiksi myös haastateltavan kokemusten konkreettisiin aspekteihin.

Teemahaastattelun lisäksi viljelijähaastatteluissani on piirteitä kerronnallisesta haastattelusta. Matti Hyvärisen ja Varpu Löyttyniemen (2005, 189–203) mukaan kerronnallisen haastattelun tavoitteena on koota kertomuksia tutkimuksen aineistoksi. Haastatteluissa on aina mukana kerronnallisuutta, mutta kerronnallisuuden aste vaihtelee sen mukaan, miten, ja millaisia kysymyksiä tutkija esittää haastateltavalle. Saadakseen vastaukseksi kertomuksia tutkijan täytyy antaa niille tilaa, eli esittää laajoja kysymyksiä, jotka kannustavat haastateltavaa kertomaan omin sanoin ja pitkästi kokemuksistaan. Haastattelijan täytyy malttaa pysyä vaiti ja antaa tilaa haastateltavan kertomuksille, mutta viestittää samalla kuuntelevansa ja olevansa kiinnostunut. Kerronnallinen haastattelu aloitetaan usein pyytämällä haastateltavaa kertomaan omista kokemuksistaan johonkin ilmiöön liittyen. Aloitin omat haastatteluni hyvin täsmällisillä taustatietokysymyksillä, mutta näiden jälkeen pyysin viljelijöitä kertomaan siitä, kuinka he alun perin päätyivät viljelijöiksi Tahmelaan,

sekä kertomaan tyypillisestä palstakäynnistään. Erityisesti näiden kysymysten avulla sain kootuksi kerronnallista aineistoa.

Syvemmmälle menevien viljelijähaastatteluiden lisäksi tein lyhyitä tilannehaastatteluja ryytimaan ohikulkijoille. Näiden haastattelujen tarkoituksena oli selvittää, millaisia merkityksiä ryytimaalla ja Tahmelan rannan alueella on siellä aikaa viettäville, mutta viljelyä harjoittamattomille henkilöille: mistä ja miksi he tulevat kävelemään ja viettämään aikaa juuri tähän paikkaan.

Kuten aiemmin esitin, suoritin etnografiseen tutkimusotteeseen nojautuessani ryytimaalla haastatteluiden lisäksi havainnointia, jonka pohjalta kirjoitin kenttämuistiinpanoja. Eskola ja Suoranta (1998, 100) kirjoittavat, kuinka havainnointia suorittava tutkija voi osallistua toimivana yksilönä aitoihin kenttätilanteisiin tai tehdä havaintoja ulkopuolisena tarkkailijana. Oma havainnointini oli pääosin ulkopuolista tarkkailua. Toisaalta olin kuitenkin osa havainnoitavaa viljelijäyhteisöä, koska toimin viljelijänä omalla palstallani, ja suoritin havainnointia tämän puuhan lomassa.

Eskolan ja Suorannan (emt., 100) mukaan tutkija voi kertoa havainnoinnista tutkittaville, tai jättää kertomatta. Tässä kohtaa oli tärkeää miettiä tutkimuksen eettisiä näkökohtia. Haastateltaville luonnollisesti kerroin, millaista tutkimusta olen tekemässä, mutta havainnoidessani ryytimaan elämää ja tehdessäni siitä kenttämuistiinpanoja, en kertonut tästä palstoillaan puuhaileville viljelijöille. Koska en kertonut tarkkailustani, en toki voi myöskään kirjoittaa havainnoimistani henkilöistä tunnistettavasti, vaan tyydyn kuvailemaan toimintaa ryytimaalla yleisellä tasolla. Lappalaisen mukaan kenttämuistiinpanojen kirjoittaminen on olennainen osa etnografista tutkimusprosessia. Kirjoittaminen on aineistonkeruun muoto, jossa kirjoittaja kirjatessaan muistiin samalla väistämättä merkityksellistä ilmiötä: kenttämuistiinpanot ovat tutkijan representoimaa kuvaa kohteesta. (Lappalainen 2007b, 114.) Kenttämuistiinpanoja tekevänä ja niitä tulkitsevana tutkijana minun on siis tunnistettava oma subjektiivinen asemani tarkkailijana ja se, että kenttämuistiinpanoista tuotettu teksti on aina tutkijan oma konstruktio tapahtumista ja paikasta.

5.2 Teemoittelu ja narratiivien analyysi apuna aineiston analyysissä

Aineiston analyysimenetelminä käytän teemoittelua ja narratiivien analyysiä. Kaikentyyppisessä laadullisessa analyysissä on tärkeää alusta asti pitää mielessä, mikä on tutkimuksen tarkoitus. Käymällä aineistoa aluksi huolellisesti läpi ja teemoittelemalla sen sisältöä siitä on mahdollista

nostaa esille tutkimuksen kannalta kiinnostavimmat osuudet ja ilmiöt ja rajata jotain ei niin keskeistä tutkimuksen ulkopuolelle.

Eskolan ja Suorannan (1998, 175–176) mukaan teemoittelun avulla aineistona olevaa tekstimassaa käydään läpi systemaattisesti ja erotellaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet useamman teeman alle. Teemat voi muodostaa melko suoraan teemahaastattelurungon perusteella, mutta aineistosta on mahdollista poimia myös muita siellä esiintyviä kiinnostavia teemoja. Teemoittelua voi tarvittaessa jatkaa myös pidemmälle esimerkiksi muodostamalla teemoille alaluokkia. Teemoittelu sopi hyvin analyysin alkuvaiheeseen, koska sen avulla pystyin saamaan hyvän kokonaiskuvan haastatteluaineistoni sisällöstä ja pääsin käsiksi ryytimaan keskeisimpiin ja kiinnostavimpiin ilmiöihin.

Eskola ja Suoranta (emt.) muistuttavat, että teemoittelu vaatii onnistukseen aina teorian ja empirian vuorovaikutusta, jottei analyysi jää vain sitaattikokoelmaksi tai kevyeksi kuvaukseksi aineistosta. Kahlatessani aineistoa läpi ja muodostaessani teemoja olenkin jatkuvasti pitänyt mielessä tutkimustani ohjaavat paikan ja kaupunkiluonnon teorit, joihin analyysini nojautuu. Teemat kumpuavat aineistosta, mutta analyysitapani ei siis ole puhtaasti aineistolähtöinen, vaan teoriasidonnainen. Eskola (2010, 182–183; ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–120) esittää teoriasidonnaisen analyysin etenevän hyvin pitkälti aineiston ehdoilla, mutta kiinnostavien ilmiöiden abstrahoinnin yhteydessä empiirinen aineisto kytketään tutkimuksessa esitettyihin teoreettisiin käsitteisiin.

Olen pitänyt narratiivisuuden tai tarinallisuuden käsitettä keskeisenä aineiston käsittelyn kannalta jo aineiston keruuvaiheesta lähtien. Narratiivisuudella ja narratiivisella analyysillä on kuitenkin tutkimuksen piirissä melko monia merkityksiä ja käyttötapoja, minkä vuoksi esittelen näitä hieman ennen varsinaisen analyysimenetelmäni esittelyä.

Hannu Heikkisen määritelmän mukaan ”narratiivisuus tutkimuksessa viittaa lähestymistapaan, joka kohdistaa huomionsa kertomuksiin tiedon välittäjänä ja rakentajana”. Mielenkiinto narratiivisuutta kohtaan on kasvanut ja laajentunut eri tieteenaloille viime vuosikymmeninä, erityisen paljon sitä on käytetty kirjallisuus- kasvatus ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen piirissä. (Heikkinen 2010, 143–144.) Narratiivin lähikäsitteitä ovat tarina ja kertomus. Näitä kaikkia kolmea käsitettä käytetään tutkimuskirjallisuudessa usein toistensa synonyymeinä, mutta niiden välillä voidaan nähdä myös merkityseroja.

Vilma Hännisen (2010, 161–162) mukaan tarinan ja kertomuksen suhde on hierarkkinen. Tarina (*story*) viittaa kertomuksen (*narrative*) taustalla olevaan tapahtumakulkuun. Tarinan keskeistä materiaalia ovat tapahtumat, jotka toisiaan seuraten muodostavat ajallisesti etenevän tarinan, jolla on alku, keskikohta ja loppu. Samalla tarinalla voi olla useita vaihtelevia esitysmuotoja, kertomuksia. Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 189–190) esittävät, että kertomus voidaan välittää yleisölle vaikkapa suullisena, kirjallisena tai elokuvallisena esityksenä. Välittäjän, eli median lisäksi kertomuksella on aina esittämisen tapa ja järjestys. Tarinan muodostumisen kannalta on siis keskeistä, miten ja missä järjestyksessä asiat kerrotaan, eli millainen kertomus tarinasta esitetään. Viittaan edellä esitetyn mukaisesti tässä tutkimuksessa tarinalla kertomusten taustalla olevaan tapahtumakulkuun ja narratiivisuudella tai kertomuksilla aineistonani oleviin viljelijähaastatteluihin.

Matti Hyvärisen (2006) mukaan kertomukset ovat olennainen osa ihmisenä olemista: ihmisten identiteetit rakentuvat suurelta osin kertomuksina. ”*Kertomus on tietämisen muoto, joka on kenties ihmisen tärkein väline ajallisuuden ymmärtämisessä.*” Tämä on mielenkiintoinen näkökulma tutkiessani ryytimaan viljelijöiden kokemuksia paikasta ja viljelijähistoriastaan ryytimaalla. Hyvärinen (emt.) toteaa, että kertomusten tutkimisessa olennaista on kiinnostus maailman kokemisesta ja muutoksesta. Kokemukset ja kokemuksellisuus liittyvätkin hyvin olennaisesti kertomuksiin. Kertomuksen taustalla on aina jonkun ihmisen kokemus asioista tai tapahtumista. Aineistonani olevissa kertomuksissa myös ympäristön ajallinen muutos on keskeisesti esillä, kun viljelijät pohtivat paikan pysyvyyttä ja mahdollista rakentamista.

Hyvärinen (emt.) varoittaa kertomusten tulkitsemista vain ihmisten subjektiiviseen kokemukseen perustuvina, sillä kertomuksilla on aina kulttuurisesti jaetut mallit. Kertomus ei siis ole koskaan itsestään selvästi vain yksityinen, vaan kertominen on kulttuurisesti jäsentynyttä myös silloin, kun kerrotaan henkilökohtaisista kokemuksista. Puhun näistä Hyvärisen mainitsemista malleista tarinoina, kertomusten taustalla olevina maailman käsittämisen malleina. Tulkitsemalla aineistoa kertomuksina en siis keskity vain subjektiivisiin kokemuksiin, vaan pyrin löytämään siitä myös yhteisöllisesti koetun paikan luonnehdintoja. Ingold (2011) kuvaa paikkoja yhteen kietoutuneina polkuina, joista muodostuu tarinoita. Aineistoni koostuu usean viljelijän kokemuksista ja kertomuksista, jotka ovat paikan yhteisöllisen luonteen vuoksi muodostuneet vuorovaikutuksessa toisten viljelijöiden kokemusten ja kertomusten kanssa. Ingoldin näkemys paikoista tukee kertomuksellisen tarkastelun sopivuutta ryytimaan analysointiin paikkana.

Palatakseni kerronnallisen aineiston luonteen pohdinnasta takaisin aineiston analyysimenetelmiin esittelen seuraavaksi Donald E. Polkinghornen (1995, 12–21, ks. Heikkinen 2010, 149) esittämät kaksi toisistaan poikkeavaa tapaa käyttää narratiivia analyysimenetelmänä: narratiivien analyysi ja narratiivinen analyysi. Narratiivien analyysin aineistona on useita eheitä tarinoita, joista etsitään analyysin avulla yhtenäisiä elementtejä ja pilkotaan tarinoita erilaisiin kategorioihin. Narratiivisessa analyysissä prosessi on kutakuinkin päinvastainen, eli sen tehtävänä on tuottaa yksittäisistä elementeistä yksi eheä ja ajallisesti etenevä tarina, joka kuvaa tutkittavaa ilmiötä tai tapahtumakulkua. Narratiivista analyysiä käytetään usein työkaluna esimerkiksi elämäkerrallisten tekstien tuottamisessa.

Polkinghornen esittämän jaottelun taustalla on Jerome Brunerin (1986, 11–14) esitys kahdesta toisistaan poikkeavasta tietämisen tavasta (*cognition*), jotka jäsentävät kokemuksia ja rakentavat todellisuutta toisistaan poikkeavalla tavalla: paradigmaattinen ja narratiivinen tietämisen tapa. Bruner haastoi vallalla olleen ajatusmallin siitä, että myös kvalitatiivisen tutkimuksen taustalla vain rationaalisuuteen, ja paradigmaattiseen tietoon perustuva tieteendiskurssi olisi hyväksyttävä tapa tuottaa tietoa. Bruner painotti narratiivisen tietämisen merkitystä tieteellisenä tietona. Narratiivisen tiedonkäsityksen asemaa on perusteltu erityisesti sillä, että koko ihmisen elämä perustuu tarinoiden kertomiseen ja uusintamiseen. Paradigmaattiseen tietämiskäsitykseen nojaavassa tutkimuksessa keskeistä on ilmiön erittely ja luokittelu kategorioihin. Siinä pyritään muodostamaan ilmiöiden tai toiminnan välisiä yhteneväisiä piirteitä, joiden perusteella luodaan kategorioita, ja voidaan tuottaa yleistettävää tietoa. Narratiivinen tietäminen puolestaan keskittyy ihmisten toiminnan ymmärtämiseen sen koko kirjossa. Kun paradigmaattinen tietäminen keskittyy ilmiötä kuvaaviin sanoihin ja kategorioihin, niin narratiivinen tieto muodostuu juonellisista tarinoista, joita ei välttämättä pystytä tai haluta pilkkoa yleistettävään muotoon. Narratiivinen tieto ei perustu faktoihin, vaan hyvin kerrottuihin kertomuksiin ja toden tuntuun. Kertomus itsessään toimii tutkittavan ilmiön kuvaajana.

Ryytimaan viljelijöiden haastatteluaineistoa olisi mahdollista analysoida niin narratiivien kuin narratiivisen analyysin avulla, sillä aineiston voi nähdä koostuvan yhdestätoista erillisestä viljelijäkertomuksesta, joista voi etsiä yhteneväisiä elementtejä ja kategorioita narratiivien analyysiä apuna käyttäen. Yhtä hyvin haastatteluaineiston ja muiden ryytimaahan ja kaavoitukseen liittyvien dokumenttien voi nähdä muodostavan erillisiä tiedonsirpaleita, joista on mahdollista koota ilmiötä kuvaava eheä kertomus narratiivisen analyysin keinoin.

Teemahaastattelun tyypistä aineistonkeruutavastani johtuen viljelijähaastattelut eivät varsinaisesti muodosta yhtenäisiä eheitä narratiiveja, mutta sisältävät useita pieniä viljelijän arkeen ja Pispalan ryytimaahan liittyviä kertomuksia. Jokainen haastattelu on ikään kuin oma kertomusten joukkonsa. Hännisen (2010, 165) mukaan aineistosta voi nostaa esiin tarinallisia tulkintoja, vaikka aineisto itsessään ei koostuisikaan suoranaisia alun, keskikohdan ja lopun sisältävistä eheistä kertomuksista. Tarkastelen aineistoani yhtenäinen viljelijän kertomuksena, joita vertailen ja erittelen narratiivien analyysin kautta. Nojaudun tutkimuksessani siis pääasiassa paradigmaattiseen tiedontapaan (Brunner 1986), mutta annan tilaa myös narratiiviselle tiedolle, joka kumpuaa kunkin kertojan omista kokemuksista, eikä välttämättä taivu yleistettäviin kategorioihin. Kuten Brunerkin (emt., 11) toteaa, nämä kaksi melko vastakkaista tietämisen tapaa myös täydentävät toisiaan kerronnallisen todellisuuden hahmottamisessa: *”Efforts to reduce one mode to the other or to ignore one at the expense of the other inevitably fail to capture the rich diversity of thought.”*

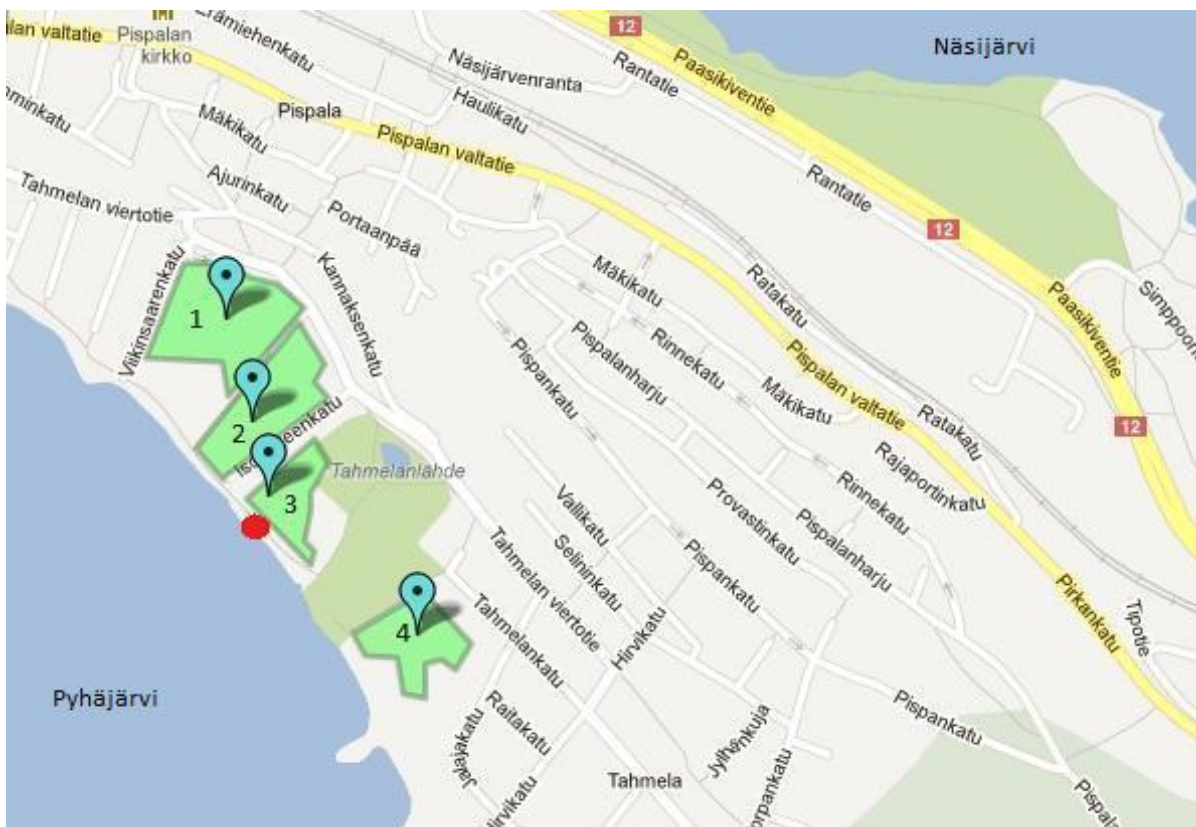
Kutsun analyysimenetelmääni ajalliseen perspektiiviin nojautuvaksi narratiivien analyysiksi, jota vien eteenpäin teemoittelun kautta avaamieni ilmiöiden kautta. Vertailen siis viljelijöiden kertomuksia toisiinsa erityisesti tiettyjen teemojen tai kategorioiden valossa, kuten narratiivien analyysille on tyypillistä. Ajallisella perspektiivillä tarkoitan aikaa, jonka kukin haastateltava on viettänyt viljelijänä Pispalan ryytimaalla. Tarkastelen viljelyaikaa vuosissa. Kiinnostukseni kohdistuu siihen, kuinka vuosikautia ryytimaalla viljelleet ja kyseisessä paikassa vasta hiljattain viljelyn aloittaneet henkilöt kokevat paikan. Etsin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia pitkään ja vähän aikaa ryytimaalla toimineiden viljelijöiden kertomuksista ja paikkakokemuksen muodostumisesta. Luvussa 8. kohdistan huomioni vielä aineiston kertomukselliseen luonteeseen, ja annan tilaa yksittäisten viljelijöiden kertomuksille ja yhteisesti koetuille tai muodostuneille kertomuksille.

5.3 Aineiston esittely

Ensisijaisena aineistonani ovat ryytimaan viljelijöille kesä-syyskuussa 2012 tekemäni 11 haastattelua. Yhdessä haastattelussa haastateltavina oli kaksi henkilöä: palstaa yhdessä viljelevä pariskunta, joten haastateltavia oli yhteensä 12. Lisäksi yhdessä haastattelutilanteessa olivat mukana haastateltavan kaksi alle kouluikäistä lasta. Muut yhdeksän haastattelua tein kahdenkeskisinä keskusteluina haastateltavan kanssa. Haastattelut toteutin yhtä kahvilassa tehtyä haastattelua lukuun ottamatta ryytimaalla kunkin haastateltavan omalla palstalla. Haastattelujen kesto vaihtelee 14

minuutista 66 minuuttiin. Tyypillisin haastattelun kesto oli noin 30 minuuttia. Äänitin kaikki haastattelut, ja litteroin ne kirjalliseen muotoon tekstinkäsittelyohjelmalla. Litteroitua viljelijähaastattelumateriaalia on yhteensä 81 sivua.

Tavoitin haastateltavat pääasiassa kiertelemällä ryytimaalla ja menemällä juttelemaan palstoillaan puuhaaville ihmisille, joskin muutaman haastateltavan löysin hieman muita menetelmiä käyttäen, kuten tuttavieni kautta ja Kurpitsatalolla järjestetyistä vieraslajien torjuntatalkoista. Jätin myös Kurpitsatalon seinälle ilmoituksen, jossa kerroin tutkimuksestani ja kehoitin vapaaehtoisia haastateltavia ottamaan minuun yhteyttä, mutta tätä kautta en saanut yhtään haastateltavaa. Parhaaksi haastateltavien etsintämenetelmäksi osoittautuikin lähteä silloin tällöin kiertelemään ympäri palsta-alueita ja kysyä paikalla olevia viljelijöitä haastateltaviksi. Tällä menetelmällä löysin kuusi haastateltavaa. Yksikään suoraan lähestymäni viljelijä ei kieltäytynyt haastattelusta. Yleensä sovin lähestymäni viljelijän kanssa haastattelun jollekin tietylle päivälle lähiviikkojen aikana. Kahden viljelijän kanssa toteutimme haastattelun saman tien, kun olin mennyt pyytämään heitä haastateltaviksi.

Kuva 2: Pispalan ryytimaan neljä viljelypalsta-alueita

Kävelytiet halkovat ryytimaan neljään erilliseen palsta-alueeseen (kuva 2), joilla on kirjoilla Tampereen-Teiskon 4H-yhdistyksen palstaneuvojan mukaan yhteensä noin 250 viljelijää

(Sähköpostikeskustelu Tampereen-Teiskon 4H-yhdistyksen palstaneuvojan kanssa, 18.4.2013). Haastattelin 2–4 viljelijää kultakin alueelta. Haastateltavat olivat iältään noin 25–65-vuotiaita. Kahdestatoista haastateltavasta naisia oli yhdeksän ja miehiä kolme. Vaikka haastateltavia on yhteensä 12, käsittelen aineistoani tästä eteenpäin 11 haastatteluna, eli en käsittele pariskuntana haastattelemiani kaksikon vastauksia erillisinä, sillä he ovat aloittaneet viljelyn yhdessä ja heidän vastauksensa ja kertomuksensa olivat hyvin samansuuntaisia.

Haastateltujen viljelyaika Pispalan ryytimaalla vaihteli melko paljon. Kolme haastateltavaa oli ollut viljelijänä ryytimaalla reilusti yli 20 vuoden ajan, kaksi 5–10 vuoden ajan ja kuusi haastateltavaa viljeli vasta ensimmäistä tai toista kesäänsä ryytimaalla. Olen jaotellut haastateltavat edellä esittämäni viljelyajan mukaisesti kolmeen ryhmään: *konkariviljelijöihin*, *kokeneisiin viljelijöihin* ja *uusiin viljelijöihin*. Viittaan viljelyajalla ja kokeneisuudella nimenomaan viljelyaikaan Pispalassa, eli esimerkiksi uusi viljelijä ei tässä tarkoita sitä, että henkilöllä ei olisi lainkaan viljelykokemusta, vaan hän on uusi nimenomaan Pispalan ryytimaalla.

	KONKARIVILJELIJÄT			KOKENEET VILJELIJÄT		UUDET VILJELIJÄT					
Haastattelun pvm	28.7.12	28.7.12	16.8.12	5.6.12	16.8.12	19.6.12	28.6.12	1.7.12	8.7.12	8.8.12	10.9.12
Viljely aika	n. 25 v.	n. 25 v.	n. 25 v.	10 v.	5 v.	2 v.	2 v.	2 v.	2 v.	1 v.	1 v.
Palsta- alue	1	3	1	3	4	2	2	1	3	2	4
Asuin- alue	Pispala	Nekala	Pispala	Rauhaniemi	Keskusta	Haapalinna	Pispala	Keskusta	Santalaita	Pispala	Hämeenpuisto
Viljely- porukka	Yksin	Yksin	Puoliso n kanssa	Yksin	Yksin	Yksin	Yksin	Yksin (lapset mukan a)	Puoliso n kanssa	Puoliso n kanssa	Yksin

Taulukko 1: Perustietoja haastatelluista viljelijöistä

Taulukossa 1 on esitelty perustietoja haastattelemistani viljelijöistä. Viljelyaika viittaa siihen, kuinka kauan kyseinen haastateltava on viljellyt ryytimaalla. Lisäksi taulukossa on esillä, mille

palsta-alueelle viljelijän palsta sijoittuu, missä päin Tamperetta viljelijä asuu ja viljeleekö hän palstaa yksin vai yhdessä jonkun muun kanssa. Kukaan haastatelluista ei ollut paljasjalkainen tamperelainen, mutta yksi oli muuttanut Tampereelle jo lapsena, ja moni oli asunut Tampereella jo vuosikymmeniä. Tuorein muuttaja oli asunut Tampereella pari vuotta. Haastatelluista neljä asui Pispalassa ja kaksi vain 1–2 kilometrin päässä ryytimaasta (Haapalinna ja Santalahti). Viisi viljelijää asui kauempana: noin 3–6 kilometrin päässä ryytimaasta. Myös kaksi kauempana asuvista viljelijöistä kertoi asuneensa aiemmin Pispalassa, mutta ei ollut vielä silloin viljellyt ryytimaalla. Suurin osa haastatelluista, kahdeksan viljelijää, viljeli palstaa pääosin yksin. Kolme viljeli palstaa yhdessä puolison kanssa. En esitä taulukossa viljelijöiden sukupuolta tai ikää anonymiteetin säilyttämiseksi. Näillä taustamuuttujilla ei myöskään ole merkittävää roolia analyysissäni ja tiheän paikan kokemisessa, enkä siksi koe niiden esittämistä tarpeellisenä.

Viljelijähaastattelujen lisäaineistona toimivat ryytimaan ohi kulkevan kävelytien käyttäjille loppukesällä 2012 tekemäni 13 tilannehaastattelua. Pyysin niin yksin kuin seurueessakin kulkevia ihmisiä pysähtymään haastatteluun. Suurin osa haastatteluista on tehty yhdelle henkilölle, mutta kolmessa haastattelussa pariskunnat vastasivat yhdessä, ja yksi haastattelu on tehty kolmen hengen seurueelle. Kuten viljelijähaastattelujenkin kohdalla, käsittelen kutakin haastattelua analyysissä yhtenä yksikkönä, vaikka niissä olisi ollut useampi haastateltava. Haastateltavat olivat iältään noin 30–70-vuotiaita. Harmikseni nuorison ja aivan nuorten aikuisten ääni jäi haastatteluista puuttumaan. Toteutin haastattelut iltpäivisin, kun taas ilta-aikaan olisin voinut tavoittaa enemmän nuorta väkeä.

Toteutin tilannehaastattelut Kurpitsatalon läheisyydessä, palsta-alue 3:n ja Pyhäjärven välissä kulkevan kävelytien varressa (haastattelupaikka merkitty punaisella symbolilla kuvaan 2). Tilannehaastattelujen kesto vaihtelee vajaasta minuutista 10 minuuttiin, yleisimmän keston ollessa noin 1,5–2 minuuttia. Tein tilannehaastatteluja sunnuntaina 5.8., sunnuntaina 9.9. sekä tiistaina 11.9. Elokuun sunnuntai oli sinänsä erityinen haastattelupäivä, että Tahmelan rannassa järjestettiin tuona päivänä PispalaFolk -musiikkitapahtuma, joten liikkeellä oli tavallista enemmän väkeä. En ollut tietoinen tapahtumasta ennen saapumistani paikalle. Päätin toteuttaa suunnittelemani haastattelut hieman poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta, ja olikin varsin kiinnostavaa kuulla tapahtumaa varten paikalle tulleiden henkilöiden näkemyksiä ja kokemuksia paikkaa jokapäiväisessä arjessaan käyttävien haastateltavien kokemusten vastapainoksi. Äänitin tilannehaastattelut lukuun ottamatta yhtä haastattelua, jonka äänittämiseen en saanut lupaa haastateltavalta. Litteroitua ohikulkijahaastatteluaineistoa on yhteensä 11 sivua.

Haastatteluiden lisäksi keräsin touko-syyskuun 2012 aikana ryytimaalta havainnointiaineistoa pitämällä kenttäpäiväkirjaa. Oma palstani sijaitsee palsta-alueella 3, jolle suurin osa havainnoinnistani siten sijoittuu. Havainnointi ja päiväkirjan pitäminen ei ollut kovin systemaattista, mutta pyrin kirjoittamaan jokaisen ryytimaakäyntini yhteydessä muistiin ainakin jotain parilla lauseella. Monilla ryytimaakäynneillä lähialustoilla ei näkynyt muita viljelijöitä. Tällöin muistiinpanot koskevat lähinnä omaa ja palstakumppaneideni tekemisiä ja ympäristöön liittyviä havaintoja. Ryytimaakäyntejä minulle kertyi kevään, kesän ja alkusyksyn aikana yhteensä 28, ja käyntien yhteydessä syntyi havainnointimateriaalia A5-kokoiseen vihkoon 23 sivua. Käytän havaintomuistiinpanoja haastatteluaineiston tukena.

Ryytimaan ja Pispalan historiaan ja kaavoitustilanteeseen tutustumiseen olen käyttänyt tausta-aineistona Kurpitsaliikkeen Internet-sivuja ja sinne koottuja kansalaisjärjestöjen tuottamia asiakirjoja ja viranomaisen päätöksiä sekä Tampereen kaupungin ja Mansetorin Internet-sivuilla olevia Pispalan asemakaavoitusprosessiin liittyviä dokumentteja.

Olen käyttänyt tausta-aineistona myös ryytimaan viljelijöille keväällä 2008 KaOs-projektin yhteydessä teetettyä viljelijäkyselyä, jonka ajatuksena oli selvittää viljelijöiden näkemyksiä kasvima-alueen kehittämisestä. Kyselyn tulokset toimivat lähinnä taustoitukseksi ja inspiraation lähteenä suunnitellessani viljelijähaastattelujen kysymysrunkoa.

5.4 Analyysin toteutus käytännössä

Aloitin aineiston analysoimisen teemoittelun avulla. Luin viljelijähaastatteluja läpi kerta toisensa jälkeen, ja kirjasin ylös siellä esiintyviä kiinnostavia ilmiöitä tai teemoja. Osa teemoista oli samoja kuin teemahaastattelurungon teemat, mutta havaitsin aineistossa aineksia myös joidenkin haastattelurungon ulkopuolisten teemojen tarkastelulle. Analyysin alkuvaiheessa pudotin systemaattisesta tarkastelusta pois yleisen kaupunkiluonnon teeman, jossa haastatellut kertoivat siitä, millaisesta luonnosta he pitävät kaupungissa ylipäättään. Tässä teemassakin oli paljon kiinnostavaa sisältöä, mutta päätin rajata tarkastelun vain ryytimaahan kohdistuviin merkityksiin ja kertomuksiin ryytimaan kokemisesta.

Pääteemoiksi nostin paikan muodostumisen fyysiset, psyykkiset ja aistimelliset ainekset, paikan kulttuurin, paikan kehittämisen, sosiaaliset kontaktit, kudelmat ja kerrostumat sekä paikan rakentamisen uhkan. Olen jakanut teemat vielä alaluokkiin, jotka esitän seuraavassa taulukossa.

TEEMAT	ALALUOKAT
Paikan muodostumisen fyysiset ainekset	Suhde maahan Suhde omiin kasveihin Oma paikka
Paikan muodostumisen psyykkiset ainekset	Raskasta lähteä/hyvä olla Virkistäytyminen Vastapaino työlle Pysyvyys
Paikan muodostumisen aistimelliset ainekset	Maisema/näkö Äänet Tuoksut, tunto Järvi
Paikan kulttuuri	Viljelyperinne Pispalan yhteisöllisyys Tapahtumat, taide Kurpitsatalo
Paikan kehittäminen	Palstat jakoon Siisteys Avoimuus/yhteinen vapaa tila
Sosiaaliset kontaktit, kudelmät ja kerrostumat	Palstan sisäiset yhteisöt Palstanaapurit Ohikulkijat Tiedon ja vaihdon kudelmät Sadon kulkeutuminen Palstan saamisen linkit
Paikan rakentamisen uhka	Menettämisen tunne Säilyttämisen perustelut Asemakaavoituksen tuttuus Ryytimaan puolustaminen

Taulukko 2: Viljelijähaastattelujen teemat ja alaluokat

Vaikka tietyt teemat nousivat aineistosta esiin hyvin selkeästi heti yhden tai kahden lukemiskerran jälkeen, ei teemoittelu kuitenkaan sujunut aivan ongelmitta. Yhteydet eri teemojen välillä ovat niin vahvoja, ettei monienkaan ilmiöiden erittely vain yhden erillisen teeman alle ole kovin helppoa tai yksiselitteistä. Esimerkiksi monet ryytimaalla viihtymistä kuvaavat lausahdukset liittyvät niin viljelijän fyysiseen luontokokemukseen, sosiaalisiin suhteisiin, paikan psyykkisiin merkityksiin kuin aistimuksiinkin. Teemojen erittelyn vaikeus toimii mielestäni erinomaisena osoituksena siitä, kuinka koko paikan muodostumisen kokemus ja prosessi ryytimaalla on jo itsessään melkoinen toisiinsa sokin sokin linkittyvä tuntemusten ja kokemusten vyyhti, eräänlainen meshwork. Teemoihin ja alaluokkiin erittelemäni ilmiöt kietoutuvat niin tiukasti toisiinsa, että niiden erottaminen toisistaan tuntui välillä varsin keinotekoiselta.

Teemoittelua ja analyysia selkeyttääkseni kokosin kaikista aineistossa esiintyvistä ilmiöistä miellekartan, jossa käytin nuolia ja eri värejä kuvaamaan asioiden välisiä yhteyksiä ja vaikutussuhteita. Tämä helpotti kokonaiskuvan hahmottamista paikan muodostumisen kiemuroista. Kun eri teemojen väliset yhteydet hahmottuivat koko laajuudessaan, ei pelkkä teemoittelu tuntunut riittävältä tavalla tarkastella aineistoa, vaan halusin tuoda haastattelukertomukset esiin kokonaisuuksina. Niinpä en tarkastele teemojen mukaisia ilmiöitä pelkästään muusta yhteydestä lohkaistuinä irrallisina kokonaisuuksina, vaan säilytän kunkin kertomuksen mukana tarkastelussa. Olen aineistoa eritellessäni pitänyt mukana tiedot siitä, mistä haastattelusta mikäkin kertomuksen osa tai lainaus on irrotettu, ja missä yhteydessä se on tullut esille. Näin eri ilmiöiden väliset yhteydet eivät pirstaloitu ja katoa näkyvistä analyysin edetessä.

Käsittelen aineistoa muodostamieni teemojen mukaisesti viljelijä kerrallaan: ajalliseen perspektiiviin nojaavan narratiivien analyysin avulla. Olen käyttänyt analyysissä teemoittelua ja viljelyn ajallisuuteen nojaavaa narratiivien analyysiä päällekkäin. Tein aineistoa analysoidessani jokaisesta teemasta taulukon, johon kokosin kunkin viljelijän kokemukset teeman alaluokkiin liittyvistä ilmiöistä, ja vertasin viljelijöiden kokemuksia toisiinsa siten, että koko teeman ja alaluokkien sisällöt olivat rinnakkain esillä haastattelu haastattelulta. Näin kunkin haastattelun kertomuksellisuus ja omaleimaisuus säilyy paremmin esillä. Tarkastelen luomieni teemojen sisältämiä ilmiöitä kiinnittäen huomiota erityisesti viljelyn ajalliseen perspektiiviin, eli viljelijänä olemisen ajan vaikutuksiin paikkakokemuksen muodostumiseen ja kertomusten luonteeseen. En esittele analyysissä jokaista viljelijäkertomusta tai -kokemusta erikseen, vaan tarkastelen teemoja erityisesti muodostamieni viljelyaikaan pohjautuvien viljelijäryhmien kautta (uusi, kokenut ja

konkariviljelijä). Tarkastelen kunkin viljelijäryhmän sisäisiä samankaltaisuuksia ja ryhmien välisiä eroja paikkakokemuksen muodostumisessa.

Ohikulkijoille tekemäni tilannehaastattelut teemoittelin sen mukaan, mitä haastateltavat mainitsivat kysyessäni, mitä heille tulee ympärilleen katsoessaan mieleen paikasta, jossa juuri seisomme. Esitän teemat taulukossa 3. Taulukosta näkyy myös, kuinka monessa haastattelussa kolmestatoista kyseiset teemat tulivat esille. Esiin nousseiden teemojen määrällisellä esittämisellä haluan luoda pientä osviittaa siitä, mistä ohikulkijat alkoivat puhua luonnehtiessaan paikkaa, ja mitkä nousivat suosituimmiksi teemoiksi. Tilannehaastattelujen teemat ovat hyvin päällekkäisiä viljelijähaastattelujen kanssa, ja sisällytänkin ohikulkijahaastatteluista, kuten myös havainnoinnista, esiin tulleiden ilmiöiden perusteellisemmän tarkastelun viljelijähaastattelujen analyysin yhteyteen.

TEEMAT: Mitä tulee mieleen paikasta
Luonto (8)
Palstat (5)
Järvi (8)
Yhteisöllisyys (6)
Paikan rakentamisen uhka / paikan säilyttäminen (8)
Avoimuus, yhteinen, vapaa tila (4)

Taulukko 3: Ohikulkijahaastattelujen teemat

Tutkimukseni seuraavat luvut koostuvat aineiston analyysistä. Olen jakanut analyysin neljään eri lukuun, joista ensimmäisessä (luku 6) käsittelen ryytimaan käyttäjien paikkakokemuksen muodostumiseen liittyviä affektiivisiä aineksia ja toisessa (luku 7) esittelen ryytimaan sosiaalisten kontaktien ja niiden muodostamien kudelmien olemusta osana tiheän paikan muodostumista. Luvussa 8 pohdin viljelijäkertomuksia ja niiden ajallista luonnetta sekä rakentumista osana yhteisöllisesti ja kulttuurisesti koettua paikkaa. Viimeisessä analyysiluvussa (luku 9) kohdistan katseen ryytimaan rakentamisen uhkaan ja siitä heränneeseen paikan menettämisen pelkoon ja haluun puolustaa paikkaa.

6 Ryytimaan tiheän paikan ainekset

6.1 Kiinteä suhde omaan maahan

Ryytimaan viljelijöille oma palsta muodostaa paikan ytimen, johon heillä on hyvinkin kiinteä suhde. Omaan palstaan liittyy myös monia aineettomista asioista ja ilmiöistä koostuvia merkityksiä, mutta fyysinen suhde omaan maahan ja sen kasveihin tuntuu olevan monelle viljelijälle erittäin olennainen osa tiheän paikan muodostumista. Viljelijät puhuivat oman maan tai oman henkilökohtaisen tilan tärkeydestä.

Ja sitten toisaalta että se on kuitenkin tavallaan oma, enhän mä sitä omista sitä maata sinänsä, mutta se on semmonen oma pikku pläntti. Et jos mä menisin esim vanhempien mökille tai johonkin, ni siinä ei kuitenkaan oo sitä samaa, vaikka mä sielläkin saisin vaikka jonkun nurkan kuokittavaksi. (Uusi viljelijä)

Omaa palstaa luonnehdittiin kesäviettopaikaksi, kaupunkikesämökiksi ja omaksi pihaksi. Erityisesti kerrostalossa asuville palsta tarjoaa kaivatun pihan, jossa viettää aikaa ja olla rauhassa lähellä luontoa. Palstan raivaaminen ja kääntäminen itse alusta alkaen tuo myös oman osansa viljelijöiden ja maan suhteeseen. Kaikki konkarit ja kokeneet viljelijät mainitsivat vuosien saatossa tapahtuneesta maan parannustyöstä ja paikan muokkaamisesta oman näköiseksi monivuotisilla kasveilla. Kun villiintyneen kasvillisuuden peitossa olevan maan on itse raivannut ja hoitanut pelloksi tai puutarhaksi, ei siitä halua luopua tai vaihtaa paikkaa, vaan juuri se itse muokattu maaläntti muodostuu erityisen tärkeäksi.

...tässä oli semmosta minuu korkeempaa pujoa, että siihen maan muokkaukseen ja ylipäättään semmoseen meni ensimmäisinä vuosina tosi paljon aikaa. Että tätä ei oo viljelty vissiin (--) et tää oli sen näköstä kun tuolla taaempana, et tää oli tosi iso mylläys, et musta tuntuu että sitä maan möyrimistä on hirveesti, että saa tän ylipäättään semmoseen kuntoon että saa tässä pystyy jotain viljeleen. (Kokenut viljelijä)

Kuva 3. Viljelijöitä kevättöissä palstoillaan

Kasvun ihmeen seuraaminen ja oman käden jäljen näkeminen on viljelijöille tärkeää. Lähes kaikki haastateltavat puhuivat monivuotisista kasveista, ja siitä, kuinka palstan laittaminen on monen vuoden prosessi. Monivuotisten kasvien viljely kaunistaa palstaa heti keväästä alkaen ja helpottaa viljelyn työmäärää. Kenties tärkein monivuotisten kasvien ulottuvuus on kuitenkin jonkinlainen tunne jatkuvuudesta. Oma palsta odottaa keväällä tuttuine kasveineen.

Mä tykkään että on jotain katteltavaakin täällä sit. Et kun semmosein maihin (yksivuotisille palstoille) ei voi mitään istuttaa semmosia mitkä on monivuotisia sitte. (--)) näähän on kaikki nää kukat mitkä kukkii (--)) kaikki on monivuotisia. Vadelmat on monivuotisia, tossa on karhunvattu, mikä on ihan raakileita täynnä, mansikat, kaikkihan on monivuotisia suurin piirtein, että ei täällä paljo oo, mitä nyt maustekasveja sitten, ja niistäkin osa on monivuotisia. (Konkariviljelijä)

Tärkeä fyysiseen maahan liittyvä affektiivinen imiö on myös konkreettinen käsien upottaminen multaan. Moni mainitsi oikein odottavansa sitä tunnetta keväisin. Mullan ja sen ötoköiden tarkkailu oli monelle tärkeä osa viljelykokemusta.

...tulee katottua ihan niit hämähäkkejä ja kastematoja, jotka sielt sitte alkaa tulla esiin siinä kuokkiessa. Et sitä keskittyä niin sellaseen hommaan, seuraamaan sitä luontoo, mitä ei normaalisti ehkä liity, ei pysähdy ja kato sitä niin yksityiskohtaisesti (--) mut just se, että menee sinne ja kuokkii jotain leinikinvartta sieltä irti, ni sithän sieltä tulee ne kaiken maailman koppakuoriaiset sieltä samalla esiin, et ihan sitä niinku luontoo alkaa seuraa sit läheltä. (Uusi viljelijä)

Myös omat kokemukseni yhtyvät tähän haastateltujen kuvailemaan symbioottiseen kokemukseen maan ja mullan kanssa. Keväisin maan kääntäminen on iso urakka, johon menee päiviä. Työ saattaa tuntua kehossa aika ajoin raskaalta, mutta maan kääntäminen ja juurien tonkiminen ja kastematojen seurailu on varsin vangitsevaa puuhaa, eikä palstalta meinaa noina hetkinä maltaa lähteä pois, vaan käynnit saattavat venähtää tuntikausien mittaisiksi.

Haastateltavat luettelivat hyvin yksityiskohtaisesti, mitä heillä on kasvamassa omalla palstalla, ja mitä satoa he ovat saaneet missäkin vaiheessa kesää. Yksi haastateltava jopa siirtyi hieman kitkemään maataan haastattelun aikana. Puhuminen kasveista niiden nimillä ja kertomukset niiden vaiheista palstalla kielii vahvasta kiinnittymisestä omaan palstaan. Useimmille haastateltaville rikkakasvit näyttäytyivät vihollisina, jotka uhkasivat oman sadon onnistumista, ja joiden juuret täytyy ”myyrän lailla” kaivaa esiin maasta. Muutama haastateltava puolestaan suhtautui rikkakasveihin ja palstan säntilliseen hoitoon selvästi rennommalla asenteella. Eräs haastateltava jopa mainitsi silloin tällöin rikkakasveja kitkiessä pintaan tulevasta kummallisesta ”etnisen puhdistuksen” tunteesta.

...mut joskus kun mä kitken ni mulle tulee sellanen, tää on nyt sit tosi, ehkä vähän ufoa, mut mulle tulee tavallaan joskus semmonen olo, että mikäs minä olen niinku nyhtämään täältä näitä rikkaruohoja, että mulle tulee mieleen että tää on melkein niinku jotain etnistä puhdistusta (nauraa) (--) että tossa on mun tillini, se saa kasvaa, tossa on sit vesiheinä, tonne pois. Mut ei se oikeesti mua siis sillä lailla, ettenkö mä nyt kykenis sitä tekemään, mutta joskus kun on herkillä mielellä, ni saattaa tulla semmosiakin ajatuksia. (Konkariviljelijä)

Osalle siis rikkakasvit näyttäytyivät oman maan pilaajina ja vastustajina, joita vastaan täytyy käydä jatkuvaa taistelua. Toisille rikkakasvitkin ovat ehkä enemmän osa omaa maata. Paikkaan liittyvä tunneside ulottuu myös maassa oleviin rikkakasveihin saakka. Joillain viljelijöillä yhteys paikan kanssa saattaa ulottua jopa maan alle. Yksi haastateltava kertoi viljelijätuttaviensa joskus puhuneen maahisista ja keijuista, vaikkakin hän itse kertoi ettei ole moisia nähnyt, vaan pysyttelee maan päällisissä tapahtumissa ja kauneudessa.

Pispalan ryytimaalla vietetyllä viljelyajalla ei näyttäisi olevan suurta merkitystä oman maan kokemiseen ja suhteeseen fyysiseen maahan. Konkareilla ja kokeneilla viljelijöillä toki juuret nimenomaisesti omaan palstaan juuri sen tiettyssä sijainnissa tuntuivat olevan hieman syvemmillä,

sillä he ovat muokanneet maataan pikkuhiljaa vuosien saatossa. Uusilla viljelijöillä tuntui olevan kokeneempien kanssa yhtä suuri arvostus kasvun ihmeen seuraamiseen ja siihen, että heillä on nyt oma paikka, missä kasvattaa ruokaa. Ehkä sillä, missä kohtaa ryytimaata tämä oma paikka sijaitsee, ei vielä ollut heille niin suurta merkitystä.

Konkareilla ja kokeneilla viljelijöillä palsta- ja viljelykäytännöt olivat huomattavasti vakiintuneemmat kuin uusilla viljelijöillä. Pidemmän aikaa viljelleet kertoivat melko rutinoituneesti siitä, mitä he yleensä tekevät palstalla keväisin, kesäisin ja syksyisin, ja mitä kasveja he laittavat joka vuosi. Uusilla viljelijöillä palstakäynnit koostuivat enemmänkin pyörimisestä ja ihmettelystä ja sieltä täältä kitkemisestä ja kuokkimisesta. Uudet viljelijät vasta kokeilevat, mikä kasvaa hyvin ja mikä huonosti, ja jännitys kasvien itämisestä ja kasvusta on huomattavasti kokeneita suurempaa. Viljely on vielä melko pitkälti uuden opettelua.

Mitäköhän täällä, mä tässä jotain pyörin ja ihmettelen, että mitä täällä pitäis tehdä. Ja nyt silleen tänä keväänä oli aika paljon (--) sellasta maan muokkausta. Mutta nyt sitten ehkä nyt kun käy, ni sitte vähä jotain kitkee ja jotain pyörä...en mä es oikein tiedä mitä mä täällä teen. (Uusi viljelijä)

Varsinaisen palstanhoidon lisäksi viljelijät kertoivat syövänsä eväitä ja istuskelevansa ja juttelelevansa kavereiden kanssa palstalla ollessaan, sen minkä palstanhoidolta ehtii ja malttaa. Osalle kokemus paikasta, tai ainakin paikan fyysinen käyttö rajoittui melko tiukasti omaan palstaan, mutta monelle viljelijälle varsinaisen palstalla olon lisäksi käyntiin saattaa liittyä usein myös ympäröivien alueiden käyttöä. Moni kertoi käyvänsä välillä uimassa ja kahvilla Kurpitsatalolla. Myös piknikit ja tapahtumiin osallistuminen uimarannan puistossa kuului joidenkin, erityisesti iältään nuorimpien viljelijöiden rutiineihin.

Tiheän paikan tunnun muodostuminen ryytimaalla on hyvin monisyinen ilmiö, eikä paikassa viihtymistä voida kovin helposti pilkkoa yksittäisiksi syiksi tai ilmiöiksi. Haastatteluissa tuli ilmi pilkahduksia monista paikkaan kiinnittymisen tekijöistä, ja tiheä paikka koostuukin hyvin monista kerroksista. Osalla viljelijöistä fyysinen yhteys luontoon ja oman palstan kasveihin tuntui kuitenkin olevan se tärkein ryytimaalla viljelyn taustalla oleva tekijä. Toisilla taas tiheän paikan tuntu muodostuu selvästi voimakkaammin muista hieman abstraktimmista aineksista kuin fyysinen maa tai kasvit. Pohdin näitä aineksia affektiivisuuden ja tiheän paikan muodostajina seuraavissa alaluvuissa.

6.2 Palstakäyntien psyykkiset merkitykset

Fyysiseen tekemiseen palstalla yhdistyy monenlaisia muita aineettomia prosesseja, joiden kautta affektiivinen tunne ja kokemus tiheästä paikasta muodostuu. Viljelijät luonnehtivat omalla palstalla oloa monin toinen toistaan positiivisemmin ilmauksin ja kertomuksin.

...että sit kun tänne tulee, ni se on niinku tyylin sellanen varma, varma hyvän mielen juttu. Et aina ku, ihan sama mitä on tapahtunu ja, ja muuta nin tota jollain tavalla siis joillekin mä oon sanonu että tää on niinku mun, tää on niinku vähä tämmönen kaupunkikesämökki, vaikka ei täällä mitään mökkiä oo, että semmonen siirtymä, siirtymä sellasesta arkisesta johonkin miellyttävään. (Kokenut viljelijä)

Moni haastateltava kertoi palstanhoidon olevan melko raskastakin hommaa, ja palstalle lähteminen saatetaan kokea silloin tällöin taakkana tai pakollisena velvollisuutena. Jokainen näin kokeva lisäsi kuitenkin heti perään, ettei palstalta malta olla poiskaan, ja että aina siellä kuitenkin tulee hyvä olo.

No siis joskus se on, on muutaman kerran tuntunu siltä että no hemmetti nyt sinne pitää lähtee taas kattoo vähän, mut sitte kun tänne pääsee, niin ei se tunnu mitenkään harmilliselta tai miltään niinku, noh, työltä, semmoselta pakolta (--) tulee tosi hyvä fiilis täällä. Jotenki niinku rentouttaa. (Uusi viljelijä)

Hyvän olon tunne tulee monelle luonnossa olemisesta ja luonnon tarkkailusta, eli niistä fyysisistä luonnon kanssa tekemisissä olemisen aineksista, joista edellisessä luvussa kirjoitin. Lisäksi hyvää oloa tuottaa palstakäynteihin liittyvä hyötyliikunta ja ulkoilu, rauhoittumisen tunne ja virkistäytyminen. Monelle viljelijälle palstalla oleminen tarjosi kaivattua vastapainoa työmurheille ja toimistossa hikoilulle. Palstalla keho saa toisenlaista tekemistä ja samalla mieli rentoutuu ja stressi vähenee.

Oma palsta saattaa tarjota iloa ja hyvän olon tunnetta, vaikkei siellä aina mitään varsinaisesti tekisikään. Palstan esteettisyys ja omien kasvien seuraaminen tuottaa viljelijöille suurta iloa. Monelle viljelijälle sato ei edes ole palstaviljelyssä se tärkein asia, vaan rentoutuminen ja luonnon parissa puuhailusta tuleva hyvä olo ovat ykkösenä. Parissa haastattelussa viljelijät kertoivat tarpeesta rynnätä lomamatkalta palattuaan ensi töikseen palstalle katsomaan, miltä siellä nyt näyttää.

Kyllä varmaan tulee ihan semmonen, että joskus kaipaa, niin kun nyt kun tuli reissusta, kun oli viikon poies, nin tuli ihan katsoon vaikkei niin mitään tehnykään, ni ihan katsoon että miten on kasvanu tai onko tullu taimelle ja muuta että, ja vähän semmonen rauhoittumisenkin paikka että, että tota, ei niinkään aina se että mitä saa sadoksi, mutta että on tämmönen paikka. (Uusi viljelijä)

Kuva 4. Loppukesän väriloistoa ryytimaalla

Se, että pystyy tuottamaan ruokaa itse alusta asti, oli monelle viljelijälle hyvin suuri hyvän mielen lähde. Vaikka sato ei monelle ollutkaan tärkein asia viljelyharrastuksessa, koettiin itse tuotetun puhtaan lähiruoan kuitenkin nostavan elämän ja ruoan laatua huomattavasti. Ruoan alkuperän tunteminen sekä tuoreista yrteistä ja vihanneksista nauttiminen koettiin ylellisyydeksi, joka kaikkien, myös vähävaraisempien, on itse kasvattamalla mahdollisuus saavuttaa.

...jos mä esimerkiksi ostaisin kukkia ja luomusalaattia ja luomusipuleita ja luomu, tota valkosipuleita ja kaikkia yrtejä, ni ei mulla olis rahaa siihen (--) Sit me vielä kaiken lisäksi kalastetaan tossa, ja siel on ihan hyvää, joskus saadaan kuhaa, aika useinkin, ja sitten tota kirjolohta ja muuta, no se nyt on sit tietysti istutettua, ja sitten hauki on, hauesta tykkään, ja sit joskus tuntuu (--) että mähän elän aivan kun kroisekset, ja kuitenkin aika pienellä vaivalla (--) siis ylipäätään tuntuu vähän niinku sillä tavalla että köyhäkin pystyy saamaan ylellisyyttä, mä koen tän niinku ylellisyydeks. (Konkariviljelijä)

Oma palsta edustaa etenkin konkareille ja kokeneille viljelijöille tietynlaista pysyvyyttä. Kuusisto-Arposen (2008) mukaan paikkatunne muodostuu pikkuhiljaa elämällä paikan arkea, ja ryytimaalla pitkään viljelleillä paikkatunne omaa palstaa kohtaan onkin palstahistorian saatossa muodostunut hyvin voimakkaaksi.

...semmosii tuntemuksia tähän kans niinku liittyy, semmosta tietynlaista niinku kiinnittymistä johonkin, joku pysyy. Et kun niinku sanoin tuossa et on noita vaihtuvia kumppaneita ollu mukana ni ni (nauraa), niinku

sitten tuota, sekin on itse asiassa tavallaan niinku elämänhistoriassa semmonen, että no, kasvimaat on pysynyt (nauraa). Että jotain muuta on niinku vaihtunut aika paljonki ympärillä mutta, sellasii... (Kokenut viljelijä)

Kysyin viljelijöiltä, miksi he haluavat pitää palstaa juuri Tahmelassa, vaikka 4H-yhdistyksen jakamia kaupungin palstoja on monessa muussakin paikassa Tampereella. Kaikki Pispalassa tai sen lähellä asuvat kertoivat läheisen sijainnin olevan palstojen monivuotisuuden lisäksi tärkein syy palstan valintaan, eikä moni ollut edes koskaan miettinyt mitään muuta vaihtoehtoa. Kauempaa tulevat viljelijät luonnehtivat monivuotisuutta keskeisimpänä palstan valintaan vaikuttavana kriteerinä. Lisäksi haastateltavat kertoivat paikan kauneuden, viihtyisyyden, järvimaiseman ja yhteisöllisen luonteen tekevän Tahmelan palstoista ainutlaatuisen paikan viettää aikaa ja viljellä. Tahmelan palstaviljelijöille ei siis ole suinkaan samantekevää, missä he harjoittavat viljelyharrastustaan, vaan palstojen monivuotisuuden tarjoama jatkuvuus ja paikan kauneuden ja ainutlaatuisuuden tuottama hyvä olo ovat vaikuttaneet ratkaisevasti viljelypaikan valintaan.

Tiheän paikan kokeminen ei rajoitu pelkästään omaan palstaan, vaan monet paikkaan kiinnittymiseen ja mieltymiseen liittyvät seikat ovat kytköksiltään laajempia. Koko ryytimaan alueen ja järven muodostama kokonaisuus kulttuurisine ja sosiaalisine ilmiöineen osallistuu paikkakokemuksen muodostumiseen. Paikkatunteen voimakas läsnäolo linkittyy selvästi myös läsnä olevaan ryytimaan rakentamisen uhkaan, jota käsittelen luvussa 9.

No, kyllä mun mielestäni se on sellanen henkireikä ja sellanen niinkun just tän Pispalan ja rannan, miten sen sanos, taikka että se on Pispalan helmi tavallansa, että se pitäs ehottomasti säilyttää. (Konkariviljelijä)

6.3 Paikan muodostuminen aistimusten kautta

Täydennän tässä luvussa pohdintaa ryytimaan ja Tahmelan rannan alueen tiheän paikan muodostumiseen vaikuttavista aineksista tarkentamalla katseeni aistimuksiin. Ryytimaan tuottama hyvän olon tunne kuvastaa alueen käyttäjien ja paikan välistä affektiivisuutta ja tiheän paikan muodostumista. Toisinaan haastateltavien saattoi olla hankalaa kuvailla sanoin sitä, mitä oma palsta ja ryytimä heille merkitsee ja mikä tekee siellä olemisesta niin miellyttävää. Moni viljelijä mainitsi kuitenkin kertomustensa lomassa joitain paikkaan liittyviä miellyttäviä aistimuksia, ja mielestäni aineiston kertomuksellinen tulkinta onkin omiaan tuomaan esiin affektiivisuuden ja tiheän paikan muodostumisen aineksia. Lisäksi pystyin havainnoimaan haastateltavien ilmeitä ja eleitä, eli Sofia Celen (2006) paikan kokemisen konkreettisiksi aspekteiksi kutsumia piirteitä, haastattelujen aikana.

Myös haastattelujen ulkopuolista havainnointia tehdessäni saatoin huomata joitain alueen käyttäjien aistimuksiin liittyviä seikkoja.

Järvi osoittautui yhdeksi suurimmista tiheää paikkaa muodostavaksi aistittavaksi ilmiöksi. Yhtä haastateltua viljelijää lukuun ottamatta kaikki mainitsivat järven jossain kohtaa haastattelua. Uiminen oli monelle olennainen osa palstakäyntejä. Järvi mainittiin myös kauniina näköalana ja miellyttävänä laineen liplatuksen ääninä.

...järvi nyt tiettenki että se on jotenki ihana fiilis olla esimerkiksi tässä ja kun se siintää tuolla koko ajan silmissä...ja no koko tää alue, mulla tulee tästä tosi hyvä olo... (Uusi viljelijä)

Pari lähellä asuvista viljelijöistä mainitsi kalastavansa Pyhäjärvellä. Kalastaminen täydentää omasta ruoantuotannosta syntyvää hyvää oloa, kun kasvikset voi hakea palstalta ja kalan järvestä. Tällöin järvi koettiin kauniin näköalan ja ajanviettopaikan lisäksi myös oman maan jatkeena hyödykkeitä tuottavana luonnonvarana. Usea haastateltava kertoi myös veneilyn liittyvän Tahmelan rannassa liikkumiseen. Joillain lähellä asuvilla oli venepaikka rannassa ja osa kauempaa tulevista taas saattoi kulkea palstalle silloin tällöin veneellä. Eräs veneellä palstalle kulkeva ja palstalla yömyöhään viihtyvä viljelijä nautti suunnattomasti yösoutelusta ja siihen liittyvistä aistihavainnoista.

...joskus kun pimeellä lähtee veneellä ja tost menee ni siel on niitä Flamman kavereita heittelee niitä tulikeppejä (--) sitte menee tuosta Varalan ohi, ni siellä saattaa olla, yksikin kerta siellä oli kuoro esiintymässä, ni se oli hienon tuntusta kun ne kalliit oli maalattu, tai siellä oli valot ja sitten se kuoro laulo siinä, niinku mulle (naurahtaa), ne seiso siinä laiturilla ja laulo siinä, ni oli kauheen kiva, et se yösoutelu on kauheen kivaa. (Kokenut viljelijä)

Olen havainnut monta kertaa palstaansa hoitamassa olevien viljelijöiden pysähtyvän silloin tällöin lepäämään ja katselemaan järvelle. Samoin järvestä vettä hakiessani olen usein huomannut rantatöyräällä istuskelevia Pyhäjärvelle tuijottelevia mietiskelijöitä tai nautiskelijoita. Järven merkitys tuli esille myös ohikulkijoille tekemistäni haastatteluista. Suurelle osalle järvi ja ranta oli tärkein asia Tahmelan rannan kävelytiellä kulkiessa. Järven kauneus ja vesi elementtinä kiehtoi ohikulkijoita. Osa ohikulkijoista oli kävelyllä muuten vaan, ja osa oli matkalla jonnekin, mutta oli päättänyt kiertää rannan kautta, kosta siellä on niin kaunista. Ryytimalla ja Tahmelan ranta-alueella järvi on siis hyvin kiinteä osa tiheänä koettua paikkaa.

Järven lisäksi maa ja luonto tuottivat esteettistä mielihyvää kauniina näköaloina. Oman palstan kauniita kukkia ja siistejä penkkejä on ilo katsella. Myös harjumaaisema yhdistyy kauniiden näköalojen muodostamaan kokonaisuuteen.

Joo, no ensinnäkin se tietysti et tääl on todella kaunista niinku aina, et se on todella, se on mulla yks tän niinku tavallaan viljelyharrastuksen ulottuvuus se semmonen niinku kauneus, estetiikka. (--) se on joku kauneus tai semmonen niinku harmonia se, se niinku on se aistimus mitä tähän, tähän liittyy... (Kokenut viljelijä)

Paikkaan ja viljelyyn liittyvä keskeinen tuntoaistimus on käsien upottamien multa. Lisäksi pari haastateltavaa mainitsi kesän tai omien yrttien tuoksun miellyttävänä kokemuksena. Laineiden liplatus ja linnunlaulu olivat tyypillisiä ryytimaalla aistittuja ääniä. Yösoutelusta harrastava viljelijä kertoi nauttivansa suuresti myös Tahmelan rannan päivän äänimaisemasta poikkeavista iltapäivästä.

...kun mä oon jo ihan väsyny ja lähen veneelle, ni se viulisti rupee sit soittamaan. Mua keljuttaa, että ois voinu koko illan soittaa, sitä ois ollu ihana kuunnella, ja nuo rummuttajat tuolla niemen kärjessä on kans kauheen kivoja, ja siel on ollu sit joku mikäs se nyt on (--) saksofoni varmaankin on ollu nyt, ne vähän vaihtuu. (--) ja sit tossa oli semmosia ilosia jalkapallon pelaajia, niillä oli aina kamalan hauskaa (nauraa), kun ne hihku siinä ja pelas, että tääl on silleen, kivoja ääniä kuuluu täällä. (Kokenut viljelijä)

Viljelijähaastatteluja tehdessäni moni haastateltava katseli ylpeys silmissään omia kasvejaan samalla, kun kertoi niistä ja saamastaan sadosta. Osa haastateltavista nousi myös kasveista puhuessaan ylös jakkaralta tarkastelemaan tai esittelemään niitä lähemmin. Yksi haastateltava myös kitki yrttipenkkiään hetken aikaa haastattelun alussa. Paikan kokemisen konkreettiset aspektit tulivat esiin erityisesti kytkeytyneinä abstrakteihin, paikasta kerrottuihin aspekteihin (Cele 2006), eli juuri silloin, kun puhe siirtyi paikan kauneuteen tai omiin kasveihin: johonkin, jonka aistiminen tuotti viljelijälle mielihyvää. Myös joitain satunnaisia konkreettisia aspekteja sattui haastattelujen aikana, kuten sateen yltäminen, jolloin siirryimme haastateltavan kanssa omenapuun alle suojaan tai palstanaapurin saapuminen paikalle, jolloin haastateltava saattoi vaihtaa muutaman sanan tämän kanssa.

Ryytimaa ja Tahmelan rannan alue herättää positiivisia tuntemuksia muissakin kuin palstaviljelijöissä. Myös ohikulkijat ja muut paikkaan pistäytyjät pystyvät aistimaan tiheän paikan. Ohikulkijat luonnehtivat paikkaa järven, yhteisöllisyyden, luonnon, viihtyisyyden, kauneuden ynnä muiden positiivista ja hyvää oloa tuottavien seikkojen avulla. Nämä positiiviset seikat muodostavat paikasta affektiivisen. Lisäksi moni ohikulkija mainitsi luonnonläheisen ja avoimen, yhteisen tilan tarpeen ja toisaalta rakentamisen uhkan sen vaarantajana.

Kuva 5. Ohikulkijoiden haastattelupaikka. Kuvan vasemmassa reunassa palstoja, oikeassa veneitä ja Pyhäjärvi.

Duffin (2010) mukaan paikan affektiivisen luonteen ja yhteisöllisyyden synnyttämä toimintapotentiaali konkretisoituu yhteisenä tekemisenä (ryytimaan tapauksessa viljelynä), joka lisää paikan affektiivisuutta edelleen. Ryytimaan ohikulkijoiden kertomukset osoittavat, että myös affektiivisuuden ympärille syntyneen tekemisen seuraaminen sivusta ja vain affektiivisuutta synnyttävässä paikassa oleminen järvimaisemaa ihailen ja kävellen pystyvät tuottamaan yhteenkuulumisen tunnetta ja kiinnittymistä paikkaan. Tiheä paikka ei siis rajoitu vain palstoihin ja viljelytoimintaan, vaan ne ovat vain yksi osa sitä. Tiheä paikka on aistittavissa ja koettavissa myös palstojen ulkopuolella.

No mä muutin tänne (Tahmelaan) kolme viikkoo sitten, ja mä en yhtään ihmettele minkä takia ihmiset täällä viihtyy. Koska täällä on rauhallista ja kaunista, ja sitten ihmiset mun mielestä niinku hymyilee täällä ja on enemmän vuorovaikutuksessa keskenään, kun monissa muissa paikoissa. Et vaikka mä oon asunu täällä vasta niin vähän aikaa, ni silti niinku ohikulkijat huomaa ja lähikaupassa on huomattu että nyt on tullu uus ihminen, että täällä on jotenki semmonen niinku yhteisöllisempi tunnelma. (Ohikulkija)

6.4 Ryytimaan yhteisöllinen kulttuuri

Ryytimaan luonne tiheänä paikkana kytkeytyy ihmisten kokemuksissa palstoja laajemmalle koko Pispalan ja Tahmelan kaupunginosaan. Myös Pispalan historia ja yhteisöllinen sosiaalinen elämä ja kulttuuri ovat läsnä tiheän paikan muodostumisessa. Osa viljelijöistä puhui haastattelussa moneen otteeseen paikan yhteisöllisyydestä, josta tulee hyvä olo, ja johon on mukavaa päästä osalliseksi viljelemällä ja viettämällä aikaa ryytimaalla. Yhteisöllisyydestä puhuivat enimmäkseen uudet ja iältään nuoret viljelijät.

...jotenki se kun puhuttiin tossa aikasemmin siitä Tahmelan alueen ja Pispalan alueen muutenkin tällöinen yhteisöhenki on tunnustettu vähän ympärillä muutenki, sitten pääsee tätä kautta oleen periaatteessa osa sitä...ja niinku näkee sen jotenki ihan konkreettisesti. Se on musta ihan positiivinen kokemus... (Uusi viljelijä)

Kokeneet ja konkariviljelijät eivät puhuneet niin paljoa suoraan yhteisöllisyydestä, mutta myös heidän kertomuksissaan on paljon aineksia ryytimaan ja Tahmelan rannan alueen vireästä sosiaalisesta elämästä ja kulttuurista. Myös moni ohikulkija mainitsi paikasta tulevan mieleen Pispalan yhteisöllisen ja eläväisen luonteen, jonkinlaisen kyläkulttuurin. Yksi ohikulkija vertasi Pispalaa keskieuropallaisiin vuoristokyläin, joissa yhteisöllinen elämä kukoistaa. Hän puhui myös Tahmelan rannasta pispalalaisten yhteisenä tilana ja kohtaamispaikkana.

Yhteisöllisyyden lisäksi viljelyperinne on toinen haastatteluissa esiin tullut ryytimaan kulttuurinen ilmenemismuoto. Alueella vuosisatoja jatkunut viljelytoiminta herätti viljelijöissä kunnioitusta ryytimaata kohtaan. Perinnettä halutaan pitää yllä ja ryytimaata suojella viljelykäytössä olevana kaupunkilaisten yhteisenä paikkana, kaupungin rakentamissuunnitelmia vastaan. Viljelyperinne koskettaa toisia enemmän kuin toisia, mutta perinnettä painottavia viljelijöitä oli niin uusissa kuin kokeneemmissakin viljelijöissä, samoin Pispalassa ja kauempana asuvien joukossa.

Ja onhan tässä, täytyy kyl tietysti tosiaan sekin sanoo että tää historia niinku myös, tuntuu hyvältä ja hienolta se ajatus että täs on ollu tätä viljelytoimintaa satoja vuosia, ja tavallaan samalla idealla, että hyvin edullisesti mitä tahansa sosiaaliluokkaa edustavat ihmiset on voinu niinku täällä virkistäytyä. Kyl sekin on niinku mukava olla osa sellasta, sellast niinku instituutiota tavallaan. (Kokenut viljelijä)

Myös ohikulkijoilta tuli pari mainintaa alueen pitkästä viljelyperinteestä sekä Pispalan historiallisesta kytköksestä. Yhteisöllisyyden kokeminen sekä historia ja perinteet kytkeytyvät Ryytimaalla ja Pispalassa mielenkiintoisesti yhteen. Erään rannan kautta kiertäneen ohikulkijan mietteet Pispalan historiallisesta muistista kuvaavat hyvin tätä yhteisöllisyyden ja perinteiden yhteen kietoutumista.

...täällä on hirveen pitkä muisti. Missään ei ole semmosta, niinku Pispalalainen-lehti on täällä, vuodesta vuoteen ja vuoteen ja siellä rullataan läpi näitä ihmisiä, ketä on asunu, ja muistetaan niinku sadan vuoden taakse. Tällä kylällä, tällä nyppylällä on muisti, jota tuolla keskustassa ei missään nimessä ole. Se tekee tän historian, pitkä muisti, että se on kyllä aivan ainutlaatuinen täällä. (Ohikulkija)

Myös Kurpitsatalolla, Tahmelan rananssa ja muualla Pispalassa vuosittain järjestettävät lukuisat tapahtumat kielivät kaupunginosan yhteisöllisyydestä ja vireästä kulttuurista. Moni viljelijä mainitsi tapahtumat miellyttävänä osana palstakäyntejä. Omalle ja naapureiden palstoille sijoittuvan viljelyn lisäksi paikassa on myös muuta aktiivista tekemistä, jotka synnyttävät affektiivisuutta ja voimistavat tiheän paikan kokemista edelleen. Elokuun 5. päivänä Tahmelan rannassa järjestetyn PispalaFolk -musiikkitapahtuman aikaan affektiivinen tunnelma oli käsin kosketeltava. Tein kyseisenä päivänä seitsemän ohikulkijahaastattelua, joihin osallistuneista suurin osa oli PispalaFolkin vieraita. Heistä valtaosa asui Tampereen muissa kaupunginosissa, eikä Tahmelan rannan alue ollut monellekaan kovin tuttu paikka, mutta ja he kokivat paikan varsin kauniina, viihtyisänä ja tunnelmallisena.

Ryytimaan keskellä sijaitseva Kurpitsatalo on keskeinen osa ryytimaan kulttuurista luonnetta. Talo oli tuttu kaikille haastattelemilleni viljelijöille, ja moni kertoi poikkeavansa siellä usein palstakäyntien yhteydessä kahvilla tai jäätelöllä. Kurpitsatalo toimii jonkinlaisena viljelijöitä kokoavana kohtaamispaikkana, vaikka kaikki eivät siellä ehdikään usein vierailla. Virkistäytymisen ja levähtämisen lisäksi Kurpitsatalolta lainataan työkaluja ja haetaan tietoa. Osa kertoi osallistuneensa Kurpitsaliikekeen järjestämille kursseille tai saaneensa heiltä hyödyllistä viljelytietoutta sähköpostin kautta. Jotkut näkivät Kurpitsaliikkeen myös viljelijöitä organisoivana tahona ryytimaan rakentamiskysymyksessä.

Kurpitsaliike on, ne on itte ollu niinku aktiivisia ja ne on aina tiedottanu sillon kun on ollu tavallaan niinku vaikuttamisen paikka, että tietty sellasiin on tullu niinku osallistuttua... (Kokenut viljelijä)

6.5 Tyhjät palstat jakoon – ajatuksia paikan kehittämispotentiaalista

Viljelijöiden ja ohikulkijoiden haastattelut välittävät erittäin positiivista kuvaa ryytimaan kokemisesta paikkana. Juuri mitään suoranaisten negatiivisia paikkakokemuksia ei tuntunut olevan yhdelläkään haastatellulla. Havaitsin kuitenkin muutaman seikan, joita muuttamalla ryytimaa voitaisiin kokea vieläkin parempana tai toimivampana paikkana. Nämä kehittämisajatukset eivät välttämättä liity niinkään haastateltujen tiheän paikan kokemiseen, tai sen puuttumiseen, vaan ne

ovat ennemminkin asioiden käytännön toimivuuteen ja alueen oikeudenmukaiseen käyttöön liittyviä seikkoja.

Viljelijöiden keskuudessa vallitsee kokemus palstojen hallinnoinnin epämääräisyydestä. Vaikka 4H-yhdistys jakaa palstoja järjestelmällisesti, on palstoja tyhjillään ympäri ryytimaa-aluetta. Innokkaita tulijoita on jonoksi asti, minkä vuoksi palstojen pitäminen tyhjäkäynnillä koettiin erityisen harmilliseksi. Etenkin uusia, juuri lähivuosina itsekin palstaa jonottaneita, viljelijöitä ihmetytti ja harmitti palstojen jakamisen epämääräisyys ja tehottomuus.

No tota...hallinnointi oli kyllä aika epämäärästä, että viime vuonna kun tulin tänne ja ja tota aikasemminkin kun kiertelin, ni täällä oli monia palstoja kesannolla, ja olin odottanu vuosia, ni tuntu aika ristiriitasta, että niitä ei ollu jaettu. (Uusi viljelijä)

Palstan halpa vuosivuokra miellytti viljelijöitä, mutta se koettiin myös hieman ongelmalliseksi siinä mielessä, että moni viljelijä maksaa vuokran, vaikkei joka kesä ehtisikään hoitamaan palstaa. Etenkin konkareita harmitti se, etteivät kaikki viljelijät pidä pastoistaan huolta, jolloin rikkakasvien siemenet pääsevät leviämään myös muille palstoille. Toisaalta kukaan ei ollut asiasta kovinkaan syvästi harmissaan, ja ymmärrystä myös kiireellisempiä viljelijäkollegoita kohtaan löytyi.

...tää vois olla vielä paremmin hoidettu. Et sillä tavalla et se ois todella, et täältä häviäis kaikki se voikukkamäärä, että ne kaikki palstat ois käytössä ja niistä huolehdittas niin, että ois helpompi sitten kaikkien viljellä, että sitä ei ois sitä siementä niin paljon, mutta ymmärrän kyllä että ihmisillä on monenlaisia erilaisia elämäntilanteita, että se on vaan ihan utopiaa... (Konkariviljelijä)

Vaikka palstojen siistimisestä puhuivat niin konkarit kuin muutkin viljelijät, ei kukaan kuitenkaan toivonut liian järjestelmällisiä ”kantti kertaa kantti” olevia palstoja. Pientä siistimistä, kuten reuna-alueiden niittämistä toivottiin, mutta liian kontrolloidusti ryytimaata ei toivottu hoidettavan. Tietty villiys kuuluu paikan luonteeseen.

Järjestelmällisemmän palstojen hallinnoinnin ja pienen siistimisen lisäksi muutama kokenut tai konkariviljelijä esitti ajatuksen ryytimaan muuttamisesta hieman nykyistä avoimemmaksi tilaksi. Vaikka viljelijät mielsivät ryytimaan kaikkien yhteisenä virkistysalueena, tämän suhteen nähtiin myös kehityspotentiaalia. Jos palstojen väliin tehtäisiin polkuja, uskaltaisivat ohikulkijat tulla paremmin kävelemään palstojen väliin, jolloin ryytimaa palvelisi paremmin tarkoitustaan kaikkien yhteisenä demokraattisena tilana. Nyt viljelijät uskoivat sen näyttäytyvän helposti ulospäin melko suljetulta, koska palstojen väliset polut ovat kapeita ja lähes umpeen kasvaneita. Avoimuuden myötä myös muut kuin viljelijät pääsisivät paremmin nauttimaan paikan kukoistuksesta ja hyvää oloa tuottavasta affektiivisesta luonteesta.

...mä olisin valmis niinku viljelijänä tällä alueella esimerkiksi sillain ihan aika voimakkaisiin toimenpiteisiin että tänne tehtäis nää oikeet käytävät vaikka ja että tästä tehtäis semmonen vähä niinku avoimempi tästä palsta-alueesta (--). En halua että olis tavallaan niinku mikään näytepuutarha, mutta kuitenkin semmonen, että nythän tässä on vähä niinku sellanen ehkä että ihmiset ei niinku uskalla ehkä tulla tonne keskelle pyörimään joo, vaikka se ois tosi hyvä, koska tää on niinku julkinen alue ja ois tosi tärkeä että täällä vois tästä nauttia muutkin kun nämä harvat ja valitu, jotka ovat sattuneet läntsyn täältä saamaan. (Kokenut viljelijä)

Myös moni haastattelemani ohikulkija arvosti Tahmelan ranta-aluetta demokraattisena sekä yhteisessä ja vapaassa käytössä olevana tilana, ja toivoi sen säilyvän sellaisena myös tulevaisuudessa. Ohikulkijat korostivat alueen yhteisyyttä ja vapautta erityisesti rakennetun, suljetun ja yksityisomistuksessa olevan alueen vastakohtana. Ohikulkijat eivät suoraan ehdottaneet palsta-alueen muokkaamista avoimemmaksi, mutta kertoivat nauttivansa palstojen katselusta, ja pari haaveili myös omasta palstasta. Näin ollen nykyistä avoimempi ryytimaa olisi varmasti mieleen myös paikan ulkoilijoille ja ohikulkijoille.

Viljelijöiden puhe ryytimaan tyhjäkäynnillä olevien palstojen vuokraamisesta eteenpäin sekä paikan kehittämisestä siistimmäksi ja laajempaa ihmisjoukkoa palvelevaksi yhteiseksi alueeksi saattaa kieliä viljelijöiden tarpeesta perustella ryytimaan olemassa olon oikeutusta. Toki siistimpi ja avoimempi tila varmasti miellyttää heitä myös henkilökohtaisella tasolla, mutta ryytimaan tulevaisuuden ollessa vaakalaudalla, saattaa tällaiset yleiseen etuun ja siisteyteen viittaavat perustelut toimia osittain myös kädenojennuksena kaupungin suunnittelijoiden ja päättäjien suuntaan siitä, kuinka tämä viljelijöiden tärkeäksi kokema alue todella voisi tarjota virkistystä myös laajemmalle kaupunkilaisten joukolle.

7 Sosiaaliset kontaktit ja kerrostumat ryytimaalla

7.1 Palstan sisäisistä yhteisöistä naapuripalstoille ja ohikulkijoihin

Suurin osa haastattelemistani viljelijöistä viljelivät palstaansa pääasiassa yksin. Kolme haastateltavaa viljeli yhdessä puolisonsa kanssa. Kaikki kertoivat kuitenkin myös silloin tällöin apuna olevista kavereista tai perheenjäsenistä, eli viljelijöillä tuntui olevan jonkinlainen läheisistä koostuva turvajoukko, kenet saattoi pyytää apuun tarvittaessa. Nämä viljelijöistä ja heidän perheistään tai ystäväpiiristään koostuvat porukat muodostavat palstojen sisäisiä yhteisöjä.

Yhteisöllisyys ja sosiaaliset kontaktit eivät suinkaan rajaudu omille palstoille, vaan jopa palstojen sisäisiä yhteisöjä paremmin ryytimaan luonnetta kuvaa palstanaapureiden keskinäiset suhteet. Kaikki haastateltavat kertoivat juttelewansa palstanaapureiden kanssa, toiset enemmän ja toiset vähemmän. Kiire tai eriaikainen palstalla käyminen saattoivat rajoittaa juttelua. Moni kuitenkin tunsu naapureita nimeltä, ja oli tutustunut heihin hyvinkin. Suurin osa palstanaapurussuhteista perustuu niin sanottuun hyvän päivän tuttavuuteen: on harrastus ja paikka, jotka yhdistävät.

Ryytimaalla on muodostunut selkeitä viljelijäporukoita. Pitkään viljelleillä saattaa olla ryytimaalla tuttavuusia ja ystäviä hyvinkin pitkältä ajalta. Osa näistä pitkän ajan tuttavuuksista on muodostunut ryytimaalla, ja osa on ollut tuttuja jo ennen viljelyäkin. Ystävät ovat hakeutuneet viljelemään lähekkäin samaan paikkaan.

...mä oon kuullu et tuolla kulmassa (viittilöi järvelle päin) he ovat viettäneet oikein ihania semmosia lyhtyjuhlia ja semmosia (--) ja hei oon mä kerran ollu joo, nyt mä muistankin, se oli niinku tän keski-, koko tän alueen, ja meitä oli vaan niinku meitä entuudestaan ystäviä keskenämme. Tuolla oli niinku tuolla keskellä tätä palstojen, palstoja ni oli semmonen ihan puutarhapöytä katettuna ja sit meillä oli viiniä siinä, ja joo, ja sit tais tulla pimeä ja kylmä (naurahtaa). Muuten me ois oltu siellä varmaan koko yö.
(Konkariviljelijä)

Myös uudet viljelijät ovat muodostaneet keskenään viljelytuttavuuksia.

Reetta sai samaan aikaan mejän kans tosta vierestä (palstan), ni hänen kaa me tutustututtiin, koska me oltiin samaan aikaan hakemassa sitä, kun me sillon jo heti vaihdettiin puhelinnumeroita, et voidaan sitte, jos toinen on reissussa tai jotain, ni jos toinen viittii kastella ja muuta. (Uusi viljelijä)

Vanhojen ja uusien viljelijöiden omien porukoiden lisäksi kaikenikäisten ja eri aikaa viljelleiden henkilöiden muodostamat tuttavuudet ovat varsin tyypillisiä. Konkarit menevät mielellään tutustumaan uusiin tulokkaisiin, ja aloittelijat ottavat kiitollisina vastaan konkareilta saamansa neuvot.

Parhaiten viljelijät ovat tutustuneet palstansa rajanaapureihin, joiden kesken kanssakäyminen on viljelykauden aikana yleensä hyvin tiivistä. Kiinnostavaa on, kuinka palstanaapurusten sosiaaliset verkostot siis muodostuvat hyvin pitkälti sattumanvaraisesti. Ihmiset tutustuvat toisiinsa sen mukaan, mistä kohtaa ryytimaalta kukin uusi viljelijä sattuu saaman oman palstan. Ingoldin (2010) meshwork-käsite kuvaa erinomaisesti viljelijöiden polkujen yhteen kietoutumista ja paikkojen muodostumista näiden kohtaamisten värittämänä. Osalla haastatelluista oli tuttavuutta myös ryytimaan muissa osissa, ja näiden linkkien kautta ryytimaan sosiaalisten suhteiden kudelma, meshwork, kietoutuu ja kytkeytyy yhä uusilla tavoilla. Ryytimaalla vaikuttaisi olevan myös muutamia avainhenkilöitä, jotka ovat tunnettuja myös oman palsta-alueensa ulkopuolella. Tällaisiin henkilöihin viitattiin pitkään viljelleinä konkareina, joilla on poikkeuksellisen kukoistavat palstat tai jotka ovat muuten erityisen aktiivisia tai jollain tapaa erityisiä persoonia. Usein haastatellut innostuivat puhumaan tällaisista tapauksista vasta varsinaisen nauhoitetun haastattelun jälkeen.

Tyypillisesti palstoilla keskustellaan viljelyyn liittyvistä asioista, mutta myös muista aiheista jutellaan kitkemisen lomassa. Tosinaan naapureiden kanssa juttelu voi olla hyvinkin merkittävässä roolissa palstanhoidon ohessa.

Mut joskus taas niinku, tää oli ennen, mä olin ehkä vähän sosiaalisempi, että tuli juteltua täällä naapurin kanssa vaikka ihan tuntitolkullakin ja sitte kitkee. Ensin vähän kitketään meidän palstaa ja sitten mennään naapuriin, että voidaan taas puhua ja pysyä yhdessä, se on kivaa. (Konkariviljelijä)

Konkariviljelijät ovat nähneet alueen muuttuvan ja laajenevan ja naapureiden vaihtuvan. Aloittaessaan viljelyä ryytimaalla 1980-luvulla konkarit olivat itse nuoria, ja saivat monesti neuvoja vanhemmilta viljelijöiltä. Nyt he ovat itse niitä, joilta tullaan kysymään neuvoa, ja ympärille on tullut paljon uusia nuoria viljelijöitä.

No tietysti sitten naapureitten kanssa juttelua jos he tässä ovat. Ja nythän tää on muuttunu, no tosin koko elämä on muttunu, minä olen vanhentunu ja nuoria ihmisiä on tullu ympärille viljeleen, mut sillon niin mä tykkäsin että minä olin nuori ja täällä oli vanhoja papparaisia ja mummoja viljelemässä, mutta tuota, sillon ei ehkä niin paljon muuta kun vaan ihan lähi-ihmisten kanssa juteltiin, mutta nyt kun tässä on paljon nuoria perheitä, ni on ihan kauheen kivakin jutella sitten, ja varsinkin lapsia jos on tuossa, hänellä on lapset tuolla rouvalla (viittaa viereiselle palstalle), niin on heti mukavasti lapset siinä juttelemassa. (Konkariviljelijä)

Yksi uusista viljelijöistä ei kokenut naapureiden kanssa juttelua niin tärkeänä tai positiivisena asiana kuin muut haastateltavat.

Enkä mä toisaalta lähe sinne sitä sosiaalista kontaktia hakemaankaan, mun täytyy sanoo, että jokuhan menee sinne, kun se on aika yhteisöllinen se homma, mutta (--) mä melkein menisin mieluummin sinne niinku

omaan rauhaan sit sen hetken kaivamaan (--). Toki jos mulle jutellaan, ni kyllä mä juttelen takasin, mutta että se ei oo semmonen syy, miks mä menisin sinne. (Uusi viljelijä)

Kesken erään haastattelun lähipalstalle saapui haastateltavan tuttava, ja pääsin luontevasti havainnoimaan kohtaamistilannetta palstalla. Naapurukset juttelivat kesäkurpitsoiden kasvusta ja muista palstalla käyntiin liittyvistä asioista. Naapuri tarjosi haastateltavalle kesäkurpitsaa, ja haastateltava kehotti puolestaan naapuria poimimaan itseltään kukkia ja salaatteja. Haastateltava huikkasi lopuksi vielä terveiset naapurin vaimolle.

Haastateltavat luonnehtivat viljelykokemuksen olevan Tahmelan ryytimaalla omanlaisensa verrattuna omalla pihalla tai muussa yksittäisessä paikassa viljelyyn. Monelle viljely ja luonto oli tärkein asia, ja pari haastateltavaa viljelisi ehkä mieluummin omalla pihalla, mikäli omistaisi sellaisen, mutta rinnakkain muiden kanssa viljely koettiin pääasiassa positiivisena. Haastatteluissa ilmeni hyvin vähän mitään negatiivista toisista viljelijöistä: yksi luonnehti naapuriaan värikkäiksi persoonaksi ja toinen voivotteli sitä, kuinka monet eivät pidä palstojen välejä siisteinä, vaikka pitäisi. Kanssaviljelijät luovat kuitenkin turvallisuuden tuntua ja tietynlaisen tukiverkoston. Heistä on myös seuraa, ja tekeminen yhteisen asian äärellä luo yhteenkuuluvuudentunnetta. Eräs haastateltava kuvasi yhteisöllisen viljelyn sopivan kaupunkiin yksinäistä puurtamista paremmin. Samojen tuttujen palstanaapureiden kohtaaminen jälleen keväällä oli osalle haastatelluista iso osa viljelykokemusta.

...mulla ainakin nää palstanaapurit on sillai ollu samat niinku koko sen ajan ku mä oon täällä viljelly, ni se on jotenki niin hauska sitte semmonen, tai tiettyä pysyvyyttä edustaa niinku tää paikka. Ja sit se kun täällä on eri ikäsiä ihmisiä ni sit aina on että, joo että hyvä että säkin oot vielä hengissä... (Kokenut viljelijä)

Yksi hyvin keskeinen ja kiinnostava sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä ilmiö Tahmelan ryytimaalla viljelyssä on tiedon ja taimien vaihdon verkostot ja kudelmät. Uudet tulokkaat ovat saneet neuvoja pidemmän aikaa viljelleiltä. Muiden tarjoama tuki koettiin erittäin positiivisena asiana, jonka avulla pääsee viljelyssä alkuun. Moni kertoi saaneensa myös ylimääräisiä kasvien siemeniä ja taimia naapureilta, tai jakaneensa omiaan eteenpäin. Erästä haastateltavaa lainaten, palstanaapureiden vuorovaikutus on pääasiassa tiedon, tunnelmien ja kasvien vaihtoa.

...me ei olla kovin kokeneita, ni ollaan saatu myös hyvin paljon neuvoja, että täällä on hyvin monia kokeneita viljelijöitä, jotka sitten on sekä neuvonu, oon kysyny neuvoja ja ovat antaneet muutenkin neuvoja ja jonkin verran sitten taimia, jos on monivuotisia, että se on hirveen ihana. (Uusi viljelijä)

Ingoldin (2010) mukaan inhimillisten toimijoiden lisäksi materiaalit ja niiden virrat osallistuvat paikan muodostumiseen. Tiedon ja kasvien vaihtaminen ja sen merkityksellisyys viljely- ja

paikkakokemuksen muodostumisessa ryytimaan viljelijöiden keskuudessa toimii tästä hyvänä esimerkkinä.

Ryytimaa sijaitsee ahkerassa käytössä olevien ulkoilureittien keskellä, ja omien havaintojeni mukaan palstojen yhteisöllinen luonne ulottuu jossain määrin palsta-alueen rajoja pidemmälle aina kävelyteille ja koko Tahmelan rannan alueelle saakka. Moni viljelijä luonnehtikin koko Tahmelan rannan aluetta hyvin yhteisöllisenä paikkana, samoin kuin haastattelemani ohikulkijat. Haastatellut kuitenkin kertoivat, etteivät ohikulkijat juuri koskaan poikkea palstoille asti juttelemaan, mutta saattoivat vaihtaa sanan tai kaksi, mikäli viljelijä liikkui sadon tai vesikannun kanssa ryytimaata ympäröivillä teillä. Moni koki ohikulkijakontaktien puuttumisen palsta-alueilla johtuvan siitä, että oma palsta sijaitsee melko keskellä ryytimaata, eivätkä ohikulkijat usein uskalla tai halua liikkua palstojen keskellä.

Erään haastattelemani viljelijän palsta sijaitsee pienen kävelypolun varressa, ja hän kertoi muista poiketen saaneensa uusia tuttavita koiran ulkoiluttajista ja muista ohikulkijoista.

Mut sit tässä on semmosia tuttuja, ketkä kulkee ohi. Että koiratuttuja on paljon. Tässä oli semmosia kivoja koiria, jotka aina pysähty tähän, ja sit oli semmonen pikku-perhoskoira joka juoksi täällä mun polkuja pitkin, ja se viuhto täällä, ja Pekko, Pekko oli semmonen bernhandinkoira, joka nyt on kuollukin viime talvena, ni se sit istu aina mun jalan päälle, että kun sitä piti rapsuttaa, ni mä en päässy siitä pois. (Kokenut viljelijä)

Muutama haastateltava mainitsi viljelijäkollegoiden ja ohikulkijoiden lisäksi muita Tahmelan ranta-alueen käyttäjiä, kuten vedenhakureissulla vastaan tulevat tuttavat tai rannan puistossa iltaisin kokoontuva nuoriso ja Pispalan taiteilijaporukat, jotka selvästi osallistuvat omalta osaltaan paikan yhteisöllisen ja sosiaalisen ilmapiirin muodostumiseen.

7.2 Ryytimaan rajojen ulkopuolelle ja historiaan ulottuvat sosiaaliset kudelman

Paikka prosesseina ja sattumanvaraisiin kohtaamisiin ja polkujen yhteen kietoutuneisiin vyyhteihin perustuvina kokemuksina ja tapahtumina (Ingold 2011) kuvaa ryytimaan sosiaalista luonnetta erittäin osuvasti. Edellä esittämieni sosiaalisten kontaktien ja kytkösten lisäksi ryytimaan sosiaaliset ja yhteisölliset säikeet ulottuvat vieläkin pidemmälle: Pispalan ulkopuolelle viljelijöiden sukulaisten ja tuttavien ruokapöytiin ja toisaalta ajassa taaksepäin aina vuosikymmenten ja jopa vuosisatojen taakse.

Viljelijöiden saama sato on yksi kiinnostava elementti, jonka kautta ryytimaa leviää fyysisesti rajojaan loitommas. Kaikki haastateltavat kertoivat jakavansa satoa jossain muodossa myös

ystäville, tuttaville, sukulaisille tai työkavereille. Ylimääräiset tuoreet marjat, raparperit, kesäkurpitsat ja yrtit löytävät kesällä ja syksyllä tiensä viljelijöiden tuttaville, ja moni viljelijä jakaa säilöttyjä herkkuja joululahjoina. Moni viljelijä kertoi myös järjestävänsä lapsilleen ja lapsenlapsilleen tai ystävilleen illallisia oman palstan sadosta. Tätä kautta pala ryytimaata tulee osaksi viljelijöiden tuttavien elämää, ja tuttavat linkittyvät ryytimaan sosiaalisen vuorovaikutuksen piiriin.

Kyllä mä sitä raparperii ja lehtipersiljaa oon antanu kaikille, jotka on vaan viittiny ottaa vastaan (--) Et ne, mistä on tullu runsaasti satoa, ni kyllä mä oon jaellu ihan, koska mä en niinku yksinkertaisesti pysty sitä kaikkee yksin käyttään, (--) loputhan jää sitten sinne maatumaan, et mieluummin menee sit sinne joittenkin iltaruokaa ihastuttamaan ne tuotokset. (Uusi viljelijä)

Toinen kiinnostava ryytimaahan liittyvä mutta etäisyyksiä ja aikaa ylittävä sosiaalisten suhteiden kudelma liittyy pidemmän aikaa ryytimaalla viljelleiden haastateltujen kertomuksiin vuosikymmenten takaisista palstanaapureistaan. Tähän liittyvä erityisen kiinnostava sosiaalinen ilmiö on viljelijöiden aikoinaan tapahtunut hakeutumiseen viljelijöiksi ryytimaalle. Kaikki konkarit ja kokeneet viljelijät ovat löytäneet palstalle tuttavien tai satunnaisten kohtaamisten kautta. Konkareiden aloitellessa viljelyä Tahmelassa palstat eivät olleet vielä 4H-yhdistyksen hallinnoimia, palstoille ei ollut jonoja, eikä palstan saanti ollut kovinkaan hallinnoitua, vaan uusia palstoja raivattiin tarpeen mukaan ja palstojen viljelijät vaihtuivat tuttavien vinkkien ja sopimusten kautta.

...täällä oli toi semmonen Tillikan tarjoilija, äiti-Liisaks sitä sanottiin, tossa jossain tolla alueella (viittilöi), se tarjoilijarouva pyysi tänne kattomaan ja jeesaamaan itteensä vähä, me käytiin niinku talkoissa mukamas sitten täällä. (--) ja se käski sitten vuokrata mulle ittelleni läntin, ja mulla on niitä ollu täällä vähän joka puolella, ja tää on ny sitten viimeinen tää. (--) tää oli Pispan perikunnan maita, ja Pispan perikunnalle maksettiin vuokra. Et siit on niin kauan aikaa, ja oiskohan sitten ollu että Pispan perikunta möi kaupungille nää maat, ja sitten se muuttu, kaupunki kai velotti vähän aikaa ja sitten se muuttu 4H:lle, että siinä järjestyksessä on menny. (Konkariviljelijä)

Suullisia ja hallinnon ohittavia sopimuksia esiintyy toki nykyisinkin, ja myös yksi uusista viljelijöistä kertoi perineensä palstan Tampereelta pois muuttaneelta ystävältään. Muutoin uudet viljelijät olivat kuitenkin kaikki jonottaneet palstaa 4H:lta yhdestä kolmeen vuotta ennen kuin olivat saaneet palstan viljeltäväkseen.

Historiaan painuneiden sosiaalisten säikeiden läsnäolo ryytimaalla näkyi myös viljelijöiden viittauksina Pispalan ja ryytimaan yhteisölliseen kulttuurihistoriaan ja vuosikymmeniä tai jopa vuosisatoja jatkuneeseen viljelyperinteeseen. Käsittelin tätä viljelyperinteen läsnäoloa luvussa 6.4.

Myös viljelijöiden oman henkilöhistorian vaikutus on osa heidän viljelykokemustaan. Osalla viljelijöistä ei ollut juuri lainkaan aikaisempaa viljelykokemusta, mutta moni sanoi viljelykärpäsien pureman ja viljelytaitojen tulevan lapsuudesta, jolloin kesiä vietettiin mummolan kasvimaalla. Mummojen ja äitien tarjoamat opit ja viljelypaikat ovat tarttuneet osaksi viljelijöiden maantieteellistä minuutta (Casey 2001), ja vaikuttaneet siihen, että viljelijät ovat hakeutuneet oman palstan äärelle Tahmelaan. Heidän polkunsa (Ingold 2011) ovat kulkeutuneet erinäisten sattumusten kautta lapsuuden mummolan kasvimaalta Tahmelan kasvimaalle, jossa monen viljelijän polut kietoutuvat mielenkiintoisesti toisiinsa muodostaen solmukohdan, uuden paikan, missä muodostuu viljelijöiden omia ja yhteisesti jaettuja paikkakokemuksia.

8 Viljelijäkertomukset

Tässä luvussa pohdin aineistoni kertomuksellista luonnetta ja esittelen muutamia paikkakokemuksen muodostumiseen liittyviä viljelijöiden kertomuksia. Jokaisen viljelijähaastattelun voi myös itsessään nähdä muodostavan yhden kokonaisen kertomuksen. Näin ajatellen aineistonani olevat viljelijähaastattelut muodostavat yksitoista viljelijäkertomusta, joista jokainen on ainutlaatuinen, mutta joissa on myös paljon yhteneviä piirteitä, kuten edellisissä luvuissa tekemäni analyysikin osoittaa.

Jokainen yhdestätoista viljelijäkertomuksesta sisältää myös pienempiä kertomuksia erilaisiin teemoihin tai sattumuksiin liittyen. Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 190–191; ks. Hyvärinen 2006, 3) kirjoittavat puheen sisältämistä kerronnallisuuden eri asteista. Kaikkea puhetta ei voida käsittää kertomukseksi, vaan puhe voi olla myös faktojen esittämistä, selityksiä tai mielipiteitä. Kertomus edellyttää vähintään kahta tapahtumaa ja niiden välillä tapahtuvaa muutosta. Kertomukset suhteuttavat tapahtumia toisiinsa ja käsittelevät niiden kausaalisia suhteita. Muutoksen ja ajallisten prosessien tutkiminen kertomusten avulla saattaa tuottaa varsin hedelmällisiä tuloksia.

Aineistonani olevista viljelijähaastatteluista toisissa on enemmän kertomuksellisia aineksia kuin toisissa. Osa haastateltavista innostui kertomaan kokemuksistaan vapaammin, kun taas toiset odottivat enemmän minun haastattelijana kysyvän kysymyksiä, joihin he vastasivat. Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 218) erottavat toisistaan kolme tarinankerrontaan ja haastatteluun eri tavalla suhtautuvaa vastaajatyyppeä: 1. *rutinoitunut tarinankertaja*, joka kertoo haastattelutilanteessa jo moneen kertaan aiemmin kerrotun tutun tarinan, 2. *tarinasta kieltäytyvä* puhuja, joka vastailee kysymyksiin varsin lyhyesti, sekä 3. *juuri nyt kertova* ja kokemuksensa kertomuksiksi muokkaava vuorovaikutteinen vastaaja. Haastateltavieni joukkoon mahtui piirteitä kaikista näistä vastaajatyypeistä, mistä johtuen haastattelut näyttäytyvät minulle tutkijana keskenään hyvin erityyppisinä kertomuksina.

Hyvärinen ja Löyttyniemi (emt., 201) muistuttavat siitä, kuinka haastattelijan itse osallistuu haastattelutilanteeseen lähes väistämättä jossain määrin kertomusten muotoutumiseen. Kertomukset eivät aina ole valmiiksi olemassa olevia kokonaisuuksia kertojan mielessä, vaan ne rakentuvat niiden kertomisen hetkessä, ja kertojan ja kuuntelijan keskinäinen vuorovaikutus vaikuttaa kertomusten muotoutumiseen. Haastattelijan voi yrittää pysyä vaii ja olla johdattelematta kertojaa, mutta oman roolin mahdollinen vaikutus kertomusten muotoutumiseen on tärkeää tiedostaa.

Konkareilla ja kokeneilla viljelijöillä oli huomattavasti uusia viljelijöitä enemmän kertomuksia kerrottavanaan. Kertomukset liittyivät palstanaapureihin ja muihin henkilöihin tai erilaisiin tapahtumiin ja sattumuksiin ryytimaalla. Uusille viljelijöille ei ole vielä ehtinyt karttua samanlaista henkilökohtaista historiaa ryytimaan kanssa kuin kokeneemmilla viljelijöillä on. Hyvärinen (2006) kuvaa kertomusta tietämisen muotona ihmisen tärkeimmäksi välineeksi ajallisuuden ymmärtämisessä. Kertomukset olivatkin konkareille ja kokeneille viljelijöille keskeinen tapa hahmottaa viljelijänä olemisen ja ryytimaan vaiheiden ajallisuutta. Uudet viljelijät puolestaan ovat vasta luomassa omaa viljelijätarinaansa ja imevät parhaillaan paikkaan liittyvää tietoa ja kertomuksia naapureiltaan. Haastattelun sisäisten ryytimaahan liittyvien kertomusten vähäisyydestä huolimatta monen uuden viljelijän haastattelu on luonteeltaan varsin kerronnallinen. Kertomusten ajallinen ulottuvuus vain ei ylety yhtä syvälle kuin kokeneempien viljelijöiden kertomuksissa.

8.1 Kertomuksia ilkivallasta, palstan saannista ja naapureista

Viljelijät kokivat ryytimaan pääasiassa varsin rauhallisena paikkana, eikä ilkivallasta ollut juurikaan kokemuksia. Kaikki kolme konkariviljelijää kertoivat kuitenkin muista haastateltavista poiketen kertomuksen ilkivallasta tai sadon varastamisesta. Yhden konkarin kertomus sijoittui useiden vuosien taakse, mutta kahden muun konkarin kertomukset, joista kerron tässä hieman lisää, sijoittuivat samaan kesään (2012) heinäkuun alkupuolelle lauantain ja sunnuntain väliseen yöhön. Tapahtumat yhteisen ajankohdan lisäksi nämä kaksi konkaria viljelevät samalla palsta-alueella, eli heidän palstansa sijaitsevat suhteellisen lähellä toisiaan. Nämä vandalismikertomukset olivat keskenään hyvin samantyyppisiä ja viittaavatkin todennäköisesti samoihin yöllisiin tapahtumiin.

Konkarit kertovat ilkivallasta hyvin tuohduksissaan. Yöllinen joukko oli kulkenut halki ryytimaan ja tehnyt matkalla tuhojaan. Satoa ei ollut niinkään varastettu, vaan kasveja on tallattu ja tuhottu, suojaharsoja ja puutarhatuoleja heitelty ympäriinsä ja naapurin sipulit kiskottu ylös maasta. Tällainen ilkivalta yllätti viljelijät, sillä se ei ole ollut ryytimaalla tyypillistä. Myös tarkoituksenmukaiselta vaikuttava ilkivallan teko vihastutti kertovia konkariviljelijöitä.

...oli kulkenu semmonen porukka tuolta, vinottain tuonne noin (viittilöi itään päin)...Se on raivostuttavaa, siitä tulee surulliseksi, siitä suuttuu, kun revittää ihmisten, kaikki sipulit revitty ylös, ja isot ihanat naapurilla, melkein naapurilla tuossa ,oli jo tämmösiä ne (näyttää käsillä), ja hän ois tullu seuraavana, sillon ku se oli lauantain ja sunnuntain vastasena yönä tapahtunu, ni sillon seuraavalla viikolla maanantaina niitä ottamaan, kaikki revitty, talsittu! (Konkariviljelijä)

Ilkivallan tuohduttamat konkariviljelijät eläytyivät kertomukseensa ja viittilöivät samalla paljon käsillään. Kehonkieli kertoi kyseessä olevan todella harmillinen ja kuohuttava ilmiö, jollaiseen ei ollut totuttu, ja jollaisen ei missään nimessä toivota enää toistuvan.

Toinen konkariviljelijöitä yhdistävä kertomusten aihe on palstan ryytimaalle löytämiseen ja palstan saamiseen liittyvät sosiaalisten kontaktien koukerot. Kuten aiemmin sosiaalisia kudelmia käsittelevässä luvussa 7.2 esitin, ovat kaikki konkarit ja kokeneet viljelijät löytäneet ryytimaalle alun perin tuttaviansa kautta ehkä hieman sattumaltakin. Viljelijöiden kertoessa viljelynsä aloittamisen sosiaalisista kiemuroista viljelyn ajallinen perspektiivi ja sen hahmottaminen kertomusten kautta tuli hyvin esiin. Konkarit muistelivat vuosikymmenten takaisia tapahtumia ja miettivät niiden kulkua kertoen samalla hyvin vapautuneesti viljelijähistoriaansa liittyvistä ihmisistä.

Joo, no varmaankin kavereiden kautta. Mä en ollu siis, mä asuin Zürichissä 12 vuotta sitä ennen, niinku Zürichistä tulin tänne Tampereelle, enkä ollu tuota viljelly koskaan aiemmin (--) Ja tuota, joo, en mä varmaan sitä itse olis keksiny, mutta jotkut kaverit, mä en nyt oikein edes muista kutka. Ehkä se olis ollu se Heikki, joka niinku ensin puhu siitä. (--)Mulla oli palsta tuolla Tahmelan rannassa, siellä missä on se kynäjalava, se iso puu. Niin sen vieressä oli varmaankin melkein, hetkinen kun mä mietin, syksyllä -86 tulin niinku lopullisesti jäädäkseni, ni oiskohan mulla ollu melkein jo niinku seuraavana kesänä siellä palsta. Mut se oli niin savimaata, ja sitten kun pääsin, täähän on sitä mustan mullan aluetta. Ja tässä on vielä sellanen kuriositeetti, että Satu Hassi oli juuri silloin muuttamassa, siis hänhän asui, ja asuu jälleen täällä Pispalassa, niin hän oli päässyt sitten eduskuntavaaleissa läpi, ja ei varmasti sitten ollu aikaa huolehtia tästä, niin mää perin sen sitten Satulta.

Yksi keskeisin kertomuksellista aineistoa synnyttävä aihe oli naapuriviljelijät. Moni haastateltava innostui kertomaan juttuja naapureiden ominaisuuksista tai heille sattuneista tapahtumista. Enimmäkseen näitäkin kertomuksia tuli konkareiden tai kokeneiden viljelijöiden suusta, mutta joitain pieniä naapureihin liittyviä kertomuksia oli kerrottavana myös uusilla viljelijöillä.

Kiinnostavimpana nostan esille palsta-alueelle 4 sijoittuvat kertomukset naapureista. Kertojina ovat haastattelemani kokenut viljelijä sekä toinen viljelijä, jota jututin kerran ohi mennessäni, mutta jonka kanssa varsinainen nauhoitettu haastattelu jäi aikatauluongelmien kanssa lopulta tekemättä. Haastattelemani kokenut viljelijä kertoi nauttivansa suuresti paikan sosiaalisesta ilmapiiristä ja viljelijäkavereiden tapaamisesta palstanhoitokäyntien yhteydessä. Itsekin sosiaalisena luonteena hän on tutustunut naapureihinsa hyvin, ja löytänyt heidän joukostaan monenkirjavia persoonia. Yhdellä naapuripariskunnalla on kolme lasta, ja koko perhe on kasvissyöjiä. Niinpä perhe viljelee montaa palstaa ympäri ryytimaata ja nauttii suuresta kasvien sadosta syksyisin. Toinen naapuri puolestaan on harras mies ja tapaa siunata oman palstansa ja halukkaiden naapureidenkin palstat keväisin.

Molemmat 4. alueen kertojista mainitsivat myös miehen, joka on kova syömään perunaa. Hänellä on iso palsta pelkkää perunaa, ja kuulemma oma perunatilakin jossain Tampereen ulkopuolella. Haastattelemanani kokenut viljelijä arveli, että heidän palsta-alueellaan on keskimääräistä varttuneempaa ja ehkä vähemmän vaihtoehtoista väkeä kuin ryytimaan muilla palsta-alueilla. Kuulemieni kertomusten perusteella en osaa sanoa kyseisen alueen vaihtoehtoisuudesta, mutta ainakin viljelijä- ja naapuruselämä siellä tuntuu olevan varsin värikästä.

Eräs konkariviljelijä kertoi monien vuosien takaisesta tapauksesta, jolloin hänellä oli ollut pieniä näkemyseroja erään alueella usein aikaa viettävän naisen kanssa. Kerran konkarin poissa ollessa hänen iäkäs palstanaapurinsa oli nähnyt kyseisen naisen kehottavan tuttavansa pikkulapsia syömään vadelmia konkarin pensaista. Naapuri oli huudahtanut, että varmaan konkari tykkäisi itsekkin marjansa syödä. Myöhemmin nainen oli tullut pyytämään konkarilta anteeksi, ja että oli luullut marjojen olevan villivadelmia, vakka konkarin mukaan nainen oli varsin hyvin tiennyt marjojen olevan keskellä hänen maitaan. Tällaisten kertomusten mukana pääsin sukeltamaan ryytimaan sosiaalisen historian kerrostumien uumeniin. Ryytimaalta jo poistuneet ja kenties jo edesmenneet henkilötkin elävät yhä viljelijöiden kertomuksissa.

8.2 Kertomukset paikan muodostajina

Viljelijöiden kokemukset siirtyvät kertomuksina naapureille ja siitä taas naapureille. Kertomuksista muodostuu virtoja, jotka muodostavat paikan sellaiseksi kuin se kullakin hetkellä kokijalleen näyttäytyy. Ingoldin (2011) näkemys paikoista ihmisten yhteen kietoutuneina polkuina ja niistä muodostuneina tarinoina kuvaa hyvin ryytimaata, jonka yhteisölliseen luonteeseen ja sosiaalisiin kudelmiin olen päässyt tässä tutkimuksessa tekemään vasta pintakuopaisun. Jatkuvasti virtaavat kertomukset ja kohtaamiset muokkaavat ryytimaata, ne pitävät paikan elossa ja jatkuvassa muutoksen tilassa.

Jokainen haastateltava on kertonut minulle omista kokemuksistaan ryytimaalla. Näistä kokemuksista ja kertomuksista olen löytänyt vahvan paikkatunteen läsnäolon. Vaikka paikkatunne on ensisijaisesti yksilön ja paikan välinen kokemus, liittyy siihen Kuusisto-Arposen (2003, 53–54; ks. Meriläinen-Hyvärinen 2010, 70; 76) mukaan aina myös yhteisöllinen ulottuvuus. Yksilöiden kokemukset paikoista ovat henkilökohtaisia, mutta paikkojen intersubjektiivisen luonteen vuoksi paikkatunne on myös yhteisöllinen ilmiö. Vaikka kukin yksilö kokee paikan omalla tavallaan, perustuvat kokemukset aina jonkinlaiseen jaettuun kulttuuriseen ymmärrykseen paikasta.

Pidemmän aikaa viljelleet henkilöt kertoivat uusia viljelijöitä enemmän paikkaan liittyviä kertomuksia, mutta uusien viljelijöiden tunneside paikkaan tuntui olevan silti lähes yhtä tiivis kuin kokeneemmilla viljelijöillä. Myös uudet viljelijät pystyivät aistimaan paikan yhteisöllisen ja affektiivisen luonteen, ja välittämään sen haastattelutilanteissa kertomansa kautta myös minulle. Kuusisto-Arponen (2007, 5) kirjoittaa, että osa omasta paikkatunteesta voi muodostua kerrottujen tarinoiden kautta. Ryytimaalla on aktiivisen sosiaalisen luonteensa ja tarinoiden virtojen ansiosta hyvä yhteisöllinen muisti, josta viljelijät ja muutkin paikan käyttäjät ammentavat aineksia omaan paikkakokemukseensa ja paikkatunteensa muodostumiseen.

9 Ryytimaata uhkaa rakentaminen

9.1 Paikan menettämisen pelko

Paikka elettyinä kokemuksena on sidoksissa aikaan ja paikkaan liittyviin poliittisiin prosesseihin (Kuusisto-Arponen 2003, 54). Tämän vuoksi olen sitonut tutkimuksessani ryytimaan käyttäjien paikkakokemuksen kaavoitusprosessin mukanaan tuomaan yhteiskunnallisen ajallis-paikalliseen kontekstiin tarkastelemalla paikan kokemista ja paikkatunnetta suhteessa asemakaavoitukseen ja paikan rakentamisen uhkaan.

Rakentamisen uhka on hyvin voimakkaasti läsnä ryytimaan käyttäjien kokemuksissa. Kiinnostavaa on, että suurin osa haastattelemistani viljelijöistä alkoi puhua alueen rakentamissuunnitelmista oma-aloitteisesti jo ennen kuin itse otin kaavoitusprosessia millään tavalla esille keskusteluun. Kertomuksellisuuden näkökulmasta onkin tärkeää huomioida, missä kohtaa haastattelua, missä yhteydessä ja mihin sävyyn tietystä asiasta on puhuttu. Nämä voivat vaikuttaa olennaisesti siihen, millaisena kyseinen tema näyttäytyy (Hyvärinen 2006, 17). Kaikki viljelijät puhuivat rakentamisesta negatiiviseen sävyyn, nimenomaan uhkana ryytimaan tulevaisuuden kannalta.

Miusta tää on kyllä tosi hieno alue, tai tosi kiva. Ja tosi kiva että on tämmönen, tai että on nää palstat tässä, ja nyt justiinsa ku on, tai siitä kaavotuksestaki puhutaan, että tähän niinku rakennettais, ni se olis kyllä tosi sääli. Ja tosi silleen surkee juttu. Ku nääki on monelle sillain tosi merkityksellisiä. (Uusi viljelijä)

Rakentaminen nousi esille uhkana hyvin voimakkaasti myös ryytimaan ohikulkijoille tekemissäni haastatteluissa, vaikka en niissä kysynyt alueen kaavoittamisesta tai rakentamisesta mitään. Kahdeksassa haastattelussa kolmestatoista tuli esiin toive alueen säilymisestä jatkossakin avoimena ja rakentamattomana luontopaikkana. Osa mainitsi tämän jo kysyessäni mitä heille tulee mieleen, kun he katsovat ympärilleen, ja osa silloin, kun kysyin mitä ajatuksia viljelypalstat herättää. Osa ohikulkijoista viittasi selvästi kaavoituksen myötä olemassa olevaan rakentamisen uhkaan, ja osa puhui yleisellä tasolla siitä, kuinka ympärillä on tiivistä rakentamista ja kuinka tällaiset avoimet vehreät alueet ovat tärkeitä, mutta jotka yleensä aina ennen pitkää rakennetaan täyteen.

N (nainen): *Aa, no siis tota, en mä tiää, tykätään kovasti, että toivois että nää sais olla nää...*

M (mies): *Pellot ilman rivitaloja.*

N: *Niin, että toivottavasti säilytettäis.*

M: *Tää on niin rauhallinen tää ranta tässä.*

N: *Niin.*

M: *Loistava paikka.*

(Ohikulkeva pariskunta)

Kysyessäni viljelijöiltä, miltä heistä tuntuisi, jos heidän pitäisi luopua palstasta, vastasivat kaikki, että se olisi kamalaa, tuntuisi ikävältä tai surulliselta. Suurin osa rupesi tässä kohtaa jälleen puhumaan rakentamisesta paikan menettämisen mahdollisena syynä. Huomionarvoista on se, että viljelijät pohtivat palstasta luopumista paljon enemmän yleiseltä ja laajemmalla kannalta kuin vain omasta henkilökohtaisesta näkökulmastaan. Tyypillistä oli pohdinta siitä, kuinka palstasta luopuminen olisi omalta kannaltakin ikävää, mutta paljon paremmalta se tuntuisi, jos koko paikka ”jyrättäisiin” tai ”tapettaisiin” rakentamalla ryytimaan paikalle taloja. Viljelijät kokivat ryytimaan tärkeäksi paikaksi paitsi omaan henkilökohtaiseen paikkatunteeseen perustuen, myös yleisen ja yhteisen edun sekä kulttuuriperinteen kannalta.

Riippuu siitä että kenelle. Jos tää tulis jollekin, niinku että joku jatkais tätä työtä viljelyssä, ni mä olisin tietysti kauheen loukkaantunu ja vihanen siitä että se vietiin minulta, mutta ilonen siitä, että noh, joku sitten minun (--) sijaan viljelee, että olkoon menneeksi sitten, jos ei muuta voi. Mutta sit jos tässä tosiaankin niin kun, jos tää tapettas, mä sanosin melkein niin voimakkaasti, että tää tapettas tää elämä täältä, ja kaikki tää kulttuuri ja yhteinen tekeminen, ja ja ja, ja tähän tulis vaan jotakin noita (--) määrämuotosia rivitalorakennuksia, niin kyl mä varmasti siis mä itkisin varmasti tosi synkeästi ja pitkään. Vähä vaikee jopa edes niinku ajatella, että pystyis antaan sen anteeks... (Konkariviljelijä)

Paikan säilyttämisen tärkeyttä rakentamista vastaan perusteltiin enimmäkseen avoimen luonnon tärkeydellä kaupunkilaisille. Ryytimaa koettiin kaikille avoimena tilana, josta pystyvät nauttimaan myös muut kuin viljelijät, esimerkiksi ohikulkijat ja lenkkeilijät. Yhtenä perusteluna toimi kaupunkiviljelyn ja lähiruoan suosion kasvu viime vuosina. Myös ryytimaan historia ja pitkät perinteet viljelysmaana toimivat perusteluina paikan säilyttämiselle.

Että on tärkeä, että on tätä muutakin aktiviteettia, ja just se, että onhan se niille lenkkeilijöillekin, jotka paljon kulkee sitä järven rantaa, ni vähä eri kulkee semmosen alueen läpi, ku että siinä ois joku iso kerrostalo tai jonkun tyyliin omakotitalon pihan vierestä, että sääli olis, jos se menetettäis, ja kun tavallaan niin iso historiallinenkin kohde omalla tavallaan. (Uusi viljelijä)

Lähes kaikki viljelijät kertoivat olevansa ainakin jossain määrin tietoisia meneillään olevasta asemakaavoituksesta; vain kaksi uutta viljelijää eivät olleet kuulleet kaavoituksesta mitään. Kuitenkin nämäkin kaksi viljelijää puhuivat oma-aloitteisesti paikan rakentamisen uhkasta, joten jollain tapaa tietoisuus tai tunne rakentamisen uhkasta leijuu ryytimaan yllä siten, että myös kaupungin kaavoitussuunnitelmista tietämättömät viljelijät pystyvät sen aistimaan. Muut uudet viljelijät sanoivat kuulleensa puhuttavan jotain kaavoituksesta tai mahdollisesta rakentamisesta, mutta eivät osanneet sen tarkemmin määritellä, mistä on kyse.

Konkarit ja kokeneet viljelijät tuntuivat kaikki olevan kertomustensa perusteella hyvinkin tietoisia kaupungin kaavoitussuunnitelmista, vaikka osa heistä arveli tietävänsä asiasta vain hyvin vähän.

Konkarit olivat olleet viljelijöinä jo yleiskaavan uusimisen ja Kurpitsaliikkeen perustamisen aikoihin, joten heillä on pitkään jatkunut suhde ryytimaan rakentamisen uhkaan. Ehkä konkaritkaan eivät kaavaprosessien jatkuvan venymisen vuoksi kokeneet olevansa aivan perillä tuoreimmista käänteistä, ja puhuivat siksi aiheesta hieman varovaisesti. Monella oli sellainen tunne, että nyt ollaan jo voiton puolella, eikä ryytimaalle ehkä rakenneta. Lopullinen tieto kuitenkin puuttui, eikä asia myöskään ollut ollut viime vuosina kovin aktiivisesti esillä, mikä lisäsi epävarmuutta.

...mul on semmonen tuntuma, että tässä on nyt paremmalle puolelle jotenkin kääntynyt se, että, esimerkiksi kun on tutkittu näitä, tätä maan muodostusta, tai että tää on pehmyttä ja vetistä maata, ja se täytys jotenkin paaluttaa jotenkin kummallisesti ja tulis kalliiks, ja, ja tota, niin, et mul on vähän semmonen tuntuma, että se säilyttävä puoli saattas niinkun vahvistua. (Konkariviljelijä)

Keskeneräinen kaavoitustilanne on asettanut ryytimaan tulevaisuuden epävarmuuden valokeilaan, ja rakentamisen uhka on hyvin voimakkaasti läsnä ryytimaan käyttäjien kokemuksissa. Rakentamisen uhka näyttäytyy pelkona paikan menettämisestä. Paikan menettämisen pelko on vahvistanut viljelijöiden ja paikan välistä paikkatunnetta, samaan tapaan kuin Kuusisto-Arposen (2008) tutkimilla Karjalan evakoilla ja sotalapsilla pakotettu paikasta lähteminen on laukaissut voimakkaan paikkatunteen.

9.2 Paikkaa puolustamassa

Viljelijät puhuivat runsaasti siitä, kuinka ryytimaan kaavoittaminen ja rakentaminen asuinkäyttöön olisi järjenvastaista. Heidän oli vaikea käsittää, kuinka niin ainutlaatuinen ja aktiivisessa käytössä oleva luontopaikka voitaisiin tuhota rakentamalla sinne taloja, joita voitaisiin aivan yhtä hyvin rakentaa minne tahansa muuallekin. Viljelijöillä tuntui olevan suuri tarve saada äänensä kuuluviin ryytimaan puolustamiseksi. He toivat esille paikan tärkeyttä ja ainutlaatuisuutta monin sanoin ja elein. Viljelijät kytkivät kertomukset ja mielipiteet paikan tärkeydestä asemakaavoitusta ja paikan rakentamista koskevaan keskusteluun. Tuntui, kuin osa haastateltavista olisi yrittänyt lähettää ryytimaan säilyttämiseen liittyviä kokemuksia ja perusteluilta haastattelun kautta eteenpäin kaupungin suuntaan. He eivät tyytyneet vain kertomaan, mitä paikka heille merkitsee, vaan alleviivasivat paikan merkityksiä laajemmassa mittakaavassa. Viljelijät pyrkivät argumentoimaan ryytimaan tärkeyttä kääntämällä tärkeäksi kokemiaan asioita kaupungin hallinnolle ja päättäjille ymmärrettävään muotoon.

...et kaikki semmonen vapaa tila ja semmonen vapaa tekeminen, et mihin sillä pyritään, et kaikki alistetaan sit niinku kai jonkun semmosen taloudellisen hyödyn edessä, et kyl se nostattais vihaa ihan oikeesti, ja se

tuntuis niin järjettömältä. Monimuotosuus ihan oikeesti, se nyt on sellanen helppo sana, mut mun mielestä ihan oikeesti ni kaupungissa kannattas järjestää erilaista tämmöstä monimuotosuutta, Ihmiset, ihan sen takia että ihmiset pysyy onnellisina ja puhuu toisillensa ja et on mielekästä kaupunkielämää. Jos me ollaan kaikki vaan noissa kerrostaloissamme ja katotaan telkkaria, ni hullukshan me tullaan, ruvetaan niinku väkivaltaisiksi (naurahtaa). (Konkariviljelijä)

Haastatteluista paistaa selvästi läpi myös viljelijöiden kokema epätoivo ja pelko siitä, että nykyisessä kaupunkisuunnittelussa vallitsevien fyysis-taloudellisten arvojen (Häkli 2007) maailmassa elävien suunnittelijoiden ja päättäjien korvat ovat kuuroutuneet asukkaiden esittämille kulttuuriperinteen tärkeyteen ja kokemuksellisuuteen nojaaville perusteluille paikan säilyttämisestä.

...tää on ollu aina niin tiedossa, et tottakai, et täällä on hyvä multa, et tätä on viljelty ties vaikka kivikaudesta lähtien ja sitäkin ennen, ni kyllä silläkin jotain merkitystä on. (--) mä oon enemmän niinku käyttäny sitä argumenttina, et hei tajutkaa, siis just se, et miten absurdia se sitte olis että kaikki tää tekeminen ja sosiaalisuus ja vanhat perinteet, ni kaikki ne sellaset jo vähän niinku hienovaraiset mut hyvin väkevät ja syvät, että niinku on vaikee kertoa tai puhua niistä semmoselle ihmiselle, joka ei haluakaan sitä tajuta, vaan ainoastaan niitä, että okei tähän nyt laiteaan näitä ja sit niitä myydään sille ja tolle tällä hinnalla. (Konkariviljelijä)

Muista viljelijöistä, ja etenkin muista konkareista poiketen yksi konkariviljelijä puhui palstasta luopumisesta ja paikan kaavoittamisesta rakentamiselle jopa melko kepeään sävyyn, vaikka havainnointini ja hänen muiden sanomistensa perusteella hän oli hyvinkin kiintynyt omaan palstaansa ja sen kasveihin. Palstan menettämisestä kepeään sävyyn puhuminen saattoi johtua jonkinlaisesta kokemuksen tuomasta voimattomuuden tunteesta kaupungin suunnittelu- ja päätöksentekokäytäntöjen edessä.

...mä en tiedä yhtään tän tulevaisuutta, mutta sitten kun se menee nin se menee (naurahtaa). (--) Sitä on ikää jo sen verran ettei sitä nyt enää niinku sillain aattele, nytkin jo aattelee monta kertaa että vieläköhän tänne ens vuonna tullaan. (--)Mä katoin sen toivottomaks jo sillon heti alkujaan, että jos kaupunki jotain päättää, ni nehän ottaa sen, vaikka nyt ois sitten ketä. (Konkariviljelijä)

Vaikka haastatteluissa ilmeni epätietoisuutta ja osin myös epätoivoa ryytimaan tulevaisuuden suhteen, tuli niissä esille myös viitteitä viljelijöiden toimintavalmiudesta rytyimaan puolustamiseksi. Osa viljelijöistä uskoi toisia vankemmin viljelijöiden vaikutusmahdollisuuksiin ryytimaan tapauksessa, ja olivat itsekin valmiita lähtemään tarvittaessa aktiivisesti mukaan paikan puolustamiseen. Toiset viljelijät eivät olleet henkilökohtaisesti niin antaumuksella mukana ryytimaan puolustamisessa, mutta olivat huolissaan ja toivoivat, että ryytimaata puolustavat järjestyneet aktiivit pystyvät vaikuttamaan asioihin. Kaavoitustilanteen keskeneräisyyden ja tulevaisuuden epäselvyyden lisäksi viljelijöiden oma asema paikan aktiivisena puolustajana tuntui

olevan heille itselleenkin hieman epäselkeä. Paikkaa haluttiin puolustaa, mutta oma rooli aiheutti pohdintaa.

...tämähän on kai yritetty kaavottaa...mut mä en tiedä millon se on sitten se, että tähän tulis kerrostaloja, et en tiedä siitä kai jonkinnäköisiä valituksia on joka tapauksessa lähetetty, että olettaisin ja toivoisin niin, että ne henkilöt, jotka siihen kunnolla pystyy vaikuttamaan, niin sitten ovat varmaan tehneet sen asian eteen työtä (--) jos tähän yhtäkkiä tulis tommonen kolmekerroksinen tai mitä ne on suunnilleen, kerrostaloalue kivikäytävineen, ni se, musta se olis tosi surullista. Että ehkä sitä pitää sitten aatella, että itsekin barrikaadeille sitten jos tulee tiukka paikka. (Konkariviljelijä)

Kaikki haastatteleman viljelijät ja suurin osa ohikulkijoistakin oli kovin huolissaan ryytimaan mahdollisesta rakentamisesta. Tällä laajalla joukolla on suuri piilossa oleva toimintapotentiaali paikan puolustamiseksi. Keskeisenä osoituksena viljelijöiden toimintapotentiaalista pidän sitä, että he lähes poikkeuksetta turhautuivat suuresti puhuessaan kaupungin suunnitelmista rakentaa alue umpeen. Viljelijöiden eleet, osalla myös sanat kertoivat konkreettisesta valmiudesta puolustaa ryytimaata. Toisilla epätoivo on päälimmäisenä oleva tunne, mutta suurimmalla osalla turhautuminen ja asian järjettömäksi kokeminen voisivat johtaa heidät tarpeen tullen puolustamaan paikan säilyttämistä hyvinkin ärhäkästi. Duffin (2010) mukaan tiheään paikkaan ja sen muodostumiseen johtaneeseen affektiiviseen ja yhteisölliseen ilmapiiriin kytkeytyy suuri tunteiden skaala ja voimakas toimintapotentiaali. Ryytimaalla tämä potentiaali on selvästi olemassa mahdollisuutena ryhtyä aktiivisiin tekoihin paikan puolustamiseksi.

Yhden tarinan ryytimaan puolustamisessa voidaan nähdä muodostuvan Kurpitsaliikkeen ja Pispalan asukasyhdistyksen ja muiden kansalaisjärjestöjen aktiivisesta ja poliittisen järjestelmän piirissä, virallisia teitä ja tiedotuskanavia pitkin tapahtuneesta taistelusta ryytimaan säilyttämiseksi, kun taas toisen tarinan muodostaa viljelijöiden ja muiden paikkaa arjessaan käyttävien tiheän paikan kokevien henkilöiden halu säilyttää paikka viljely- ja virkistyskäytössä. Näiden kaaviossa 1 (ks. s. 27) esittelemieni poliittisten ja arkisten toimijoiden ryhmiin kuuluvien paikan puolustajien suhde ryytimaahan on lähtökohdiltaan hieman erilainen, mutta tavoitteet hyvin samanlaiset.

Ryytimaan arkisten toimijoiden, kuten viljelijöiden ja ohikulkijoiden paikkakokemus muodostuu ensisijaisesti henkilökohtaisesta paikan elämisestä, joka synnyttää paikkaan kiinnittymistä ja halua puolustaa paikkaa. Ryytimaan säilyttämistä puolustavien yhdistysten toiminnan lähtökohtana on puolestaan halu vaikuttaa kaupunkiympäristöön ja siihen kohdistuvaan päätöksentekoon siten, että paikan ekologiset luontoarvot ja kaupunkilaisten oikeus nauttia omailemaisesta ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta luontopaikasta ja -maisemasta tulisivat huomioiduksi (Kurpitsaliike 2013c). Järjestäytyneen yhdistystoiminnan lähtökohdat eivät ole välttämättä niin

henkilökohtaisella tasolla kuin paikan arkisten eläjien kokemus, vaikkakin moni järjestöaktiivi voi olla myös viljelijä, ja lähtenyt mukaan poliittiseen paikan puolustamiseen nimenomaan henkilökohtaisen paikkatunteen motivoimana.

Haastattelemani viljelijät kertoivat olevansa Kurpitsaliikkeessä mukana lähinnä kannatusjäseninä, osa ei ollut jäseniä lainkaan. Aineistoni perusteella viljelijät eivät koe olevansa kovinkaan voimakkaasti osa järjestäytynyttä ryytimaan puolustajien joukkoa. Viljelijöiden ja ryytimaan säilyttämistä puolustavien järjestöjen ja yhdistysten tavoitteet yhdistävät kuitenkin nämä kaksi ryytimaan puolustamiseen hieman eri tavalla suhteutuvaa tarinaa yhdeksi, sillä molemmat tahojen pyrkimyksenä on tuoda esiin paikan ainutlaatuisuutta ja puolustaa ryytimaan säilyttämistä ja vastustaa sen rakentamista. Ryytimaan tiheän paikan aistivien ja sitä puolustavien toimijoiden joukko on varsin laaja ja omalla tavallaan yhtenäinen. Tässä joukossa piilee uinuva toimintapotentiaali, jonka herätessä henkiin joukolla voisi olla runsaastikin vaikutusvaltaa paikan tulevaisuudenkuvaan.

10 Tulosten tarkastelua

10.1 Ryytimaan luonne tiheänä paikkana

Perustan ryytimaan kokemiselle tiheäksi paikaksi muodostavat paikan affektiiviset puitteet ja ainekset. Tällaisia paikkakokemusta muovaavia aineksia ovat järvimaisema ja harjumaisema sekä paikan käyttäjien yhteys luontoon, maahan ja veteen, paikan esteettisyys, yhteisöllisyys ja tapahtumat. Lisäksi historia luo omanlaisen kytköksensä ryytimaan kokemiselle tiheänä paikkana: ryytimaan pitkät perinteet viljelysmaana ja Pispalan kaupunginosan yhteisöllisyyteen nojaava historia työläiskaupunginosana vaikuttavat myös viljelijöiden ja muiden paikan käyttäjien kokemukseen ryytimaasta ja Tahmelan rannasta paikkana.

Pelkät affektiivisuutta synnyttävät puitteet eivät yksistään riitä tiheän paikan muodostumiseen. Lisäksi tarvitaan ihmisiä, sosiaalisia kontakteja sekä affektiivisuutta välittäviä aineksia. Affektiivisuutta voivat välittää paitsi ihmiset, myös elottomat esineet, tekeminen tai paikka itse (Duff 2010; Anderson 2009). Sosiaalisuus nousee ryytimaan tapauksessa varsin merkittäväksi ilmiöksi tiheän paikan muodostumisen kannalta. Viljelijät ovat palstaa viljellessään runsaasti kanssakäymisessä ystäviensä ja perheenjäsentensä, sekä naapuriviljelijöiden kanssa. Myös pelkkä tietoisuus muiden läsnäolosta tuo viljelylle ja paikassa olemiselle omanlaisensa viehätyksen. Vaikka moni viljelijä viljelee palstaa yksin, on muiden läsnäololla suuri merkitys viljelykokemukseen: palstoja viljellään erikseen, mutta yhdessä.

Ryytimaa voidaan nähdä erilaisten ja jatkuvasti suuntaansa muuttavien virtojen muodostelmana. Ingold (2011) kuvaa paikkoja erilaisten yhteyksien ja polkujen yhteen kietoutumisena ja solmukohtina. Viljelijöiden ryytimaalle johtaneet elämänpolut sekä heidän ystäviensä, tuttaviansa ja perheenjäsentensä vierailut palstoilla muodostavat jatkuvia ihmisten ja sosiaalisten suhteiden virtoja: paikka on koko kevään, kesän ja syksyn ajan liikkeessä. Vasta talven tullen virrat hiljenevät, joskaan eivät silloinkaan kuivu kokonaan pois, sillä paikka toimii silloinkin aktiivisena kävely- ja hiihtoreittinä.

Ingoldin (2010) mukaan inhimillisten toimijoiden lisäksi materiaalit ja niiden virrat osallistuvat paikan muodostumiseen. Haastattelut ja paikan havainnointi osoittivat, että kasvien siementen ja taimien, samoin kuin työkalujen, liikkuminen viljelijältä viljelijälle ja palstalta toiselle on ryytimaalla hyvin tyypillistä. Yhden viljelijän kasvattamat mansikat tai yrtit jatkavat elämäänsä osana uuden viljelijän tiluksia. Näin ryytimaalla viljeltyt kasvit muodostavat paikan virtoja, jotka

toimivat osoituksena paikan elinvoimaisuudesta ja jatkuvuudesta. Ihmisten ja materiaalien virtojen lisäksi tiedon ja kertomusten virrat ovat olennainen osa tiheän paikan muodostumista ryytimaalla. Viljelyyn liittyvä tietous ja paikkaa rakentavat kertomukset kulkevat suusta suuhun, konkareilta uusille viljelijöille. Vuosittain toistuvat käytännöt sekä uudelleen ja uudelleen kerrotut kertomukset lujittavat ryytimaan olemusta tiheänä paikkana.

Ryytimaa paikkana muodostuu syklisen joka kevät, kesä ja syksy toistuvien viljelykäytäntöjen myötä. Toistuva maan muokkaaminen, kasvien istutus ja hoito sekä naapurien tapaaminen muodostavat tutun rutiinin ja vuorovaikutusten kehän, joka tuo viljelijöille ja muille paikan käyttäjille mielihyvää ja pysyvyyden tunnetta. Osalle viljelijöistä yhteys luontoon ja oman sadon saanti ovat viljelyn keskeisimpiä ulottuvuuksia, kun taas toisille virkistäytyminen ja sosiaaliset kontaktit muodostavat paikkakokemuksen keskeisen olemuksen. Kaikille viljelijöille yhteistä on kuitenkin paikkaan kiintyminen ja kiinnittyminen. Pysyvyys ja jatkuvuus ovatkin hyvin keskeisiä ilmiöitä luonnehdittaessa ryytimaan luonnetta tiheänä paikkana.

Jatkuvuuden ilmiö koostuu omaksi koetusta paikasta, monivuotisista kasveista, tutuista naapureista ja historian läsnäolosta. Ryytimaan viljelijöille on tärkeää, että heillä on oma paikka, jonne voi aina keväisin, pitkän talven jälkeen palata. Palsta edustaa jatkuvuutta, kiinnittymistä osaksi jotain merkityksellistä yhteisöä ja paikkaa. Oma palsta ja paikka tuo elämään pysyvyyttä. Ryytimaahan kiinnittymisen ja sinne palaamisen kaipuun ilmiö liittyy Casey'n (2001) kirjoituksiin maantieteellisestä minuudesta ja paikan ja yksilön minuuden kiinteästä suhteesta (kts. luku 3.2.3). Ryytimaan ja viljelijöiden minuuden suhde lujittuu toistuvassa keskinäisessä vuorovaikutuksessa, ja ryytimaa on piirtynyt vahvaksi osaksi viljelijöiden maantieteellistä minuutta. Viljelijät odottavat keväisin malttamattomina lumen ja roudan sulamista, jolloin he pääsevät jälleen viettämään aikaa ryytimaalle ja omille palstoilleen.

Viljelijöiden kannalta katsottuna ryytimaan tiheän paikan ytimenä voidaan nähdä olevan kunkin viljelijän oma palsta. Tekeminen ja kokeminen keskittyvät omaan palstaan: paikkaa koetaan ensisijaisesti sieltä käsin. Tiheän paikan muodostumisen konteksti on kuitenkin huomattavasti tätä laajempi, ja paikan kokemus levittäytyy oman palstan ulkopuolelle naapureiden palstoille, koko ryytimaalle, Tahmelan rantaan ja monessa tapauksessa aina koko Pispalan kaupunginosaan. Yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen voima ja affektiivisuus rakentuvat siten kerros kerrokselta omaa palsta laajemmaksi ilmiöksi. Osalla tiheän paikan kokemus on laajempi kuin toisilla. Ajallinen perspektiivin huomiointi tuo tiheän paikan tarkasteluun lisää kiinnostavia ulottuvuuksia.

Viljelijöiden oma palstahistoria ja aikaisemmat palstanaapurit ja tuttavuudet sitovat nykyhetken kiinteästi ryytimaan menneisiin vuosiin ja vuosikymmeniin. Lisäksi samassa paikassa vuosisatojen ajan jatkunut viljelytoiminta luo ryytimaan kokemiselle erityisen historiallisen kytköksen.

Tiheän paikan ulottuessa palstoja ja viljelytoimintaa laajemmalle myös ryytimaan ohikulkijat pystyvät aistimaan tiheän paikan olemassa olon. Järven läsnäolosta ja luonnosta nauttiminen, viljelysten ja siellä puuhaavien ihmisten toimien seuraaminen sekä Tahmelan rannassa ja Kurpitsatalolla järjestettävät tapahtumat luovat paikalle affektiivisen ilmapiirin, joka vie mennessään myös monet ohikulkijat tai muut rannassa piipahtajat. Lisäksi paikan menettämisen uhka välittyy ryytimaalla ohikulkijoille saakka. Kaikki paikan käyttäjät eivät ole tietoisia kaavoitustilanteesta ja rakentamisen uhkasta, mutta ryytimaan kaltaisiin poikkeuksellisen hienoihin ja avointa tilaa tarjoaviin luontopaikkoihin ei ole kaupungissa totuttu, ja pelko näin ihanan paikan menettämisestä tuntuukin olevan tämän vuoksi läsnä myös ohikulkijoiden mielissä.

Kokonaisuudessaan varsin auvoisena näyttäytyvään paikkakokemukseen ja -tunteeseen ryytimaalla tekee etenkin konkariviljelijöiden kertomuksissa pienen särön kokemukset ilkeistä sekä hoitamattomista palstoista. Paikka voisi olla paremmin hoidettu, joskin julkisissa ja kaikenlaisille ihmisille avoimissa tiloissa ei voida koskaan välttyä pieniltä ristiriidoilta. Huomattavasti ilkeiden kokemuksia ja hoitamattomia palstoja suuremman särön paikan kokemisen auvoisuuteen tekee paikan menettämisen pelko, joka juontaa juurensa ryytimaan alueelle 1990-luvun lopussa päivitettyssä yleiskaavassa kaavoitetusta asuinalueesta. Pelko oli juuri aineistoa kerätessäni erityisen voimakkaasti esillä, sillä rakentamisen ratkaiseva asemakaavoitustyö oli parhaillaan meneillään.

Myös jatkuvuus tai sen kaipuu linkittyvät tiiviisti paikan menettämisen pelkoon. Keskeneräinen kaavoitustilanne aiheuttaa viljelijöille epätietoisuutta tulevaisuuden suhteen. Jatkuvuus on uhattuna ja paikan menettämisen pelko läsnä. Viljelijät kokevat paikan, kuten myös itsensä paikassa, olevan jonkinlaisessa määrittelemättömässä välitilassa: vailla varmuutta paikan ja viljelytoiminnan jatkuvuudesta. Kuusisto-Arposen (2007) mukaan paikkatunne voi aktualisoitua ja nousta erityisen voimakkaana pintaan silloin, kun paikka on suurten mullistusten tai muutosten äärellä. Epävarmuus paikan tulevaisuudesta ja pelko paikan menettämisestä ovat voimistaneet ryytimaan viljelijöiden paikkatunnetta. Myös affektiiviselle ilmapiirille (Anderson 2009) on tyypillistä pysyä yllä ja uusiutua juuri epävarmuuksien ja eri elementtien välisten jännitteiden kautta. Onkin kiinnostavaa, kuinka epävarmuus on voimistanut paikkatunnetta ja paikan menettämisen esiin tuomat ristiriitaisuudet tihentäneet affektiivista ilmapiiriä siten, että ryytimaan rakentamisen uhkan läsnä

ollessa paikan merkitykset ja historiallinen tai kulttuurinen voima muuttuvat myös näkyvämmiksi. Paikka ei tyydy alistumaan kohtaloonsa, vaan on aktiivinen ja elävä, ja valmis puolustamaan olemassa oloaan.

10.2 Paikan käyttäjät ja suunnittelijat puhuvat eri kieltä

Tampereen kaupunki ja asemakaavoitustyö näyttäytyvät ryytimaan suhteen hyvin keskeisinä paikkakokemukseen vaikuttavina instituutioina. Keskenäinen asemakaavoitus kytkee ryytimaan poliittiseen kontekstiin, jossa viljelijät ja muut ryytimaan ja Tahmelan ranta-alueen käyttäjät joutuvat pinnalla olevan paikan menettämisen uhkan myötä perustelemaan paikan tärkeyttä uudella tavalla.

Viljelijät eivät koe pelkästään omaan viihtymiseen ja viljelyn tärkeyteen nojautumista riittävinä argumentteina paikan säilyttämisen tarpeelle, vaan he perustelevat paikan säilyttämistä omia tarpeitaan laajemmassa kontekstissa. Viljelijät ja muut paikan käyttäjät tuovat esille, kuinka kaikille avoin ja yhteinen luontopaikka toimii arvokkaana virkistysalueena koko Tampereen asukkaille. Viljelijät puhuvat myös paikan epäkohdista ja kehittämispotentiaalista hyvin avoimesti. He olisivat valmiita kehittämään paikkaa siistimmäksi ja nykyistä suurempaa ihmisjoukkoa palvelevaan suutaan. Viljelijät yrittävät yleiseen hyvinvointiin nojautuvien perustelujen kautta tuoda omaa kokemustaan paikasta yleiselle tasolle: kääntää oman paikkakokemuksensa lähemmäs kaupungin virkamiesten ja päättäjien ymmärrystä ja kieltä.

Pohdin seuraavaksi ryytimaan käyttäjien paikkakokemusta ja paikan puolustamista suhteessa kaupunkisuunnittelun käytäntöihin. Käytettävissäni ei ole ollut kaupungin virallisten dokumenttien ja tiedotteiden lisäksi muuta Pispalan kaavoitusprosessia kuvaavaa aineistoa, jossa kaupungin virkamiesten ääni pääsisi kuuluviin. Vaikka en ole haastatellut kaavoittajia, pohdin tässä paikan käyttäjien ja kaupunkiorganisaation suhdetta paikan muodostumisessa. Pohdintani nojautuu viljelijöiden esittämiin mainintoihin kaupungista toimijana ryytimaan kaavoituksen suhteen sekä kaupungin tekemiin selvityksiin ja kaavoitusprosessin toimintatapoihin.

Pispalan asemakaavaprosessi on ollut alusta asti luonteeltaan hyvin avoin ja osallistava. Asukkaille on järjestetty kaupunginosakävelyitä ja osallisturyhmiä, joiden kautta he ovat päässeet kertomaan mielipiteensä Pispalasta ja asemakaavan tarpeista. Osallistaminen sijoittui erityisesti kaavoitusprosessin alkupäähän, vuoteen 2008. Aineistoni keruun aikaan kesällä 2012 viljelijöiden

keskuudessa tuntui kuitenkin vallitsevan suuri epätietoisuus ja epävarmuus kaavoitusprosessin aikataulusta ja vaiheesta. Prosessin läpinäkyvyys tuntuu peittyneen prosessin edetessä. Osallistavassa vaiheessa ryytimaata ja lisärakentamista koskevan kokemuksellisen tiedon luulisi kulkeutuneen suunnittelijoille asti, mutta tiedon prosessointia kaupungin hallinnossa ja siten vaikuttavuutta kaavatyöhön ei voida pitää yhtä itsestään selvänä. Vaikka kokemuksellista tietoa on kerätty paljon, on eri asia, kuinka kaupungilla on aikaa ja halua tai mahdollisuuksia käsitellä ja kuunnella sitä. Kaupungin maat on totuttu näkemään fyysisinä alueina, aluevarauksina, jotka voidaan ottaa tarpeen mukaan taloudellisesti tuottavaan käyttöön. Jouni Häklin (1997) esittämä kaupungin suunnittelutyössä vallalla oleva fyysis-taloudellinen diskurssi voi olla niin lujaa juurtunut, ettei sen ulkopuolisen ajattelun ja toimintatavan käyttöönotto käy ihan käden käänteessä.

Jo kesällä 2011 alettiin puhua ryytimaan rakentamisen riskialttiudesta, kun Tampereen Infra julkaisi Geowork Oy:llä teettämänsä rakennettavuusselvityksen koskien Tahmelan ryytimaa-alueita. Selvityksessä todetaan, että ryytimaille rakentaminen olisi paineisen pohjaveden vuoksi melko riskialtista ja rakentamisen ja kunnallistekniikan kustannukset nousisivat huiman korkeiksi keskivertokustannuksiin verrattuna. Rakennettavuusselvityksessä todetaan, että paineellisen pohjaveden vuoksi kasvimaalle rakentaminen saattaa aiheuttaa maan painumista jo rakennetulla alueella ja lisätä jyrkkien rinteiden sortumisriskiä. (Hakala 2011 ja Rämö 2011.)

Maaliskuussa 2013 valmistui Pispalan asemakaavojen uudistamisen I - III vaiheiden kaava-alueiden hulevesi-, pohjavesi- ja rakennettavuusselvitys (Tampereen kaupunki 2007). Selvitys vahvisti jo vuonna 2011 kertaalleen todettuja seikkoja, joiden perusteella ryytimaille olisi huomattavan riskialtista rakentaa. Pohjavesi on ryytimaalla niin korkealla, että rakentaminen vaatisi perusteellista pohjatyötä, ja saattaisi silti aiheuttaa arvaamattomia muutoksia ryytimaan ja harjun rinteiden maaperään.

Pian maaliskuussa 2013 julkaistujen selvitysten jälkeen Tampereen kaupunki tiedotti (Hyry 2013), että vaikeasti hallittavien riskien vuoksi Tahmelan ryytimaita ja Tahmelan lähteen lähialueita ei rakennettavuutta käsitelleessä selvityksessä suositella lainkaan rakennettavaksi. Lisäksi tiedotteessa kerrotaan, että *”Pispalan uudistettavissa asemakaavoissa rakentamista ei tulla selvityksen pohjalta sijoittamaan kaikkein riskialtiteimmille alueille”*. Muutama päivä tiedotteen julkaisemisen jälkeen paikallislehti Tamperelainen kirjoitti aiheesta jutun otsikolla *”Selvittelyt ovat nyt tässä”* – Pispalan ryytimaille ei kannata rakentaa (Rämö 2013). Artikkelissa on haastateltu selvityksen laatija FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n toimialajohtajaa sekä Pispalan asemakaavoituksesta vastaavaa

projektiarkkitehtiä, joka toteaa kaupungin tiedotteen linjaa jatkaen: *”Selvittelyt ovat nyt tässä. Huonon maaperän ja paineellisen pohjaveden takia ryytimaan alueelle ei ole järkevää kaavoittaa pientaloja.”*

On kiinnostavaa, kuinka lausunnossa nojaututaan rationaaliseen tietoon ja perustellaan rakentamisesta perääntymistä teknisillä seikoilla. Rakentaminen ei ole vain ole järkevää. Keskustelussa ei viitata lainkaan asukkaiden vastustaneen rakentamista. Rakentamisen perumista perustellaan vain teknisillä ja taloudellisilla arvoilla, ei asukkaiden paikkaan liittämien arvojen, kuten virkistysarvojen, luonnon monimuotoisuuden tai yhteisöllisyyden ja kulttuuriperinteen kannalta. Vaikuttaa siltä, kuin aika ajoin hyvin voimakkaana velloneut ja suurta vastustusta kohdannut kysymys ryytimaan rakentamisesta olisi pyritty nyt sivuuttamaan mahdollisimman vähin ääniin ja teknisiin ja taloudellisiin järkisyihin vedoten. Kaupungin ei tarvinnut muuttaa fyysis-taloudellista kaupunkisuunnittelun diskurssiaan, vaan se pystyy perääntymään rakentamisesta rationaalisiin syihin vedoten ja sivuuttamalla koko kansalaisliikehinnän ja alueen käyttäjien huolen yhteisen avoimen tilan ja perinteikkään ja luontoarvoiltaan rikkaan paikan menettämisestä. Kokemuksellista tietoa kerättiin, mutta siihen ei tarvinnut ottaa kantaa.

Yhteisen kielen löytäminen paikan käyttäjien ja paikan suunnittelijoiden tai hallinnoijien välille ei ole helppoa. Kokemuksellisen tiedon välittyminen ryytimaan multakerroksista kaavoittajien suunnittelupöydälle ja kaupungintalon valtuustosalin saakka ei ole ongelmatonta, vaan vaatii toimintatapojen kehittämistä ja viheralueiden käytön uudenlaista tarkastelua.

10.3 Etnografisen menetelmän arviointia

Tutkimuksessani olen pyrkinyt syventymään ryytimaan luonteeseen tiheänä paikkana, ja ottanut sitä kautta kantaa tiheiden paikkojen asemaan osana kaupunkia ja kaupunkisuunnittelun prosesseja. Mielestäni etnografisen tutkimusote sopii erinomaisesti tämäntyyppisen tutkimuksen toteuttamiselle. Etnografisen otteen myötä pääsee olemaan läsnä tutkittavassa paikassa, mikä on ollut tärkeää paikan luonteen ja merkitysten esiin saamiseksi.

Haastattelujen toteutus kunkin haastateltavan omalla palstalla oli tutkimukseni toteutuksen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Haastatteleamalla viljelijöitä paikan päällä pystyin tarkkailemaan heidän ilmeitään ja tuntemuksiaan heidän kertoessaan eri aiheista. Haastattelujen aiheena olevan paikan ja viljelytoiminnan läsnäolo antoivat myös virikkeitä keskusteluun. Kuitenkin myös kahvilassa

toteuttamani yksi viljelijähaastattelu sisälsi paljon paikassa olemisen ja siihen liittyvien tuntemusten luonnehdintaa. Ryytimaa tiheänä paikkana piirtyykin niin voimakkaasti osaksi viljelijöiden minuutta, että myös palaaminen paikkaan mielikuvissa fyysisen etäisyyden takaa on hyvin mahdollista.

Aineistoa kerätessäni ja analysoidessani sain hyvin kiinni ryytimaan paikan muodostumisen affektiivisista aineksista ja prosesseista. Paikassa aistittavat ilmiöt ja luonnon kanssa tekemiseen liittyvät hyvän olon elementit, sosiaaliset kontaktit ja yhteisöllisyys sekä paikan historiallisen ulottuvuudet ja tämän kaiken jatkuvuus muodostavat tiheän paikan ryytimaalla. Kuten tutkimusta aloittaessani odotin, kaavoituksen myötä aktiivisena oleva paikan rakentamisen uhka vaikutti suuresti viljelijöiden ja muiden ryytimaan käyttäjien paikkakokemukseen. Rakentamisen uhkan aiheuttama välitilassa olemisen tunne ja paikan menettämisen pelko näyttäytyivät ehkä jopa voimakkaampina kuin alun perin olin kuvitellut. Ainakin paikan menettämisen pelon jakoi suurempi joukko kuin olisin uskonut: huomattavan suuri osa haastattelemistani ryytimaan ja Tahmelan rannan alueen käyttäjistä, niin viljelijöistä kuin ohikulkijoistakin ottivat asian puheeksi jollain tavalla.

Ryytimaalla toteuttamani havainnointi jäi tässä tutkimuksessa varsinaisessa analyysissä vain pieneen sivuosaan, mutta oli yhtä kaikki tärkeä osa tutkimukseen orientoitumistani. Olisin voinut harjoittaa myös systemaattisempaa havainnointia esimerkiksi käymällä paikan päällä säännöllisesti muutamana aamuna, päivänä ja iltana, jolloin olisin voinut päästä paremmin käsiksi paikan vuorokaudenaikojen mukaan vaihtuvaan luonteeseen ja paikan käyttäjien eri kerrostumiin. Ohikulkijoille tekemiseni tilannehaastatteluiden suhteen olisin voinut noudattaa hieman vapaampaa otetta, ja mennä haastattelemaan paikassa oleilijoita, kuten puistossa istuskelevia nuoria. Tällöin minun olisi ollut mahdollista vaikuttaa haastateltavien kirjoon enemmän itse sen sijaan että tyydyin vain seisomaan tietyssä kohtaa kävelytiellä ja haastattelemaan henkilöitä, jotka sattuiivat juuri silloin ohittamaan paikan.

11 Lopuksi

11.1 Tiheät luontopaikat resurssina kaupunkisuunnittelussa

Tutkimukseni tulokset osoittavat selkeän ongelmakohdan kaupungin suunnittelukäytäntöjen ja suunniteltavien alueiden arvotusperusteiden sekä paikan käyttäjien kokemusten välillä. Asukkaiden kokemuksellinen tieto ja eletty kaupunki ei tunnu välittyvän suunnitteluketjussa ainakaan niin pitkälle, että sillä olisi näkyviä vaikutuksia suunniteltujen (luonto)alueiden toteutukseen. Kaupunkia ja sen luontopaikkoja ja viheralueita suunnitellaan vakiintuneista käytännöistä käsin ja pääasiassa fyysis-taloudellisiin arvoihin nojautuen. Luontopaikkoja suunniteltaessa lain edellyttämät ekologiset selvitykset tehdään, mutta paikan käyttäjien luonto- ja paikkasuhde jää liiaksi kuulematta ja suunnitelmien ulkopuolelle (ks. Asikainen & Jokinen 2008, 53.). Ekologisessa luontotarkastelussa katse kohdistetaan vain suojelluiksi määriteltujen lajien kartoittamiseen, mutta kaupunkiluonto on myös paljon muuta kuin tätä. Kaupungissa luonto kietoutuu ihmisten jokapäiväiseen arkeen arvokkaina kokemuksina ja yhteytenä elettyyn ympäristöön. Luonto saa arvonsa monimuotoisuuden ja harvinaisten lajien lisäksi ihmisten tekemisen, viihtymisen ja hyvinvoinnin kautta.

Ryytimaa ja muut sen kaltaiset asukkaiden omakseen ottamat suositut luontopaikat tulisi nähdä kaupunkisuunnittelussa resurssina pelkän joutomaan tai potentiaalisen rakennusmaan sijaan. Paikat, joissa ihmiset viihtyvät ja tekevät jotain yhdessä ovat yleensä paikkoja, joista ihmiset myös haluavat pitää huolta. Ryytimaan kaltaisissa paikoissa vallitsee affektiivinen tiheän paikan synnyttävä ilmapiiri, johon kytkeytyy yhteisöllistä tekemisen voimaa. Tiheillä paikoilla onkin käyttäjilleen ja siten koko kaupungille paljon suurempi merkitys kuin päällepäin näyttää. Tämän merkityksen havaitseminen ja ymmärtäminen saattaa kaupunkisuunnittelussa vallitsevien karttapohjaiseen kaavoitukseen nojautuvien käytäntöjen ja pelkkään teknistaloudelliseen tietoon ja arvoihin perustuvien katsantokantojen kautta olla hyvin vaikeaa. Paikkojen luonteeseen ja olemassa oleviin käyttötarkoituksiin kannattaisi kuitenkin perehtyä suunnitteluprosessien aikana nykyistä perusteellisemmin, sillä paikkoja elävät ihmiset pystyisivät monissa tapauksissa toimimaan yhteistyössä kaupungin kanssa paikan kehittämiseksi.

Toteutettaessa Tampereen kaupungin strategista linjausta täydennyskaavoituksesta on erityisen tärkeää herkistyä tarkastelemaan paikkojen elettyjä kulttuureja ja mahdollisten tiheiden paikkojen olemassaoloa. Vaikka täydennysrakentaminen on kasvavissa kaupungeissa ympäristön, luonnon ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen kannalta monessa mielessä järkevää, ei pidä kuitenkaan unohtaa

luonnon, vapaan tilan ja asukkaille merkityksellisten paikkojen tärkeyttä. Jotta kaupungissa viihdytään, tulee asukkailla olla 'omia paikkoja', joissa he voivat olla, harrastaa ja nauttia ympärillä olevasta. Täydennysrakentamiselle kannattaa valita ohuita paikkoja, joilla ei ennestään ole erityisiä käyttötarkoituksia, ja joihin kaupunkilaisilla ei ole muodostunut erityistä tunnesidettä.

Tiheät luontopaikat ovat resurssi myös laajemman, koko kaupunkia ja kaupunkiseutua sekä niiden viherverkostoa tarkastelevan näkymän kannalta. Kuten ryytimaan tapaus osoittaa, tiheiden paikkojen vaikutus ulottuu myös niiden ulkopuolelle. Paikkojen merkitys ja potentiaali eivät rajaudu vain paikkaan itseensä, vaan ne tuovat tärkeän lisän kaupungin olemukseen ja ilmeeseen. Tiheissä luontopaikoissa oleskellaan, liikutaan ja niistä haetaan virkistystä ja hyvinvointia. Sosiaalisten kontaktien ja sattumanvaraisesti yhteen kietoutuvien polkujen myötä paikat laajenevat rajojaan loitommas ja yhdistyvät toisiin tiheisiin paikkoihin.

Ryytimaan kaltaiset tiheät luontopaikat ovat myös keskeisiä kaupungin viherverkoston osia. Kiinnittämällä huomiota tällaisten paikkojen potentiaaliin osana kaupungin viherverkostoa on mahdollista tarjota kaupunkilaisille viihtyisää ja mielekästä tilaa ja liikkua ja elää kaupungissa. Samalla edistetään luonnon monimuotoisuutta ja mahdollistetaan yhtenäisen viherverkoston muodostuminen kaupunkiin. Ihmisten ja luonnon rinnakkaiselo ja toistensa vaaliminen voivat tehdä kaupungista eläväisen, viihtyisän ja toimivan kokonaisuuden.

Eveliina Asikainen ja Ari Jokinen (2008) esittävät ajatuksen hallinnon käsittelemän staattisen ja kaupunkilaisten kokeman ja muokkaaman dynaamisen kaupunkiluonnon välisestä ristiriidasta (vrt. Häkli 1997; Vilkuna 1997). Asikainen ja Jokinen määrittävät kaupunkiluontoa hallinnoiviksi instituutioiksi neljä kaupungin organisaatiota: kaavoitus, taajamametsien hoito, viheraluesuunnittelu ja luonnonsuojelu. Nämä instituutiot luokittelevat kaupunkiluontoa tiettyjen totuttujen kriteerien avulla, jolloin monet muunlaiset tavat ymmärtää kaupunkiluontoa rajautuvat tarkastelun ulkopuolelle. Luokitteluista muodostetaan koosteita, joita esitetään erilaisina karttoina, jotka eivät enää pysty tavoittamaan niiden taustalla olevaa havainnoitua tietoa kaupunkiluonnosta.

Asikaisen ja Jokisen (2008) mukaan kaupunkiluonto ja asukasosallistuminen ovat nousseet viime vuosina uudella tavalla kaupunkisuunnittelun keskiöön. Tässä tilanteessa kaupunkiluontoa hallinnoivilta instituutioilta vaadittaisiin erityistä kykyä pysyä mukana kaupunkiluonnon uusiutumisen prosessien dynamiikassa, mutta niiden luokittelujärjestelmiin perustuva logiikka on tähän liian jähmeä. Kaupunkiluonnon hallinnon kyvyttömyydestä taipua kaupunkiluonnon

dynaamisten prosessien ymmärtämiseen syntyy ilmiö, jota Asikainen ja Jokinen kutsuvat kaupunkiluonnon hallinnan utopiaksi.

Pispalan asemakaavoituksen ja ryytimaan tulevien maankäyttötapojen ratkaisemisen yhteydessä kerättiin kokemuksellista tietoa, ja pyrittiin ehkä tarttumaan uudenlaisiin kaupunkiluonnon määrittelyn logiikoihin, mutta kaupunkiluonnon hallinnan utopia ei siltikään järkkynyt. Ryytimaata kaupunkiluontopaikkana luokiteltiin ekologisin, sekä paikan rakentamisen mahdollisuuksiin nojautuvien fyysisten ja taloudellisten mittareiden avulla. Kaupunkiluonnon hallinnan utopian murtamiseksi hallinnolta, eli kaupunkiluontoa määritteleviltä kaupungin instituutioilta, kaivataan uudenlaista tapaa käsittää kaupunkiluonto: se ei ole kaupungista ja sen rakenteista ja historiasta erillistä, vaan osa sitä. Se on kaupunkisuunnittelulle vielä toistaiseksi melko hyödyntämätön resurssi. Myös kaupunkiluonnon hallintaa olisi mahdollista vierittää enemmän sen käyttäjille, kaupunkiluonnon uusiutumisen dynaamisten prosessien osallisille.

Yhtenä mahdollisena vastauksena käsittelemälleni kaupungin hallinnon ja paikan käyttäjien välisen kuilun kaventamiseksi voisi olla asukaslähtöisempi suunnittelu, jossa paikkojen annettaisiin vapaammin löytää oma käyttötarkoituksensa ja käyttäjäryhmänsä. Asukkaiden mieltymyksiä ja kokemuksia arvostettaisiin enemmän, ja vapaalle asukaslähtöiselle tekemiselle ja paikan muovaamiselle annettaisiin enemmän tilaa. (Ks. Häkli 1997; Mäenpää 2011). Ryytimaan tapaus osoittaa, kuinka aktiivisella sosiaalisella vuorovaikutuksella ja kertomusten virroilla on hyvin suuri merkitys paikan muodostumisessa, joten asukkaiden tuoma sosiaalinen ulottuvuus olisi paikkojen luomisessa keskeistä.

Pohdimme artikkelissamme (Jokinen et al. 2011, 46–47) mahdollisuutta tiheiden paikkojen luomiselle tai tekemiselle varta vasten. Affektiivisuuden luominen keinotekoisesti voi olla vaikeaa, mutta kun antaa ihmisille vapaata tilaa tehdä yhdessä ja olla tekemisissä kaupunkiluonnon ja ympäristönsä kanssa, voi affektiivinen elämys ja tiheä paikka lähteä muodostumaan. Ainakin edellytysten luominen tiheiden paikkojen muodostumiselle on siis hyvin mahdollista. Kaupunki voi suunnitella ikään kuin puoliksi suunniteltuja tiloja, jotka saavat ottaa muotonsa vuorovaikutuksessa käyttäjiensä kanssa. Tällaiset vapaasti muovautuvat paikat pystyisivät elävöittämään usein yksipuolisena nähtyä kaupunkitilaa ja -luontoa ja murtaisivat kaupunkisuunnittelulle tyypillisen kaupunkiluonnon hallinnan utopian.

11.2 Ryytimaalle ei rakenneta – yhden tarinan loppu ja uusien alku

Hännisen (2010, 161–162) mukaan tarinoilla on aina alku, keskikohta ja loppu. Tehdessäni haastatteluja ryytimaan viljelijöille ja ohikulkijoille, kertoivat he kertomuksia paikkaan ja siihen liittyviin kokemuksiinsa liittyen he myös pohtivat paikan tulevaisuutta ja tunsivat levottomuutta sen mahdollisesta kohtalosta joutua rakennuskoneiden jyräämäksi. Tässä vaiheessa tarinalla ryytimaan rakentamisesta oli alku ja keskikohta, mutta ei vielä loppua. Tampereen kaupunki teetti Pispalan kaava-alueille hulevesi-, pohjavesi- ja rakennettavuusselvityksen, jonka tulosten myötä se kirjoitti lopun tarinalle ryytimaan rakentamisen uhkasta. Viljelijöiden ei tarvinnut ryhtyä tekoihin ryytimaan puolustamiseksi, vaan päätös rakentamatta jättämisestä tehtiin fyysistaloudellisiin syihin nojautuen.

Yhden tarinan loppu synnyttää joukon uusia. Jatkossa voisikin olla kiinnostavaa tutkia, kuinka kaupunki lähtee kehittämään ryytimaan aluetta kaupunkilaisten yhteisenä luontopaikkana, vai jatkaako paikka muovautumistaan käyttäjiensä ehdoilla myös tulevana vuosina. Kaupunkiviljely on parin viime vuoden aikana nostanut huimasti suosiotaan Tampereen seudulla, aivan kuten monissa muissakin Suomen ja Euroopan kaupungeissa. Sen myötä kaupunkiluonto elävöityy ja sosiaalinen yhdessä tekeminen lisääntyy. On kiinnostavaa nähdä, kuinka käy jatkossa ryytimaan suosiolle viljelypaikkana, ja mikä on sen rooli tässä kasvavassa sosiaalisesti ja asukaslähtöisesti rakentuvien kaupunkiluontopaikkojen kudelmassa.

Yksi kiinnostava jatkotutkimuksen aihe voisi olla tarkastella kaupunkisuunnittelun mahdollisuuksia huomioida paikkoihin liittyvää kokemuksellista tietoa suunnitteluprosesseissa niin, että tämä tieto todella välittyisi suunnitteluketjussa aina tiedon keruusta uusien kaavojen laatimiseen ja paikkojen käytännön toteutukseen saakka. Kiinnostuksen kohteenani tässä on erityisesti, kuinka asukkaiden tai paikkojen käyttäjien ja suunnittelijoiden toisistaan poikkeavat paikan käsitteellistämisen abstraktiotasot (ks. Vilkuna 1997) kohtaavat, tai kuinka ne olisi mahdollista saada kohtaamaan. Tämänäyttymisessä tutkimuksen kohteena voisi olla jokin tietty suunnittelun kohteena oleva luontopaikka, jonka käyttäjien lisäksi olisi kiinnostavaa esimerkiksi haastatella kaavoitustyötä tekeviä arkkitehteja ja muita kaupungin alueidenkäyttöpolitiikkaa toteuttavia virkamiehiä sekä päätöksiä tekeviä poliitikkoja. Näiden tahojen paikan käsittämisen ja kokemisen tapaa vertailemalla olisi mahdollista päästä tarkastelemaan paikan kokemuksellisen, hallinnollisen ja poliittisen muodostumisen kerroksia ja niiden yhteensovittumista tai -sopimattomuutta.

Lähteet

Anderson Ben 2009: Affective Atmospheres. *Emotion, Space and Society* 2(2):77–81.

Anttonen Kaisu, Laihosalo Katri & Leino Helena (toim.) 2008: *Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön?* Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Asikainen Evelinna & Jokinen Ari 2008: Kaupunkiluonnon hallinnan utopia. Julkaisussa *Alue ja Ympäristö* 37(2): 49–62. http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejayymp_2008_2_s49-62.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Bruner Jerome 1986: *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge, Massachusetts & London: Harvard University Press.

Bäcklund Pia 2009: Kokemuksellisen tiedon hyödyntämisen haasteet. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Toimittaneet: Faehnle Maija, Bäcklund Pia & Laine Markus. Helsinki: Edita Prima Oy, 41–57.

Bäcklund Pia, Häkli Jouni & Schulman Harry (toim.) 2002: *Osalliset ja Osaajat – Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*. Helsinki: Gaudeamus Kirja.

Casey Edward S. 2001: Between Geography and Philosophy: What Does It Mean to Be in the Place-World? *Annals of the Association of American Geographers* 91(4):683–693.

Cele Sofia 2006: *Communicating place, methods for understanding children's experiences of place*. Stockholm University.

Duff Cameron 2010: On the role of affect and practice in the production of place. *Environment and Planning D: Society and Space*, 28(5):881–895.

Eerikäinen, Anu 2002: Pispalan rakennusinventointi, loppuraportti. Tampereen museot, maakunnallinen yksikkö.
http://www.pispala.fi/pispafoorumi/kulttuuriymparisto/inventointi/inventoinnin_loppuraportti.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Eskola Jari 2010: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (3. uud. ja täyd. painos.) Toimittaneet: Aaltola Juhani & Valli Raine. Jyväskylä: PS-Kustannus, 179–203.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Faehnle Maija, Bäcklund Pia & Laine Markus (toim.) 2009: *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Faehnle Maija 2009: Asukkaiden kokemuksellinen tieto luontoalueita koskevassa suunnittelussa.

Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Toimittaneet: Faehnle Maija, Bäcklund Pia & Laine Markus. Helsinki: Edita Prima Oy, 83–98.

Haarni Tuukka 1997: Joustavia tiloja. Vallan ja ulossulkemisen urbaania tulkintaa. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.

Hakala Hilka 2011: Ryytimaille hankala rakentaa. Julkaisussa *Pispalalainen* 2/2011:8. http://www.pispala.fi/pispalalainen/pispalalainen2011/pispalalainen_2_2011_net_low.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Heikkinen Hannu L. T. 2010: Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (3. uud. ja täyd. painos). Toimittaneet: Aaltola Juhani & Valli Raine. Jyväskylä: PS-Kustannus, 143–159.

Hiedanpää Juha, Suvantola Keila & Naskali Arto 2010: *Hyödyllinen luonto. Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana*. Tampere: Vastapaino.

Hyry Anna-Leea 2013: *Pispalan rakennettavuutta ja vesiolosuhteita selvitettiin*. Tampereen kaupungin sähköinen tiedote. 21.3.2013. <http://www.tampere.fi/tampereinfo/viestinta/tiedotteet/2013/6FHPyrmMq.html>. Viitattu 11.6.2013.

Hyvärinen Matti 2006: *Kerronnallinen tutkimus*. Artikkelijulkaistu Hyvärisen Internetsivuilla: http://www.hyvarinen.info/material/Hyvarinen-Kerronnallinen_tutkimus.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Hyvärinen Matti & Löyttyniemi Varpu 2005: Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Toimittaneet: Ruusuvuori Johanna & Tiittula Liisa. Tampere: Vastapaino, 189–222.

Häkli Jouni 1997: Näkyvä yhteiskunta. Kansalaiset ja kaupunkisuunnittelun logiikka. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.

Hänninen Vilma 2010: Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (3. uud. ja täyd. painos). Toimittaneet: Aaltola Juhani & Valli Raine. Jyväskylä: PS-Kustannus, 160–178.

Ingold Tim 2011: *Being Alive. Essays on movement, knowledge and description*. Oxon: Routledge.

Ingold, Tim 2010: *Bringing Things to Life: Creative Entanglements in a World of Materials*. Working Paper 15. University of Aberdeen. July 2010.

Jokinen Ari, Viljanen Ville & Willman Krista 2011: Kaupunkiluonto käsin tehtynä: Pispalan ryytimä ja tiheän paikan synty. Julkaisussa *Alue ja Ympäristö* 40(2):35–48. http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2011_2_s35-48.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Järvi Ville 2002: Tiivistelmä kirjelmästä Tampereen kaupunginvaltuutetuille kasvimaat-asiaa koskien. 6.12.2002. <http://www.pispala.fi/kurpitsa/612tiivistelma.htm>. Viitattu 11.6.2013.

Karjalainen Pauli Tapani 1997: Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa: *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Toimittanut Haarni Tuukka, Karvinen Marko, Koskela Hille & Tani Sirpa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 227–241.

Knuuttila Seppo, Laaksonen Pekka & Piela Ulla 2006: *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kurpitsaliike 2013a: *Sijainti*. Kurpitsaliike ry:n Internet-sivut.
<http://www.pispala.fi/kurpitsa/sijainti.php>. Viitattu 11.6.2013.

Kurpitsaliike 2013b: *Aloitteita ja päätöksiä*. Kurpitsaliike ry:n Internet-sivut.
<http://www.pispala.fi/kurpitsa/aloitteita.php>. Viitattu 11.6.2013.

Kurpitsaliike 2013c: *Kurpitsaliike ry*. Kurpitsaliike ry:n Internet-sivut.
<http://www.pispala.fi/kurpitsa/kurpitsaliike.php>. Viitattu 11.6.2013.

Kuusisto-Arponen Anna-Kaisa 2008: Identiteettipoliittista rajankäyntiä: muistot evakko- ja sotalaisten paikkatunteen rakentajina. *Terra* 120(3):169–182.

Kuusisto-Arponen Anna-Kaisa 2007: Sotalapsien paikka(tunne). *Alue ja Ympäristö*. 36(2):3–17.
http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2007_2_s3-17.pdf. Luettu 11.6.2013.

Kuusisto-Arponen Anna-Kaisa 2003: *Our Places – Their Spaces. Urban Territoriality in the Northern Irish Conflict*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Laihosalo Katri 2008: Tampereen viheralueet. Teoksessa: *Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön?* Toimittaneet Anttonen Kaisu, Laihosalo Katri & Leino Helena. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 81–87.

Lappalainen Sirpa 2007a: Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa *Etnografia metodologiana*. Toimittaneet Lappalainen Sirpa, Hynninen Pirkko, Kankkunen Tarja, Lahelma Elina & Tolonen Tarja. Tampere: Vastapaino, 9–14.

Lappalainen Sirpa 2007b: Havainnoinnista kirjoitukseksi. Teoksessa *Etnografia metodologiana*. Toimittaneet Lappalainen Sirpa, Hynninen Pirkko, Kankkunen Tarja, Lahelma Elina & Tolonen Tarja. Tampere: Vastapaino, 113–133.

Leino Helena 2006: *Kansalaisosallistuminen ja kaupunkisuunnittelun dynamiikka*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino –Juvenes Print Oy.

Mansetori 2013: *Uudistamisprosessi*. Tampereen kaupunginosat verkossa -Internet-sivusto.
<http://www.mansetori.fi/kaupunginosat/pispala/pispalan-asemakaava/uudistamisprosessi>. Viitattu 11.6.2013.

Meriläinen-Hyvärinen Anneli 2010: ”Sanopa minulle, onko meidän hyvä olla täällä?” Paikkakokemukset kolmen talvivaaralaisen elämässä. Verkkojulkaisussa *Elore* 17(1). Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.
http://www.elore.fi/arkisto/1_10/art_merilainen_1_10.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Mäenpää Pasi 2011: *Helsinki takaisin jaloilleen: askelia toimivampaan kaupunkiin*. Helsinki: Gaudeamus.

Penttilä Matti 1994: *Opiskelija ja asukas kaupunkiluonnon käyttäjänä ja suojelijana*. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimuskeskus. Cosmoprint Oy.

Pirkanmaan maakuntamuseo 2003: *Tampereen Pispalan kasvimaiden kulttuurihistoriallinen arvo*. Pirkanmaan maakuntamuseon lausunto Pispalan asukasyhdistys ry:lle 3.1.2003.
<http://www.pispala.fi/kurpitsa/kasvimaalausunto03.htm>. Viitattu 11.6.2013.

Pispalan asukasyhdistys 2013: *Pispalan asukasyhdistyksen aloitteita*. Kokoelma Pispalan asukasyhdistyksen tekemistä aloitteista vuodesta 2001 lähtien.
<http://www.pispala.fi/yhdistykset/asukasyhdistys/aloite/asyaloite.htm>. Viitattu 11.6.2013.

Polkinghorne Donald E. 1995: Narrative configuration in qualitative analysis. Teoksessa *Life History and Narrative*. Toimittaneet Hatch J. Amos & Wisniewski Richard. Lontoo: Burger Science Press, 5–23.

Pred Allan 1984: Place as historically contingent process: Structuration and the time-geography of becoming places. *Annals of the Association of American Geographers*, 74(2):279–297.

Ranta Pertti & Rahkonen Pekka 2008: *Tampereen kaupunkiluonto. Opas kaupunkiekologiaan*. Tampere: Tampere-Seura ry.

Relf Edward 1976: *Place and placelessness*. (3. uud. painos, 1986.) Lontoo: Pion Limited.

Rämö Marjo 2013: ”Selvittelyt ovat nyt tässä” – Pispalan ryytimaalle ei kannata rakentaa. Verkkojulkaisussa *Tamperelainen*. 26.3.2013. <http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/229621-%E2%80%9Dselvittelyt-ovat-nyt-tassa%E2%80%9D-%E2%80%93pispalan-ryytimaalle-ei-kannata-rakentaa>. Viitattu 11.6.2013.

Rämö Marjo 2011: Uusi selvitys: Maa voi sortua jos ryytimaalle rakennetaan. Verkkojulkaisussa *Tamperelainen*, 27.8.2011. <http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/67929-uusi-selvitys-maa-voi-sortua-jos-ryytimaalle-rakennetaan>. Viitattu 11.6.2013.

Tampereen kaupunki 2007: *Pispala*. Tampereen kaupungin Internet-sivut. Julkaistu 04.10.2007. Päivitetty 21.3.2013.
<http://www.tampere.fi/kaavatjakiinteistot/kaavoitus/asemakaavoitus/pispala.html>. Viitattu 11.6.2013.

Tampereen kaupunki 2011: *Osallistuminen*. Tampereen kaupungin Internet-sivut. Julkaistu 01.07.2011. Päivitetty 11.4.2012.
<http://www.tampere.fi/kaavatjakiinteistot/kaavoitus/asemakaavoitus/pispala/osallistuminen.html>. Viitattu 11.6.2013.

Tampereen kaupunki 2011a: Pispalan asemakaavavaiheiden 1–3 eliöstö- ja biotooppiselvitys. Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, maankäytön suunnittelu 15.6.2011, Kari

Korte. http://www.pispala.fi/kurpitsa/pdf/8256_eliosto_biotooppiselvitys_tark.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Tampereen kaupunki 2011b: Pispalan viherverkkotarkastelu. Pispalan asemakaavan uudistaminen, vaihe 1. Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, maankäytön suunnittelu 2011. http://www.pispala.fi/kurpitsa/pdf/8256_pispalan_viherverkkotarkastelu.pdf. Viitattu 11.6.2013.

Tolonen Tarja & Palmu Tarja 2007: Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa *Etnografia metodologiana*. Toimittaneet Lappalainen Sirpa, Hynninen Pirkko, Kankkunen Tarja, Lahelma Elina & Tolonen Tarja. Vastapaino, Tampere, 89–112.

Tornainen Saija 2008: Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvitys (KYMS). Teoksessa: *Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön?* Toimittanut Anttonen Kaisu, Laihosalo Katri & Leino Helena. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 6–80.

Tuan Yi-Fu 1977: *Space and place. The perspective of experience*. 4. painos (2005). Minneapolis: University of Minnesota Press.

Tuan Yi-Fu 2006: Paikan taju: Aika, paikka ja minuus. Teoksessa: *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Toimittaneet Knuuttila Seppo, Laaksonen Pekka & Piela Ulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 15–30.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirja-paino Oy.

Tyrväinen Liisa & Korpela Kalevi 2009: Luonnosta terveyttä onnistuneella kaupunkisuunnittelulla. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Toimittaneet: Faehnle Maija, Bäcklund Pia & Laine Markus. Helsinki: Edita Prima Oy, 57–72.

Valitus 1998: Kurpitsaliike ry:n ja Pispalan asukasyhdistys ry:n Ympäristöministeriölle kohdistama valitus Tampereen kaupungin yleiskaavasta. <http://www.pispala.fi/kurpitsa/valitus.htm>. Viitattu 11.6.2013.

Vilkuna Johanna 1997: Kaupungin eletyt ja institutionaalisen luonnot. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.

Väre Seija & Krisp Jukka 2005: *Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu*. Ympäristöministeriö: Suomen ympäristö 780. Helsinki: Edita Prima Oy.

Yli-Pelkonen Vesa 2009: Luontoalueiden ja ekosysteemipalveluiden säilyttäminen kaupunkien kasvaessa ja ilmaston muuttuessa. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Toimittaneet: Faehnle Maija, Bäcklund Pia & Laine Markus. Helsinki: Edita Prima Oy, 73–81.

Liitteet

LIITE 1: Haastattelurunko viljelijöille

Perustietoja

Missä päin asut?

Oletko kotoisin Tampereelta?

Kuinka kauan olet ollut viljelijänä?

Yksin vai porukka?

Kokemuksia viljelystä ja ryytimaasta

Kerro historiastasi palstaviljelijänä Tahmelassa. (Kuinka tulit viljelijäksi?)

Miksi viljelet? Onko tottumuksella/perinteellä/historialla merkitystä tähän?

Tunsitko aluetta ennen viljelyä? Onko käsitys muuttunut viljelijänä olon myötä?

Kuvaile peruskäyntiäsi palstalla.

Miltä tuntuu käydä täällä?

(Mitä näkyy? Mitä kuuluu? Tuoksut? Tuntoaisti?)

Miksi viljelet juuri Tahmelassa, kun 4H:n palstoja on muuallakin? (Lähellä kotia, vai muita merkityksiä/syitä?)

Liittykö täällä käyntiin muita syitä/merkityksiä kuin viljely? (affekti: esteettisyys, yhteisöllisyys, tapahtumat...)

Kanssakäyminen muiden kanssa

Kommunikoitko muiden kanssa käydessäsi palstalla? (muut viljelijät, ohikulkijat, omat kaverit)
Mistä juttelette?

Tunnetko muita viljelijöitä? Naapuripalstalaiset? Mitä naapuripalstoilla tapahtuu?

Kuinka opit tuntemaan muita viljelijöitä?

Onko sillä vaikutusta viljelykokemukseen, että täällä on muitakin viljelijöitä?

(Mistä viljelyyn liittyvä tieto on karttunut?)

Millaista satoa saat? Mitä sadolle tapahtuu? (viljelyn ja sadon saannin taloudelliset, yhteisölliset ym. merkitykset)

(Sosiaalinen kaupunkiluonto)

Käytätkö viljelypalstoja ympäröiviä alueita? Mitä niistä tulee mieleen? Millaisena koet alueen?

Mitä positiivista palstoihin ja Tahmelan rannan alueeseen liittyy? Mitä negatiivista? Mitä haluaisit muuttaa?

Millaista on mielestäsi luonto kaupungissa? Onko tärkeää? Mitä siellä pitäisi voida tehdä?

Viljelytoiminnan poliittisuus, paikan menettäminen

Oletko Kurpitsaliike ry:n jäsen / mukana toiminnassa?

Tunnetko Kurpitsaliikkeen/Kurpitsatalon väkeä?

Onko Pispalan asemakaavoitus sinulle tuttu? (Entä yleiskaavoitus?)

Mitä mieltä olet kaavoituksesta?

Mitä uhkia siihen liittyy?

Mitä mahdollisuuksia?

(Oletko itse osallistunut kaavoitusprosessiin jollain tavalla?)

Miltä tuntuisi, jos alue poistuisi viljelykäytöstä?

LIITE 2: Haastattelurunko ohikulkijoille

Missä päin asut?

Minne olet menossa?

Käveletkö usein täällä?

Kun katsot ympärillesi, mitä tulee mieleen tästä paikasta?

Mitä ajatuksia viljelypalstat herättää?